



Έτος Β΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1874.

Φυλ. ΣΤ΄.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΗΡΙΩΝ.

Ἐπειδὴ τὸ περὶ βελτιώσεως τῶν ἐνταῦθα φυλακῶν ζήτημα ἐνδιαφέρει πᾶσαν εὐγενῆ καὶ φιλόανθρωπον καρδίαν, τοῦτου ἐνεκα μεταφερομεν ἐκ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο Κόσμων (*) ἄρθρον τι πραγματευόμενον τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ σωφρονιστήρια, ἐνθα ἕκαστος θέλει ἰδεῖ πόσον μεριμνῶσιν αἱ χριστιανικαὶ κυβερνήσεις περὶ τῆς τύχης τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς εὐρισκομένων. Οἱ ἄγγλοι καταδίκαιοι σέλλονται, ἅμα ἐκδοθῆ ἢ κατ' αὐτῶν ἀπόφασιν, εἴτε εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Pentonville εἴτε εἰς τὰς τοῦ Milbank. Ἡ πρώτη τῶν φυλακῶν τούτων, ἰδρυθεῖσα τὸ 1842 διὰ 520 καταδίκους, κηξήθη τὸ 1870· διαιρεῖται δὲ εἰς ἑξ̄ διαδρόμους ἐκ τεσσάρων ὁροφῶν καὶ ἐμπεριέχει 1026 θα-

λαμίσκους. Ἡ κατασκευὴ ἐνὸς ἐκάστου τῶν θαλαμίσκων τούτων ἐστοίχισε κατὰ μὲν τὸ 1865 τὸ ποσὸν 1770 φρ. κατὰ δὲ τὸ 1870 τὸ ἡμισυ ἤγουν 885 φράγκα. Ἡ οἰκονομία αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἰδίων καταδίκων, οἵτινες μόνοι τῶν κατασκευάσαν τὰς πλίνθους, ἐξήγαγον τοὺς λίθους ἐκ τῶν λατομείων, συνηρομολόγησαν τὰ ξύλα τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἐσφυρηλάτησαν τὰ διάφορα σιδηρὰ τεμάχια. Πρὸ τινῶν ἐτῶν ἡ κυβέρνησις κατασκεύασε τῇ συνδρομῇ τῶν καταδίκων 1889 θαλαμίσκους, διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ὁποίων ἐδαπάνησε 2325000 φρ. καὶ διὰ τοὺς ὁποίους ἤθελεν ἐξοδεύσει τὸ διπλοῦν, ἐὰν τακτικοὶ ἐργολάβοι ἀνελάμβανον τὴν ἐπιχείρησιν.

Εἰς τὸ διάστημα τῶν ἐννέα μηνῶν, τοὺς ὁποίους διέρχονται ἐν Pentonville, οἱ δεσμῶται καθυποβάλλονται εἰς ἐργασίαν ἐντὸς τῶν θαλαμίσκων· οἱ μὲν κατασκευάζουν ὑποδήματα, ἄλλοι φορέματα καὶ οἱ μὴ γνωρίζοντες οὐδεμίαν τέχνην στρώματα ἐκ τριχός· ἡ ἐργασία αὕτη γίνεται διὰ λογαριασμὸν τῆς κυβερνήσεως καὶ οὐχὶ διὰ λογα-

(*) Ὅρα φυλ. 1 Φεβρουαρίου 1873.

ριασμόν ἐργολάβου τινός. Ὑπολογίζουσι τὸ βιομηχανικὸν εἰσόδημα ἑκάστου καταδίκου εἰς φρ. 400. Ἡ ἐργασία ἡμέρα συνίσταται ἐξ ἑννέα ὥρων οἱ φυλακισμένοι ἐγείρονται τὴν ἕκτῃ τῆς πρωίας καὶ πλαγιάζουσι τὴν ἑνάτην· δύο ὥραι εἶναι προσδιορισμέναι διὰ τὸ φαγητὸν καὶ τρία τέταρτα τὸ ἐσπέρας διὰ τὴν ἀνάγνωσιν, γινομένην ἐντὸς τοῦ θαλαμίσκου. Διατελοῦσι περιπλέον προσευχόμενοι ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν εἰς τὸ ἐντὸς τῶν φυλακῶν εὐρισκόμενον ἐκκλησιδίδιον, μία δὲ ὥρα εἶναι προσδιορισμένη διὰ τὸν γυμναστικὸν περίπατον, κατὰ τὸν ὅποιον οἱ κατάδικοι βλέπονται, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτοὺς ν' ἀνταλλάξωσι τὴν παραμικρὰν λέξιν. Πέντε διδάσκαλοι προσκολλημένοι εἰς τὸ σωφρονιστήριον διδάσκουσι τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τοὺς δεσμίους ἐκείνους, οἵτινες δὲν ἔσυχον οὐδεμιᾶς ἀνατροφῆς. Ὅπως δὲ κεντίσουσι τὸν ζῆλον αὐτῶν, ἀπαγορεύουσι εἰς τοὺς καταδικούς νὰ πέμπωσιν ἐπιστολάς εἰς τὰς οἰκογενείας αὐτῶν, ἐὰν δὲν εἶναι γεγραμμένοι ἐξ ἰδίας χειρός.

Ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς φυλακῆς τοῦ *Pentoville* οἱ κατάδικοι, οἱ δυνάμενοι νὰ υπομένωσι τὰς ἐν ὑπαίθρῳ ἐπιπόνους ἐργασίας, στέλλονται εἰς *Portland*, εἰς *Portsmouth* ἢ εἰς *Chatham*· οἱ δὲ ἄλλοι, καὶ οὗτοι εἶναι οἱ περισσότεροι, διευθύνονται εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ *Parkhurst*, τοῦ *Dartmoor*, τοῦ *Woking*, τοῦ *Brixton*, ἐνθα ἀναλαμβάνουσι ἐσωτερικὰς ἐργασίας ἡττον δυσχερεῖς. Ὁ κύρ. *Beranger* περιέγραψεν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἠθικῶν ἐπιστημῶν τὴν δίαιταν, εἰς τὴν ὁποίαν καθυποβάλλονται οἱ κατάδικοι εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ *Portland*. Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις, ἐπιθυμοῦσα νὰ προστατεύσῃ τὸν ὄρμον τοῦ *Portland*, ἀπεφάσισε τὸ 1848 νὰ κατασκευάσῃ γιγαντιαίαν προκομαίαν καὶ λεκάνην ἰκανὴν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἄσυλον εἰς ὅλον τὸν πολεμικὸν αὐτῆς στόλον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον οἱ δεσμῶται ἐξήγαγον ἐκ τῶν πλησίον λατομείων τοὺς ἀναγκαίους λίθους καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ὕλην· μετὰ δὲ εἴκοσι τριῶν ἐτῶν συνεχεῖς ἀγῶνας ἢ

προκομαία ἐτελείωσε· ἔχει μᾶκρος 2 ἀγγλικῶν μιλίων καὶ σχηματίζει διπλοῦν τεῖχος βάρους 50—60 ποδῶν. Ἡ κυβέρνησις ἐνθαρρυνθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπιτυχίας ταύτης ἀνήγειρε τὸ 1856 νέα καταστήματα εἰς *Portsmouth* καὶ εἰς *Chatham*. Ἐπεσκέφθημεν τὸ τελευταῖον μόνον, ὅπερ θεωρεῖται ὡς πρότυπον· ἐξ ἄλλου εἶναι τὸ μεγαλύτερον πάντων, καθότι ἐμπεριέχει 4700 καταδικούς, ἐνῶ τὸ τοῦ *Portland* 1600 καὶ τὸ τοῦ *Portsmouth* 1300 μόνον. Εἰς *Chatham* καὶ εἰς *Portsmouth* οἱ κατάδικοι καταγίνονται σκάπτοντες μεγάλας δεξαμενάς, ἐνθα τὰ μεγαλύτερα θωρακωτὰ πλοῖα εἰσέρχονται, ὅπως καθαρισθῶσι καὶ ἐπιδιορθωθῶσι. Διατρέχοντες τὰ ἀπέραντα καὶ ἐκ μυρίων σιδηροδρόμων κεχαραγμένα ναυπηγεῖα τοῦ *Chatham*, ἐθαυμάσαμεν τὴν τάξιν, ἥτις ἐβασίλευεν εἰς τὰ ἐργοστάσια ταῦτα. Χίλιοι τριακόσιοι κατάδικοι, διηρημένοι εἰς οὐλαμοὺς ἐξ εἴκοσι ἢ τριάκοντα ἀτόμων ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν ἐνὸς φύλακος, ἐνασχοῦνται εἰς διαφόρους ἐργασίας. Οἱ μὲν ἐξάγουσι τὸ χῶμα, οἱ δὲ ψήνουσι κεράμους, ἄλλοι ἐγείρουσι τοίχους. Ἡ διάρκεια τῆς ἐργασίας κατὰ μὲν τὸ θέρος εἶναι δέκα ὥρων, ἐν καιρῷ δὲ χειμῶνος ἐπτὰ καὶ ἡμισείας μόνον. Καθ' ἑκάστην ἐσπέραν ἢ ἐκτελουμένη κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἐργασία καταμετρεῖται καὶ ἐκτιμᾶται κατὰ τιμολόγιον συμπεφωνημένον μεταξὺ τῆς διευθύνσεως τῶν φυλακῶν καὶ τῆς ἀγγλικῆς ναυαρχίας.

Εἶναι σπουδαῖον νὰ μάθῃ τις ἀκριβῶς τί δύναται νὰ κερδίσῃ εἰς μίαν ἡμέραν εἰς κατάδικος. Συγκριτικαὶ δοκιμαὶ γινόμεναι εἰς *Portsmouth* τὸ 1867 ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ *Hervey* ἐπὶ δύο οὐλαμῶν ἐξ εἴκοσι ἀτόμων, ὁ μὲν ἐκ καταδικῶν ὁ δὲ ἐξ ἐργατῶν ἐλευθέρων συγκείμενος, ἔδωκαν τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα· ἐνῶ οἱ ἐλευθέροι ἐργάται κερδίζουσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν 4 φράγκα, οἱ κατάδικοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κερδίωσιν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν εἰμὴ 2 φράγκα καὶ 20 λεπτά· ἀλλὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι οἱ πρῶτοι ἦσαν συνειθισμένοι εἰς τὸ

εἶδος τῆς ἐργασίας, ἢ δὲ θρησκευτικῆς αὐτῶν διαίτης ἤτο ἀνωτέρα τῆς τῶν καταδικῶν. Οἱ ἐλευθέροι κατὰ τὸν ὑπολογισμόν τοῦ λοχαγοῦ *Hervey* κατηνάλισκον 10808 λίτρ. γεσεῆς τροφῆς ἀνὰ πᾶσαν ἐβδομάδα καὶ ἔπινον ζῦθον, ἐνῶ οἱ κατάδικοι μόνον 6377 λίτρων καὶ δὲν ἔπινον εἰμὴ τέτον ἢ ἀφέψημά τι ἐκ κακάου.

Ὑπολογίσαντες κατὰ τὸ 1871 τὸ σύνολον τῆς ἐργασίας ὅλων τῶν καταδικῶν τῶν εὐρισκόμενων εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ *Portland*, *Portsmouth* καὶ *Chatham*, εὗρον ὅτι τὸ ὅλικόν ποσὸν συμποσοῦται εἰς Δίρας 149745 ἢτοι 3743628 φράγκα. Τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν παριστάνει τὸ προῖόν τῆς ἐργασίας ἐκτελεσθείσης ἐντὸς τῶν φυλακῶν διὰ τὴν διατήρησιν τῶν καταδικῶν. Ἡ μέση ἀξία τοῦ ἡμερομισθίου τῶν καταδικῶν ἀλλάσσει κατὰ τὰς φυλακὰς ἀπὸ 1 1/2 σελλήνιον ἕως 2 1/2 σελλήνια. Ἐπισυνάπτοντες καὶ τὰ ἔξοδα βλέπομεν ὅτι αἱ τρεῖς φυλακαὶ στοιχίζουσι κατ' ἔτος διὰ τὴν διατήρησιν, τροφήν καὶ μετακλίμωσιν τῶν καταδικῶν 3299650 φράγκα. Ἐπομένως ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις κατέχει σήμερον τρία μεγάλα σωφρονιστήρια, διὰ τὴν διατήρησιν τῶν ὁποίων ἐξοδεύει ὀλιγώτερα τῶν ὅσα εἰσπράττει. Τὸ κέρδος διὰ τὸ ἔτος 1874 ὑπῆρξε κατὰ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα περίπου 443 000 φράγκα. Βεβαίως τὸ πρᾶγμα ἔχει ἀλλέως διὰ τὰς φυλακὰς τοῦ *Pentoville* καὶ *Milbank*· οὐχ ἦτοι ὅμως ὁ ὑπολογισμὸς τῶν φυλακῶν τῆς κυβερνήσεως ἐξεταζόμενος ἐν συνόλῳ δὲν ἐπιβαρύνει τὸ δημόσιον ταμεῖον εἰμὴ διὰ τοῦ ἐτησίου βάρους 1800000 φράγκ. διὰ 9500 καταδικῶν. Τὸ καθαρόν ἔξοδον δι' ἑκάστον ἄτομον συμποσοῦται εἰς 785 φρ. κατὰ μέσον ὄρον, καὶ ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὸ προῖόν τῆς ἐργασίας περιορίζεται μόνον εἰς 210 φράγκα.

Ἡ οἰκονομία δὲν εἶναι τὸ μόνον κέρδος, τὸ ὅποιον τὸ κράτος εὕρισκει ἐν τῷ συστήματι τούτῳ. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὸ συμφέρον αὐτῶν τῶν καταδικῶν, εὐρίσκωμεν ὅτι ὑγιέστεροι τυγχάνουσιν ἐκ τῆς ἐργασίας, γινομένης ἐν ὑπαίθρῳ, ἢ ἐκ τῆς νοσώδους ἐργα-

σίας ἐντὸς τῶν ἐργοστασίων. Εἰς τὰ καταστήματα ταῦτα πολλοὶ κατάδικοι μανθάνουσιν ἔργον τι ὠφέλιμον καὶ εὐκόλον. Τέλος αἱ οἰκονομικαὶ ἐνστάσεις στηριζόμεναι ἐπὶ τοῦ συναγωνισμοῦ, ὅστις προκύπτει ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν καταδικῶν κατὰ τῆς τῶν ἐλευθέρων ἐργατῶν, εἶναι ἀβάσιμοι, καθότι οἱ φυλακισμένοι ἐργάζονται διὰ λογαριασμόν τῆς κυβερνήσεως καὶ οὐχὶ τῶν ἐργολάβων.

Ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις, ὅπως διεγείρῃ τὸν ζῆλον τῶν καταδικῶν, μεταχειρίζεται σύστημα τι, ὅπερ παρέλαβεν ἐκ τῶν φυλακῶν τῆς Ἰρλανδίας. Εἰσερχόμενος ἐν τῇ φυλακῇ ἑκάστος κατάδικος εἰδοποιεῖται, ὅτι δύναται ν' ἀπολαύσῃ διὰ τῆς ἐπιμελείας αὐτοῦ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τετάρτου τῆς τιμωρίας του. Μόνον εἰς τὴν ἐργασίαν ἢ χάρις αὕτη ἀπονέμεται. Ἄλλοτε ἐστηρίζοντο εἰς τὴν καλὴν διαγωγὴν τῶν καταδικῶν ἐπιθεσθαιουμένην ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ καὶ τοῦ ἱερέως· ἀλλ' ἡ κυβέρνησις, φοβουμένη μήπως διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐνθαρρύνῃ τὰς ἔξεις τῆς υποκρισίας καὶ τῆς προσποιήσεως, ἀπέριψε τὸ σύστημα τοῦτο. Διὰ τῆς κακῆς διαγωγῆς οἱ δεσμῶται χάνουσι μόνον τὸ ἀποκτηθὲν διὰ τῆς ἐπιμελείας εἰς τὴν ἐργασίαν κέρδος. Καθ' ἑκάστην ἐσπέραν οἱ φύλακες ἐγγερίζουσι εἰς τὸν διευθυντὴν τῶν φυλακῶν ἐκθεσιν ἀφορώσαν τοὺς καταδικούς, τοὺς ὁποίους ἦσαν ἐπιφορτισμένοι νὰ ἐπαγρουπώσιν. Οἱ δείζαντες ἰκανὴν ἐπιμέλειαν εἰς τὴν ἐργασίαν λαμβάνουσιν ἐξ σημεία, οἱ ἐπιμελέστεροι ἐπὶ τὸ μέγιστον ὄρος εἶναι ὀκτὼ σημεία. Ὅσοι τῶν καταδικῶν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς των ἐν τῇ φυλακῇ, δὲν λάβωσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὡς μέσον ὄρον ἐξ σημεία, δὲν διεικιοῦνται εἰς οὐδεμίαν ἐλάττωσιν ποινῆς, ἀπεναντίας ὅσοι ἤθελον λάβει καθ' ἑκάστην τὸν μέγιστον ὄρον, οὗτοι ἔχουσι δικαίωμα εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ τετάρτου τῆς ποινῆς. Διὰ τοῦ συστήματος τούτου ὁ δεσμώτης γνωρίζει ὅτι ἑκάστη τῶν ἡμερῶν τῆς καθείρξεώς του, καλῶς ἢ κακῶς παρερχομένη, ἔχει ἄμεσον καὶ ὀριστικὴν σχέσιν ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ τύχης. Πίναξ κερμάμενος

ἐντὸς τοῦ θαλαμίσκου τῷ ὑποδεικνύει ἡμέραν παρ' ἡμέραν τὸ σύνολον τῶν σημείων, τουτέστι τὸν δρόμον τὸν ὅποιον διέτρεξε, καθὼς καὶ τὴν στιγμήν τῆς ἀπελευθερώσεώς του. Ἐπὶ 1631 καταδικῶν ἀπελευθερωθέντων τὸ 1874 μόνον 128 δὲν ἠξιώθησαν οὐδεμιᾶς ἐλαττώσεως ποινῆς. Τὸ σύστημα τοῦτο ἔχει τὸ μέγα πλεονέκτημα, νὰ ἀποφεύγῃ πᾶσαν ἀνωμαλίαν καὶ πᾶσαν ἀβιαιρεσίαν, οἱ δὲ Ἀγγλοὶ τὸ προτιμῶσιν ἐξ ὅλων τῶν κανονισμῶν, οἵτινες διέπουσι τὰς φυλακὰς τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων πολλάκις ἐξαρτᾶται ἡ χάρις τοῦ καταδικασμένου ἐκ τῶν μᾶλλον διαφορετικῶν κρίσεων καὶ ἐξ ἰδιαιτέρας προστασίας. Εἰς τὸ ἀγγλικὸν σύστημα τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον εἶναι, ὅτι ὅλοι οἱ δέσμοι τυγχάνουσι ἀνεξαιρέτως τῆς αὐτῆς θεραπείας, ὅποια καὶ ἂν ἦναι ἡ φύσις τοῦ ἐγκλήματός των, τῆς ἀνατροφῆς των καὶ τῆς προγενεστέρως αὐτῶν θέσεως. Αἱ καθιερωμένοι τάξεις μεταξὺ τῶν καταδικῶν δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἀλλεπάλληλοι βαθμοὶ, τοὺς ὁποίους ὀφείλουσι πάντες νὰ διέλθωσιν. Ὅπως μεταβῆ τις ἐκ τῆς τρίτης τάξεως εἰς τὴν δευτέραν, ἀκολουθῶν εἰς τὴν πρώτην, δεῖον νὰ κατέχη ἀρκετὰ σημεῖα ὑπεράνω τῆς πρώτης τάξεως ὑπάρχει ἰδιαιτέρα τάξις διὰ τοὺς καταδικῶν, ἡ διαγωγή τῶν ὁποίων ὑπῆρξε ἐξαιρετικὴ. Ἐκάστη τάξις ἀπολαμβάνει προνομίαν τινα, οὕτως οἱ κατάδικοι τῆς τρίτης τάξεως δὲν δύνανται νὰ γράψωσιν ἐπιστολὴν εἰς τὴν οἰκογένειάν των ἢ νὰ δέχωνται ἐπισκέψεις εἰμὴ κατὰ πᾶσαν ἐξαμηνίαν, οἱ τῆς δευτέρας κατὰ πᾶσαν τετραμηνίαν, οἱ δὲ τῆς πρώτης κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν. Ἡ παράβασις τῆς πειθαρχίας καὶ ἡ ἀποποίησης εἰς τὴν ἐργασίαν τιμωροῦνται αὐστηρότατα ἢ σκοτεινὴ φυλακὴ, καθὼς καὶ ἡ ἐλάττωσις τῆς τροφῆς, εἶναι ἡ συνήθης τιμωρία, εἰς δὲ τὰς σοβαρὰς περιπτώσεις προσρέχουσιν εἰς τὴν μάστιγα. Ἡ χρῆσις τῆς τελευταίας ταύτης τιμωρίας διεγείρει ἐν Ἀγγλίᾳ ζῶπρως διαμαρτυρήσεις, πλὴν οἱ διευθύνται τῶν φυλα-

κῶν ἐπιμένουν νὰ διατηρηθῇ εἰσέτι ἡ τιμωρία αὕτη.

Ἐνταῦθα θέλομεν προσθέσει ὀλίγα τινα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς διαίτης τῶν φυλακῶν. Εἰς *Chatham* αἱ οἰκοδομαὶ, ἐνθα πλαγιάζουσι οἱ κατάδικοι, ἀπέχουσιν ὀλίγον ἐκ τῶν νυκπηγείων ἢ θέα τῶν οἰκοδομῶν τούτων εἶναι ἀρκετὰ εὐάρεστος. Ἐκάστη τάξις τῶν φυλακισμένων κατέχει διακεκριμένον τμήμα, ἕκαστος δὲ κατάδικος ἔχει θαλαμίσκον, ὅπου λαμβάνει τὸ φαγητόν του καὶ κοιμάται τὴν νύκτα ἐντὸς αἰώρας. Οἱ θαλαμίσκοι οὗτοι χωρισμένοι διὰ σιδηροῦ διαφράγματος εἶναι λίαν μικροὶ, ὁ δὲ ἀερισμὸς ἀνεπαρκής. Οἱ κατάδικοι ἐγείρονται τὸ θέρος εἰς τὰς πέντε ὥρας, τὸν δὲ χειμῶνα εἰς τὰς πέντε καὶ ἡμίσειαν, πλαγιάζουσι τὸν χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίριον περὶ τὴν ὀγδόην. Παραχωροῦν εἰς αὐτοὺς τρεῖς ὥρας διὰ τὸ φαγητόν, περιπλέον μίαν ὥραν τὸ θέρος καὶ τρεῖς τὸν χειμῶνα διὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἢ τὴν γραφὴν, γινομένην ἐντὸς τοῦ θαλαμίσκου. Ἡ κυριακὴ εἶναι καθιερωμένη εἰς τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα, ἅτινα διαρκοῦν 3 1/2 ὥρας, καὶ εἰς τὸν περίπατον ἐντὸς τῶν αὐλῶν τῆς φυλακῆς. Πολλάκις ἐγένετο λόγος περὶ τῆς τροφῆς τῶν δεσμίων, δηλαδή περὶ τῆς ποσότητος καὶ τῆς ποιότητος, ἣν ἕκαστος ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ. Εἰς *Chatham*, *Portsmouth* καὶ εἰς *Portland* οἱ φυλακισμένοι λαμβάνουσι καθ' ἑκάστην 6 1/2 γραμμάρια ἄρτου ἐκτὸς τῆς κυριακῆς καθ' ἣν λαμβάνουσι 8 1/2 γραμμάρια. Τὸ μὲν πρόγευμα συνίσταται ἐκ 40 ἑκατοστολίτρων κακάου μετὰ προσθήκης γάλακτος καὶ μελιτώματος, τὸ δὲ δεῖπνον ἐκ 55 ἑκατοστολίτρων σεμιδάλεως ἠρτημένης με ζυγυίθερι. Εἰς τὸ γεῦμα λαμβάνουσι τετρακίς τῆς ἐβδομάδος 4 1/2 γραμμάρια βωδίνου ἢ προβαίου κρέατος ψητοῦ καὶ μίαν λίτραν γεωμήλων, δις τῆς ἐβδομάδος σούπαν ἐκ ζωμοῦ, λάχανα καὶ μίαν λίτραν γεωμήλων, τὴν δὲ κυριακὴν, καθ' ἣν δὲν ἐργάζονται, 1 1/2 γραμμάρια τυρίου. Εἰς *Penitentiary* καὶ *Middlesex* ἡ διαίτη εἶναι ἡ αὐτὴ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ἄρτου περι-

ορίζεται εἰς 560 γραμμάρια, τοῦ δὲ κρέατος εἰς 410 γραμμάρια. Ἐν τούτοις οἱ ἱατροὶ εἰς τὰς ἐκθέσεις αὐτῶν θεωροῦν ὡς ἀνεπαρκῆ τὴν τροφὴν ταύτην, πρὸ πάντων τὴν ἐσπερινήν, δι' ἀνθρώπους οἵτινες, ἀναλαμβάνουσι ἐπιπόνοους ἐργασίας.

Ἀκολουθήσαντες τὸν δεσμώτην εἰς τὰ διάφορα στάδια τῆς καθειρῆσεως αὐτοῦ, ἂς ἴδωμεν τί συμβαίνει κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμήν τῆς προσωρινῆς αὐτοῦ ἀπελευθερώσεως, ὅτε ὀφείλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν θέσιν του ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἐὰν σκεφθῶμεν τὰς ἀποπληνήσεις τῆς παρελθούσης ζωῆς τοῦ καταδικῶν, τὴν δυσκολίαν τοῦ νὰ εὕρῃ ἐργασίαν, τὴν τυραννίαν τῶν ἀρχαίων συνενόχων καὶ τοὺς πειρασμοὺς, οἵτινες καταθασανίζουσι αὐτὸν τὴν στιγμήν τῆς ἐξόδου του ἐκ τῶν φυλακῶν, θέλομεν αἰσθανθῆ οἶκτον διὰ τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ θέλομεν τείνει χεῖρα ἀρωγῆν εἰς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀπελευθερωθέντος δεσμίου. Τὸ σύστημα τοῦ *K. W. Crofton* διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν τῆς Ἰρλανδίας, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ ἐπιτήρησις καὶ ἡ πατρωνεὶα συνδυάζονται καὶ ὑποστηρίζονται ἀμοιβαίως, ὀφείλει φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως. Μέχρι τοῦ 1857 οὐδὲν ἐπράχθη ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου. Ἐταιρίαι πατρωνείας ὑπῆρχον εἰς τὰς κομητείας, εἰς δὲ τὸ Λονδίνον ἄνδρες ἐμφορούμενοι ὑπὸ τοῦ αἰσθηματος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης εἶχον πραγματοποιήσει θαύματα ἀφοσιώσεως καὶ προθυμίας. Οὕτως ἄπλους τις ιδιώτης ἄνευ περιουσίας, ὁ *K. Nash*, συνέλαθε τὴν καλὴν ιδέαν νὰ ἐνοικιάσῃ δωμάτιόν τι, ὅπου ἐδέχετο δύο ἢ τρεῖς ἀπελευθερωθέντας φυλακισμένους, τοὺς ὁποίους ἐδίδασκε καὶ ἀκολούθως τοὺς ἔθετεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν πατρῶνων. Κατ' ὄρωσε μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐνοικιάσῃ δύο δωμάτια, ἑπειτα δὲ ὀλοκλήρον οἰκίαν. Ὁμιλος φιλανθρωπῶν τινῶν ἔλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ τὸ νέον κατάστημα καὶ ἐχορήγησεν ἄσυλον εἰς ἑκατὸν δεσμίους. Πάντες οἱ εἰσερχόμενοι καθυπεβάλλοντο εἰς αὐστηρὰν δοκιμασίαν. Κατὰ τὸν κανονισμὸν ὀφείλον νὰ διέλθωσι

δεκαπέντε ἡμέρας ἐν πλήρει ἀπομονώσει λαμβάνοντες ἀντὶ πάσης τροφῆς ἄρτον ζῆρον καὶ νερόν.

Τὸ 1857 καθιδρύθη ἐν Λονδίῳ ὑπὸ τὸν τίτλον *Discharged prisoners aid Society* μέγα κατάστημα προτιθέμενον νὰ συντρέχῃ τοὺς ἐκ τῶν φυλακῶν τῆς κυβερνήσεως ἐξερχομένους καταδικῶν. Ἡ ἑταιρία αὕτη ἐχρησίμευσεν ὡς πρότυπον εἰς ἕσας καθιδρύθησαν ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης, καὶ ἐξέτεινε τὴν εὐεργετικὴν αὐτῆς ἐνέργειαν ἐπὶ 7114 ἀπελευθερωθέντων καταδικῶν. Ὁ μηχανισμὸς αὐτῆς εἶναι ἐκ τῶν ἀπλουστάτων ἢ ἑταιρία δὲν ζητεῖ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὰς φυλακὰς, ἀλλὰ παραλαμβάνει τὸν κατάδικον τὴν στιγμήν τῆς ἀπελευθερώσεώς του, ἐπιφορτίζεται νὰ εὕρῃ δι' αὐτὸν ἐργασίαν καὶ τὸν ἐπαγρυπνῇ μέχρι τέλους τῆς ποινῆς αὐτοῦ. Πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἡ ἑταιρία ἔχει δύο ἢ τρεῖς πράκτορας, οἵτινες δαπανῶσι τὸν καιρὸν των εἰς ἐπισκέψεις ἐντὸς τῶν φυλακῶν καὶ λαμβάνουσιν ὁδηγίαν ὑπὸ τοῦ γενικοῦ γραμματέως. Αἱ πρόσδοι τῆς ἑταιρίας συνίστανται ἐκ τῶν συνεισφορῶν τῶν ιδιωτῶν, αἵτινες δὲν ὑπερβαίνουσι τὸ ποσὸν τῶν 16000 φράγκων. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ποσὸν τοῦτο εἶναι ἀνεπαρκές, ἡ κυβέρνησις ἐπιφορτίζει τὴν ἑταιρίαν νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ τῶν καταδικῶν τὰ ποσά, ἅτινα παραχωρεῖ εἰς αὐτοὺς ὡς φιλοδορίαν τὴν στιγμήν τῆς ἀπελευθερώσεώς των. Τὸ ποσὸν τῶν φιλοδορημάτων τούτων, ὑπολογιζόμενον ἀναλόγως τοῦ καιροῦ, τὸν ὅποιον οἱ κατάδικοι διήλθον ἐν ἑκάστη τάξει ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς φυλακῆς, δὲν ὑπερβαίνει γενικῶς τὰ 75 φράγκα, διὰ δὲ τοὺς καταδικῶν, τῶν ὁποίων ἡ διαγωγή ὑπῆρξε παραδειγματικὴ, τὰ 150 φράγκα. Ἄλλοτε τὸ ποσὸν, τὸ ὅποιον εἰς κατάδικος ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν στιγμήν τῆς ἀπελευθερώσεώς του, ἦτο πολὺ ἀνώτερον ἄλλὰ σκέψεως γενομένης εὐρέθη ὅτι ὑπῆρχε πραγματικὴ ἀδικία, ἐὰν ἐπιτρέπετο εἰς ἀνθρώπους καταδικασμένους δι' ἐγκλήματα νὰ δύνανται νὰ ἐξοικονομήσουν κατὰ τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς των ἐν τῇ φυλακῇ πο-

σά ανώτερα εκείνων, τὰ ὅποια δύναται νὰ συνάξῃ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν τίμιος ἐργάτης πατὴρ πολυαριθμοῦ οἰκογενείας. Ἡ κυβερνήσις δικαιοδικῶς δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ χορηγήσῃ τίποτε εἰς τοὺς καταδικούς καὶ ἐὰν δίδῃ εἰς αὐτοὺς μικρὰν τινα βοήθειαν, τὸ πράττει μόνον καὶ μόνον ὅπως τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ἀναλάβωσι βίον ἐντιμὸν καὶ ἐργατικόν. Ἐν οὐδεμίᾳ περιστάσει ὁ καταδικὸς λαμβάνει ὅλα τὰ χρήματα παρὰ τοῦ διευθυντοῦ τῶν φυλακῶν, ἀλλ' ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν του λαμβάνει βοήθειαν εἴτε ὑπὸ τῶν πατρῶων αὐτοῦ εἴτε ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας. Δὲν δύναται τις νὰ φαντασθῇ πόσον ὁ συνδυασμὸς οὗτος εἶναι ἀπλοῦς καὶ τέλειος. Οἱ περισσότεροι τῶν καταδικῶν ἐξαιτοῦνται τὰς εὐεργεσίας τῆς πατρωνείας. Ὅποταν προσεγγίξῃ ἡ στιγμή τῆς ἀπελευθερώσεως ἐνὸς δεσμίου, τὸν εἰδοποιοῦν περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐταιρίας ἐὰν δὲ ζητήσῃ τὴν προστασίαν αὐτῆς, ὁ διοικητὴς τῶν φυλακῶν μεταβιβάζει εἰς τὴν ἐν Λονδίῳ ἐταιρίαν τὸ ὄνομά του, σημειῶσιν τῆς προγενεστέρως αὐτοῦ διαγωγῆς καὶ φωτογραφίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἀποδεικνύεται ἡ ταυτότης τοῦ ἀτόμου. Μετὰ τὴν ἀφιξίν του εἰς Λονδίον τὸν ἐξετάζουν τί ἠξέουσι καὶ τί διανοεῖται νὰ πράξῃ τῷ ἐγγεγραμμένῳ μικρὸν τι ποσόν, ὃ δὲ πράκτωρ τῆς ἐταιρίας ἐνασχολεῖται, ὅπως τῷ εὕρῃ ἐργασίαν. Μερικοὶ ἐκ τῶν καταδικῶν ἀποκατασταίνονται εἰς Λονδίον, ἄλλοι εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἄλλοι στέλλονται εἰς τὰς οἰκογενείας των, ἄλλοι τέλος ἀποφασίζουσι νὰ μεταναστεύσουσι εἰς τὰς ἀποικίας. Οἱ διαμένοντες ἐν Λονδίῳ εἶναι ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ πράκτορος τῆς ἐταιρίας, ὅστις πληροφορεῖ τὴν ἐταιρίαν περὶ τῆς διαγωγῆς αὐτῶν. Ὅσοι τῶν καταδικῶν στέλλονται εἰς τὰς ἐπαρχίας συσταίνονται εἰς πρόσωπα εὐπόληπτα καὶ σεβαστά. Ὅποταν δὲ ὁ ἀπελευθερωθεὶς κατάδικος διάγῃ κακῶς, ἡ ἀστυνομία λαμβάνει εἰδήσιν καὶ δύναται νὰ ἐξασκήσῃ ἐπ' αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν τῆς. Τὸ τελευταῖον ἔτος 43 ἐπὶ 481 ἀπελευθερωθέντων καταδικῶν παρεδόθησαν

οὕτως εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἀστυνομίας· περιπλέον 44 κατεδικάσθησαν ἐκ νέου καὶ 9 ἐδίδον εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους ζωὴν ἀνησυχίας. Ὅλοι αἱ ἐπίσημοι ἐκθέσεις μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ ἐταιρία ἐκ τῆς καθιδρύσεως αὐτῆς ὠφέλησε σημαντικὰ τὴν κοινωνίαν καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποτροπῶν εἶναι σχετικῶς μικρότερος μεταξὺ τῶν καταδικῶν, οἵτινες δέχονται τὴν πατρωνείαν, παρὰ μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες προτιμῶσι νὰ ἦναι ἐλεύθεροι.

Βλέπει τις, πόσον ὁλῆτον εὐκόλον νὰ καθιδρυθῶσι πανταχοῦ ἐταιρίαι πατρωνείας διεπόμεναι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Κατὰ τὸ 1862 ἡ Βουλὴ ἐψήφισε νόμον, δι' οὗ ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς εἰσαγγελεῖς νὰ παρχωροῦν εἰς τὰς ἐταιρίας ταύτας ποσόν τι ἐκ 2 λιρῶν στερλινῶν δι' ἕκαστον τῶν ἀπελευθερωθέντων καταδικῶν. Ὁ προϋπολογισμὸς ὅλων τῶν ἐταιριῶν κανονίζεται προηγουμένως, ὡς ἐκ τούτου ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὁσημέραι πολλαπλασιάζεται. Εἰς Λονδίον ἀπὸ τὸ 1864 ὑπάρχει ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ *Metropolitan discharged prisoners relief Society* ἑταιρία, ἣτις ἐπαγρυπνεῖ καὶ συντρέχει ὅλους τοὺς ἐξερχομένους καταδικούς ἐκ τῶν φυλακῶν τῆς κομητείας τοῦ *Middlesex*. Εἰς τὸ διάστημα ἐπτὰ ἐτῶν 412 τῶν καταδικῶν τούτων ἀπῆλυσαν τῆς εὐεργεσίας τῆς πατρωνείας. Εἰς τὰς κομητείας αἱ ἀνάλογοι ἐταιρίαι εἶναι ἤδη πολυαριθμοὶ καὶ μετ' οὐ πολὺ δὲν ὀλῆ ὑπάρχῃ φυλακῇ, ἣτις νὰ μὴ ἐχῃ πλησίον τῆς ὕρας αὐτῆς μίαν ἐκ τῶν ἐταιριῶν τούτων.

Ἡ πατρωνεία καθίσταται πρὸ πάντων ἀναγκαῖα εἰς τὰς γυναῖκας. Αἱ καταδικασθεῖσαι γυναῖκες εἰς ποινικὴν φυλάκισιν, ἀφοῦ διέλθωσιν ἐννέα μῆνας εἰς τὸ σωφρονιστήριον τοῦ *Milbank*, στέλλονται εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ *Woking* καὶ τοῦ *Fulham*, ἐνθα ἐργάζονται ἐκ συμφώνου. Δύναται διὰ τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν νὰ ἐπιτύχωσιν ἐλάττωσιν τῆς τιμωρίας, ἣτις φθάνει μέχρι τοῦ τρίτου τῆς διαρκείας τῆς καταδίχης των. Περιπλέον αἱ κατάδικοι, τῶν ὁποίων ἡ διαγωγή ὑπῆρξεν ἀνεπίληπτος δύναται νὰ μετατε-

θεῶσιν ἐξ μῆνας πρὶν τῆς προσωρινῆς αὐτῶν ἀπελευθερώσεως εἰς εἰδικὰ καταστήματα, καλούμενα *καταφύγια*. Ὑπάρχουν σήμερον τρία καταστήματα τοῦ εἶδους τούτου, αἵτινα δύναται νὰ συγκριθῶσι μετὰ τὰς μεσολαβούσας φυλακὰς τῆς Ἰρλανδίας. Διέπονται δὲ ὑπὸ φιλανθρωπικῶν ἐταιριῶν καὶ λαμβάνουσιν ἐπιχορήγησιν παρὰ τῆς κυβερνήσεως.

Αἱ γυναῖκες, αἵτινες γίνονται παραδεκταί, δὲν φέρουσι πλέον τὸ ἐνδύμα τῆς φυλακῆς, ἀλλὰ περιορίζονται εἰς χύστηρὰν πειθαρχίαν. Τὸ 1871 ἐκ 275 καταδικῶν 417 ἔτυχον τὸ εὐεργέτημα νὰ μετατεθῶσιν εἰς τὰ καταφύγια, ὅπως ἀποτίσωσι τὴν ποινὴν των. Εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν αἱ διευθύντριαι ἐνασχολοῦνται, ὅπως εὐρωσιν δι' αὐτὰς ἐντιμὸν τι ἐπάγγελμα, ὡς ἐπίσης εἰς τὰς συντρόφους αὐτῶν, αἵτινες, ἐξερχόμεναι ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν φυλακῶν, ἐπικαλοῦνται τὴν πατρωνείαν καὶ ὑποστήριξιν των.

Τὴν αὐτὴν πρόνοιαν λαμβάνουσιν ὡς ἐγγιστα καὶ ἄλλαι χριστιανικαὶ δυνάμεις ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως καὶ ἠθικοποιήσεως τῶν καταδικῶν. Ἐπισκεφθέντες τὸ 1860 τὸ ἐν Γενεύῃ σωφρονιστήριον ἐθαυμάσαμεν τὴν τάξιν, τὴν καθαριότητα καὶ πρὸ πάντων τὴν ὀρθοκεντικὴν ἀγωγὴν, ἣν ἕκαστος κατάδικος λαμβάνει ἐντὸς τοῦ καταστήματος τούτου. Δυστυχῶς τὸ αὐτὸ δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν καὶ διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι φυλακὰς (*). Ἰδοὺ τί ἔγραψεν ἡ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένη *Ἑλληνικὴ Ἀρεζαρτησία* εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 398 φύλλον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, «Ἀπλὴ ἐπίσκεψις εἰς τὰς ἑλληνικὰς φυλακὰς ἀρκεῖ, ὅπως προσένησῃ τὴν μεγαλητέραν ὀλίφιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἐπισκεπτομένου. Ἐνταῦθα ὅλοι οἱ κανόνες τῆς στοιχειωδέστερας ὑγιεινῆς, τῆς ἤττον αὐ-

στηρᾶς ἠθικῆς, τῆς ἤττον ἀκριβοῦς διαχειρήσεως καταπατοῦνται. Χωρὶς νὰ ἦναι τις ἰατρὸς δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἴδῃ τὴν ἐνσάρκωσιν, ἐὰν δύναται τις νὰ ἐκφρασθῇ οὕτω, τῆς καχεξίας, τῆς ἀτονίας καὶ τῆς νοσώδους καταστάσεως τῶν καταδικῶν. Αἱ μᾶλλον ρωμαλέαι κράσεις, αἱ μᾶλλον ἀθλητικαὶ ἰδιοσυγκρασίαι δὲν ἤθελον ὑπομείνει τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων καὶ ἤθελον καταντήσῃ μετ' οὐ πολὺ πτώματα σκελετῶδη. Ἡ νοσωδέστερα ὑγγρασία, ἡ ἔλλειψις ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, τροφῆ ἀνεπαρκῆς καὶ βλαβερᾶ, ρυπαρῶτος ἀποτρόπαιος, ἰδοὺ ὁ κλῆρος τῶν ἑλληνικῶν φυλακῶν! Αἱ κολητικαὶ καὶ αἱ ἐπιδημικαὶ ἀσθένειαι διαδίδονται διὰ τοῦ ἀπαισιωτέρου τρόπου. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, αἱ ἐλ. φυλακαὶ εἶναι λοιμικαὶ ἐστίαὶ κατάλληλοι νὰ γεννώσι τὰς μᾶλλον θανατηφόρους ἀσθενείας. Ἐν Ἑλλάδι ἡ λέξις φυλακῆ εἶναι σχεδὸν συνώνυμος μετὰ τὴν λέξιν *νοσοκομεῖον* ἢ μᾶλλον *νεκροταφεῖον*. Τί δὲ νὰ εἰπωμεν περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ ψυχολογικῆς καταστάσεως τῶν καταδικῶν; Δὲν ἔχομεν ἀρκετοὺς λόγους, ὅπως περιγράψωμεν τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν καὶ τὴν ἐξαχρείωσιν, ἣτις ἐπικρατεῖ ἐντὸς τῶν ἑλληνικῶν δεσμωτηρίων. Ὁ τιμιώτερος, ὁ εὐλαβέστερος, ὁ ἠθικώτερος ἄνθρωπος ἤθελον ἀποικήσει ἐνταῦθα ἔξεις καὶ ἤθη διεφθαρμένα. Ἡ κακία καθὼς καὶ ἡ ἀρετὴ μεταδίδονται εὐκόλως, ὡς ἐκ τούτου, εἰσερχόμενός τις εἰς τὰς ἑλληνικὰς φυλακὰς ὀλίγον τι μεμολυσμένος, ἐξέρχεται πταίστης, ἐνοχος καὶ κακοῦργος. Τὰ δεινότερα σκάνδαλα, οἱ αἰσχρότεροι καὶ ἀνηθικώτεροι λόγοι, αἱ μᾶλλον δυσεξήγητοι πράξεις ἐπισωρεθόνται ἐνταῦθα φύρδην μίγδην. Ἐνθ' παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς αἱ φυλακαὶ εἶναι καθιδρύματα καὶ σχολεῖα ἠθικῆς, ἐν Ἑλλάδι τὰ σωφρονιστήρια εἶναι ἀπεναντίας καταγῶγια διαφθορᾶς καὶ ἀναίσχυντίας.»

Καιρὸς λοιπὸν νὰ ληρῆθῃ πρόνοια ἐν Τουρκίᾳ, ὅσπερ καὶ ἐν Ἑλλάδι, περὶ τῆς ἠθικοποιήσεως τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς εὐρισκομένων. Σκοπὸς τοῦ νόμου πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ πταίστου, οὐχὶ ἡ ἐξαχρεί-

(*) Τὸ ἐν Κερκύρᾳ σωφρονιστήριον, ὑπὲρ τῆς συστάσεως τοῦ ὁποίου ἡ Ἰόνιος κυβέρνησις ἐδαπάνησε περίπου 250000 ἀγγλικὰς λίρας καὶ τὸ ὅποσον ὤφειλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον τῶν ἐν Ἑλλάδι φυλακῶν, παρημελήθη μετὰ τὴν ἐνωσιν ἐνεκὸν τῆς ἀνικανότητος καὶ ὀλιγωρίας τῆς τε Κυβερνήσεως καὶ τῶν ὑπαλλήλων.

οις και η καταστροφή αυτού. Υπό δε τήν οικονομικήν εποψίν ἀπεδείχθη, ὅτι οἱ κατάδικοι δύνανται διὰ τακτικῆς ἐργασίας νὰ συντελέσωσιν ἐν μέρει εἰς τὴν διατήρησιν αὐτῶν.

A. K.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΒΕΣΤΟΥ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Κ. Α. Ἰσηγόνη).

(συνέχεια καὶ τέλος).

IV

Ἡ μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος διὰ τῆς διακαύσεως τοῦ ἀσβεστολίθου ἐναπολειπομένη οὐσία εἶναι ἡ ἀσβεστος, ἢ πάντες γνωρίζομεν ἢ χρῆσις αὐτῆς, πάγκοινος οὐσα, δεῖται καὶ μέσου κατασκευῆς ἀναλόγου ἐπὶ τούτῳ δὲ μεταχειρίζονται μεγάλας καμίνους, ὡν τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν παραλείπομεν χάριν συντομίας, καθόσον πάντες γνωρίζομεν, τί ἐστὶ κάμινος ἀσβεστοποιείου.

Μετὰ τὴν μέχρι πυρακτώσεως διάκαυσιν τοῦ ἀσβεστολίθου ἐν τοῖς κλιβάνοις τούτοις ἀπολαμβάνομεν οὐσίαν τινὰ λευκὴν καὶ εὐθραυστον, ἣτις ἀποξηραίνει τὰς χεῖρας ἡμῶν, ὅταν κρατῶμεν αὐτήν, καὶ τῆς ὁποίας ἡ πικρὰ γεύσεως κόνης μᾶς προξενεῖ βῆχα. Τῆς οὐσίας ταύτης τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἡμᾶς εἶναι τὰ φαινόμενα, ἅτινα παραίστανται, ὅταν αὐτὴ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ὕδατος.

Ἐὰν ἐντὸς τοῦ ὕδατος βυθίσωμεν τεμάχιον ἀσβεστοῦ, μετ' οὐ πολὺ θέλομεν ἀκούσει ἀναβρασμὸν τινὰ ἔὰν δὲ μετὰ ταῦτα ἀποσύρωμεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὕδατος, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ἀμέσως ἀπερρόφησε τὸ ὕδωρ, ὑπερπεριέβρεχε τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, καὶ ἐπανελάβε τὴν προτέραν αὐτοῦ ξηρὰν κατάστασιν. Μετ' ὀλίγας ὁμοίως στιγμὰς θέλει θερμανθῆ ὑπερμέτρως, μεθ' ὃ αὐτομάτως

διαλυθῆσεται εἰς ἄπειρον πλῆθος μικρῶν τεμαχίων. Ἐκ μέσου τῶν σχισμάτων τούτων ἀναδίδονται ὕδατόδες ἀτμοὶ, οἵτινες παράγονται ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς τε ὑπερμέτρου θερμότητος τῆς ἀσβεστοῦ καὶ τοῦ ὕδατος· ἀκολουθῶν τὰ τεμάχια ταῦτα μεταβάλλονται εἰς κατάλευκον λεπτὴν κόκκιν, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν ἐσβεσμένην ἀσβεστον, καὶ ἣτις εἰς τὴν χημειαν ὀνομάζεται ὑδροξειδίον τοῦ ἀσβεστοῦ, ἣτοι συνένωσιν ἀσβεστοῦ καὶ ὕδατος. Μολονότι οἱ εἰς τῆς ἀσβεστοῦ ἐξερχόμενοι ἀτμοὶ ἀποδεικνύουσι τὴν ἐν αὐτῇ ἀναπτυσσομένην θερμότητα, δυνάμεθα ὁμοίως νὰ ἐπιβεβαιωθῶμεν θετικώτερον καὶ διὰ τοῦ ἐπομένου πειράματος· ἔὰν ἐπὶ τεμαχίου ἐν τῷ ὕδατι βεβαμμένης ἀσβεστοῦ θέσωμεν ὀλίγην πυρίτιδα, αὕτη θέλει ἀναφλεχθῆ, ἅμα ἡ θερμότης ἀναπτυχθῆ εἰς ὑψηλὸν τινα βαθμὸν. Τὸ μέσον τοῦτο μεταχειρίζονται καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσβεστοποιοὶ, θέλοντες νὰ ἀνάψωσι τὰς καμίνους αὐτῶν βρέχουσι τεμάχιον ἀσβεστοῦ καὶ τὸ ρίπτουσι ἐπὶ τῶν ἐπὶ τούτῳ συσσωρευμένων ξηρῶν φύλλων καὶ πελεκημάτων, ἅτινα ἀμέσως μεταδίδουσι τὸ πῦρ εἰς τὰ πρὸς διάκαυσιν τῶν ἀσβεστολίθων χρησιμεύοντα ξύλα.

Ἐὰν τῶρα ἐν τῇ ἐσβεσμένη ἀσβεστῷ ρίψωμεν ποσότητά τινὰ ἀνάλογον ὕδατος, θὰ ἔχωμεν οὕτω τὸ μίγμα, ὑπερμεταχειριζόμεθα πρὸς κατασκευὴν τῆς ἀμμοκονίας καὶ τοῦ ὁποίου ἡ λευκότης ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καθαρότητος τῶν ἀσβεστολίθων, ἐξ ὧν ἡ ἀσβεστος αὕτη ἐγίνετο. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἀσβεστος εἶναι καλῆς ποιότητος, ἣτοι δὲν ἐμπεριέχῃ ἐν αὐτῇ ξένας οὐσίας, θὰ ἔχωμεν τότε ἐν μίγμα παχύτατον, γλοιῶδες καὶ εὐπλαστον. Τὸ μίγμα τοῦτο διαλύοντες ἐντὸς ἀρκετῆς ποσότητος ὕδατος κατασκευάζομεν ὑγρὸν τι, ἐν ᾧ πλέουσι μέρια τῆς οὐσίας ταύτης ἀδιάλυτα ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ ὑπερμεταχειριζόμεθα πρὸς κόνιασιν τῶν τοίχων τῶν ἡμετέρων κατοικιῶν καὶ πρὸς καθαρισμὸν αὐτῶν ἀπὸ μολυντικῶν μασμάτων. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο οἱ χημικοὶ,

καὶ οἱ φαρμακοποιοὶ διαπερῶντες ἀπὸ φύλλου χάρτου, διὰ τῶν πόρων τοῦ ὁποίου διέρχεται τὸ ὕδωρ ἄνευ τῶν ἐν αὐτῷ ἀδιάλυτων μορίων τῆς ἀσβεστοῦ, ἅτινα ἐναπομένουσιν ἐπὶ τοῦ χάρτου, κατασκευάζουσι τὸ ἀσβέστειον ὕδωρ, περὶ οὗ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἀνεφέρομεν.

Γνωρίζοντες ἐκ τῶν προειρημένων ἀποδείξεων τὴν ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἐννοοῦμεν κάλλιστα ὅτι ἡ ἀσβεστος δὲν πρέπει νὰ μένῃ ἐπὶ πολὺ ἐκτεθειμένη εἰς τὸν ἀτμοσφ. ἀέρα, διότι ἀπορροφῶσα τὸ ἐν αὐτῷ ἀνθρακ. ὀξὺ ἐπανερχεται εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς κατάστασιν, ἣτοι γίνεται καὶ πάλιν ἀσβεστολίθος, τὸ κοινῶς λεγόμενον κόψιμον τῆς ἀσβεστοῦ. Τότε χάνει τὰς ιδιότητάς τῆς καὶ οὕτε θερμαίνεται οὕτε ἀναλύεται ἐν τῷ ὕδατι. Ἡ ἀσβεστος λοιπὸν πρέπει νὰ προφυλάσσεται ὅσον οἶον τε ἀπὸ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ἢ, τὸ καλλίτερον, νὰ μεταχειριζόμεθα αὐτὴν ὀλίγον ἔπειτα ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῆς.

Γνωρίζοντες ἤδη ὅτι τὸ ἐν τῷ ἀτμοσφ. ἀέρι εὐρίσκόμενον ἀνθρ. ὀξὺ ἐπιφέρει τὴν ἀπώλειαν τῶν ιδιοτήτων τῆς ἀσβεστοῦ, μεταβαίνομεν ὅπως ἐξετάσωμεν τὴν οὐσίαν ταύτην ὡς οὐσίαν συγκολλητικὴν.

V

Πάντες γνωρίζομεν ὅτι, ἀναμιγνύοντες ἄμμον μετὰ κόνιας, κατασκευάζομεν τὴν ἀμμοκονίαν· τὸ μίγμα τοῦτο, μετὰξὺ δύο λίθων παρεντιθέμενον, ἀποσκληρούμενον συνδέει αὐτοὺς στερεώτατα. Ἀπλουστάτη δὲ ἡ ἐξήγησις τοῦ φαινομένου τούτου ἡ ἀσβεστος ἀποσκληροῦται, διότι ἀπορροφᾷ τὸ ἐν τῷ ἀτμοσφ. ἀέρι ἀνθρακ. ὀξὺ, καὶ γίνεται πάλιν ἀσβεστολίθος, οὕτως γινώσκομεν ἤδη τὴν πετρώδη στερεότητα καὶ τὴν κρυσταλλικὴν αὐτοῦ κατασκευὴν, ἡ δὲ ἄμμος χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ διαίρη τὴν τιτανώδη ταύτην μάζαν καὶ νὰ σχηματίσῃ πόρους πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος· ἄνευ ταύτης, ἀποσκληρούμενης τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς κόνιας, ὁ ἀῆρ δὲν θὰ ἠδύ-

νατο νὰ ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς· διὰ τῶν ἀνωμαλιῶν τέλος τῶν κόκκων αὐτῆς σχηματίζονται μέρη κατάλληλα πρὸς ἀποκρυστάλλωσιν τοῦ ἀσβεστολίθου. Πάσαι δ' αὐταὶ αἱ ἀνώμαλοι ἐπιφάνειαι συμμιγνύμεναι ἀποτελοῦσι συμπαγῆς τι σύνολον. Ἡ ἄμμος λοιπὸν δὲν ἐπενεργεῖ εἰς τὴν ἀμμοκονίαν ἄλλως ἢ μηχανικῶς, χρησιμεύει δηλ. ὡς σύνδεσμος τῶν διαφόρων ἀπολιθώσεων τοῦ ἀσβεστολίθου, αἵτινες παρήχθησαν ἐκ τῆς συνάψεως τοῦ ἀνθρ. ὀξέος τοῦ ἀέρος μετὰ τῆς ἀσβεστοῦ.

Πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἀνω ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων εἶναι τὸ ὅτι, ὅπως ἡ ἀμμοκονία ἀποσκληρυνθῆ καὶ καταστῆ στερεά, πρέπει νὰ διευκολύνωμεν ὅσον ἐνεσφι τὴν ἐλευθέραν ἐν αὐτῇ εἰσχώρησιν τοῦ ἀτμοσφ. ἀέρος. Ἄλλως τὸ κέντρον ὀγκωδῶν τευχῶν δύναται νὰ μένῃ ἐπ' ἀόριστον εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ὑγρὰν κατάστασιν. Τούτου πρόχειρον παράδειγμα ἔχομεν τὸ ἐπόμενον· κατὰ τὴν κατεδάφισιν ἐνὸς προμαχώνος τοῦ φρουρίου τῆς πόλεως Στρασβούργου, εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ εὐρέθη ἀμμοκονία τόσον νωπή, ὡς ἂν ἐγείνετο πρὸ τινῶν ὠρῶν, ἂν καὶ ὁ προμαχῶν οὗτος εἶχεν ἠλικίαν δύο καὶ πρὸς αἰῶνων.

Ἀφοῦ εἶδομεν ὅτι ἡ ἀσβεστος ἀπορροφᾷ μετὰ τὸσαύτης εὐκολίας τὸ εἰς τηλικούτον χῶρον, οἷος ἡ ἀτμοσφαῖρά μας, διεσπαρμένον ἀνθρακ. ὀξὺ, κάλλιστα διαβλέπομεν τὴν ἐκδούλευσιν, ἢν δύναται νὰ μᾶς παράσχη ἡ οὐσία αὕτη, ὅταν θέλωμεν νὰ ἀκαλλῶμεν τοῦ ἐπιβλαβοῦς ἡμῖν τούτου ἀερίου, ὑπερ ἐκ περιστάσεως ἀρκούντως ἐπεσωρεύθη εἰς θάλαμόν τινα ἢ ἐργαστήριον, καθ' ὅσον μάλιστα τὸ ἀέριον τοῦτο ἀναπτύσσεται εἰς πολλὰ βιομηχανικά ἔργα· εὐρίσκεται π. χ. ἐντὸς φρεάτων, λατομείων ἢ καὶ ὑπογείων ἐσκαμμένων ἐντὸς τιτανωδῶν γαιῶν. Πλέον δὲ ἡ ἀπαξ συνέβησαν λυπηρὰ δυστηγήματα, ἅτινα ἐπέφερε τὸ δηλητηριώδες τοῦτο ἀέριον. Πρὸς πρόληψιν δὲ ἀπευκταίου, θέλοντες νὰ καταβῶμεν εἰς τοιαύτης φύσεως ὑποπτον μέρος, ἀνάγκη νὰ κάμνωμεν τὴν ἐξῆς δοκιμὴν. Διὰ

τινος σχοινίου καταβιβάζομεν φῶς οἰονδήποτε, καὶ ἂν ἡ φλόξ καθίσταται ὡχρὰ καὶ ἐπιμήκης, ὕπερ ἀποδεικνύει τὴν ἐν αὐτῷ ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρ. ὀξέος, τότε δὲν πρέπει νὰ καταβῶμεν πρὶν ἢ καθαρίσωμεν τὴν ἐν αὐτῇ ἀτμοσφαῖραν ἀπὸ τοῦ ἀφιλοξένου τούτου αέριου. Ἐπὶ τούτῳ δὲ μεταχειρίζομεθα τὴν ἄσβεστον. Ἀναλύοντες ταύτην ἐντὸς ἀρκετῆς ποσότητος ὕδατος, τὴν βλέπομεν ἐν τῷ ὑπογεῖῳ ἐν εἶδει βροχῆς καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις αὐτοῦ, μεθ' ἧς πάλιν διὰ τῆς καταβιβάσεως τοῦ φωτός δυνάμεθα νὰ πληροπορηθῶμεν, ἐὰν ὁ καθαρισμὸς ἐγένετο ἐντελής ἢ μὴ.

Ἡ ἀξιοσημειώτος αὕτη τάσις τοῦ νὰ συνδυάζονται τὸ τε ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ἡ ἄσβεστος, ἅμα ἐρχόμενα εἰς ἐπαφὴν, προέρχεται ἀπὸ γενικόν τινα κανόνα, τὸν ὅποιον δὲν πρέπει νὰ διέλθωμεν ἐν σιωπῇ.

Τὸ ἀνθρακ. ὀξὺ, ὡσπερ καὶ τὸ ὄνομά του δηλοῖ, εἶναι ἐν ὀξὺ, ἥτοι ἐν τῶν πολυαριθμῶν σωματίων, οἷα τὸ ὀξυδριον ἢ τὸ ὀξικόν ὀξὺ, ὁ χυμὸς τοῦ λεμονίου ἢ τὸ κιτρικὸν ὀξὺ, τὸ ἔλαιον τοῦ βιτριολίου ἥτοι τὸ θεικὸν ὀξὺ, ἅτινα ἔχουσι γεῦσιν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον δριμύειαν. Ὅλαι αὗται αἰ οὐσίαι ἔχουσι τὴν ιδιότητα τοῦ νὰ μετατρέπωσιν εἰς ἐρυθροῦν τὸ ἰάνθινον χρῶμα ἔχον σιρόπιον τοῦ ἰου. Ἡ δὲ ἄσβεστος ἀναγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν σωματίων, ἅτινα ὀνομάζονται ἀλκάλια, καὶ ἅτινα τοῦ αὐτοῦ σιροπίου τὸ χρῶμα μεταβάλλουσιν εἰς πράσινον. Αἱ δύο αὗται κατηγορίαι τῶν σωματίων, τὰ ὀξέα δηλονότι καὶ τὰ ἀλκάλια, τῶν ὁποίων αἱ ιδιότητες εὐρίσκονται εἰς διάστασιν, συνδυάζονται, ὡπως σχηματίσωσι τὰ πλεῖστα σώματα, ἅτινα ἀπαρτίζουσι τὴν σφαιρὰν μας.

Τοῦ νόμου τούτου χρῆσιν ποιησαμένη ἡ βιομηχανία ὠφελήθη τὰ μάλιστα, καὶ κατὰ μέγα μέρος εἰς αὐτὸν ὀφείλει τὴν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξίν της. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου ἀρκούμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ἐξῆς δύο παραδείγματα. Ὅταν πρόκηται λ. χ. νὰ ἐξάξωμεν ἀπὸ τοῦ λίπους τοῦ βοῦς ἢ τοῦ προβάτου τὸ ἰδιαίτερον ἐκεῖνο

ὀξὺ, δι' οὗ κατασκευάζονται τὰ στεατίνα κηρία, θερμαίνουσι τὰς παχείας ταύτας ὕλας μετὰ ἄσβεστου τὸ ἀλκάλιον τοῦτο συνενοῦται μετὰ τοῦ στεατικοῦ ὀξέος συνάγουσιν ἔπειτα τὸ μίγμα τοῦτο τῶν δύο στοιχείων, ἐλεύθερον ὅν τῶν ἐν τῷ λίπῳ ἐμπεριεχομένων ἄλλων οὐσιῶν. Ὅπως κατόπιν ἀπομονώσωσιν ἀπὸ τῆς ἄσβεστου τὸ ἐν λόγῳ στεατικὸν ὀξὺ, καταφεύγουσιν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ θεικικοῦ ὀξέος, ὕπερ συνενούμενον μετὰ τῆς ἄσβεστου ἀφίνει ἐλεύθερον τὸ λευκὸν ὀξὺ τῶν κηρίων.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου ἐπιτυγχάνεται καὶ ἡ ἀπὸ τῶν τεύτλων (κοκκινογουλιῶν) ἐξαγωγή ζαχαρέως. Τῶν φυτῶν τούτων τὸν χυμὸν θέτουσιν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ἄσβεστου. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐμπεριεχομένων οὐσιῶν ἐπειδὴ μόνον τὸ σακχαρι ἔχει τὰς αὐτὰς σχεδὸν ιδιότητας μετὰ τῶν ὀξέων, τοῦτο ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἀλκαλίου. Τεθέντος δὲ πάλιν τοῦ μίγματος τούτου ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ρεύματος ἀνθρακικοῦ ὀξέος, τὸ ὀξὺ τοῦτο συνενούμενον μετὰ τῆς ἄσβεστου ἀφίνει ἐλεύθερον τὸ σακχαρῶδες ρεῦτον, ὕπερ, καθαρισθὲν οὕτω ἀπὸ τῶν ξένων οὐσιῶν τῶν ἐν τῷ χυμῷ τῶν τεύτλων εὐρισκομένων, ἀφίνεται νὰ ἐξατμισθῇ μέχρι πήξεως, καὶ ὕπερ διὰ τῆς ψυχράσεως ἀποκρυσταλλούμενον φθάνει εἰς τὴν κατάστασιν εἰς ἣν τὸ γνωρίζομεν.

VI

Διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἄσβεστου ἢ καὶ τοῦ ἄσβεστολίθου μετὰ τοῦ θεικικοῦ ὀξέος, δυνάμει τοῦ προειρημένου νόμου, ἀπολαμβάνομεν νέαν τινὰ οὐσίαν, τὴν θεικὴν ἄσβεστον καλουμένην. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ, ὡς ἀέριον, διακφεύγει ἐξατμιζόμενον ἀπὸ τοῦ βράζοντος μίγματος τοῦ ρευστοῦ ὀξέος καὶ τοῦ τιτανώδους λίθου. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου συνάγεται ἐν ἀφθονίᾳ τὸ ἀνθρακ. ὀξὺ, διὰ τοῦ ὁποῦ κατασκευάζεται τὸ σελτεριανὸν ὕδωρ. Τὸ σύνθετον τοῦτο μίγμα τῆς ἄσβεστου μετὰ τοῦ θεικικοῦ ὀξέος εἶναι ὁ γνωστός

γύψος, περὶ οὗ θέλομεν διαλάβει ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ.

Ἡ οὐσία αὕτη εὐρίσκεται ἐν ἀφθονίᾳ ἐν τῇ φύσει πρὸ πάντων δὲ ἀπαντᾶται εἰς τὰ περίχωρα τῶν Παρισίων οἱ περίξ αὐτῶν λόγοι: *Montmartre, Pantin, Bellecille* καὶ *Meilmoutant* σύγκεινται σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν ἀπὸ τῆς ὕλης ταύτης· εὐρίσκεται δὲ ὑπὸ τὴν μορφήν λίθου λευκοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπολευκοῦ, βαρυτέρου τοῦ ἄσβεστολίθου. Ἡ οὐσία αὕτη εἶναι ἐπιδεικτικὴ κρυσταλλώσεως, ὡσπερ τὰ πλεῖστα τῶν χημικῶν μιγμάτων. Εἰς τὰ λατομεῖα μάλιστα τοῦ γύψου εὐρίσκονται διαφανέσταται ἀποκρυσταλλώσεις αὐτοῦ, τὰς ὁποίας οἱ ὄρυκτολόγοι ὡς ἐκ τοῦ σχήματός των ὠνόμασαν σιδηρὰς λόγγας. Τὰ κρύσταλλα ταῦτα ἔχουσι τὰ αὐτὰ συστατικά μετὰ τοῦ γύψου, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποῦ εὐρίσκονται, πρὸς δὲ καὶ 20 τοῖς 100 ὕδωρ.

Ὁ γύψος εἶναι ὕλη χρησιμωτάτη εἰς τὰς οἰκοδομὰς δι' αὐτοῦ κατασκευάζονται διάφοροι λεπταὶ ἐργασίαι πρὸς στολισμὸν αὐτῶν, μάλιστα δὲ καὶ ἀπομιμήσεις διαφόρων ἀρχαίων ἀγαλμάτων καὶ ἄλλων παντοίων πραγμάτων, ἅτινα καθημερινῶς βλέπομεν εἰς τὰς ὁδοὺς παλουόμενα.

Ὁ γύψος ἐν μέρει διαλύεται ἐν τῷ ὕδατι ἢ ἰδιότης δ' αὕτη ἤθελεν ἐπιφέρει μέγα πρόσκομμα ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ εἰς τὰς τῶν οἰκοδομῶν διακοσμήσεις, ἐὰν ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια αὐτοῦ δὲν ἐστιλβόνητο μετὰ προσοχῆς δι' ἐπὶ τούτῳ ὑπαγωγέως. Οὐχ ἥττον ὅμως ἡ βροχὴ μετὰ τὸν καιρὸν ἀλλοιώνει τὰς ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς προσβολὴν τοιοῦτου εἶδους διακοσμήσεις. Τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν κάλλιστα εἰς τὰς τῶν οἰκιῶν μας ἐξωτερικὰς κορωνίδας, τὰς ἐκ γύψου κατασκευασμένας.

Ὅταν τὸ ὕδωρ μείνῃ ἐπὶ πολὺ ἐπὶ τοῦ γύψου, λαμβάνει γεῦσιν ὑπόγλυκον, ἀλλὰ δυσάρεστον, καθίσταται δὲ δυσπεπτότατον. Τοιαύτης φύσεως εἶναι τὰ ὕδατα τῶν φρεάτων τῶν Παρισίων, ἅτινα διαμένουσιν ἐπὶ ἐδάφους, ἐν ᾧ ὁ γύψος εὐρίσκεται ἐν ἀφθονίᾳ.

Ἡ οὐσία αὕτη δὲν εἶναι τὸ μόνον τιτανώδες μίγμα, ὅπερ διαλύεται ἐν τῷ ὕδατι ὑπό τινας συνθήκας· τὴν αὐτὴν χαίρει ιδιότητα καὶ ὁ τιτανόλιθος.

Ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἀπεδείξαμεν ὅτι τὸ ἀνθρακ. ὀξὺ καὶ ἡ ἄσβεστος σχηματίζουν τὸν τιτανόλιθον, μίγμα ἀδιάλυτον ἐν τῷ ὕδατι. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ ἀρχικὸν τοῦτο πείραμα. Ὅταν ἐντὸς ποτηρίου, περιέχοντος ἄσβεστοῦ ὕδωρ, προσθέσωμεν διὰ τινος σίφωνος μικρὰν ποσότητὰ ὕδατος βεβαρυμένου ὑπὸ ἀνθρακ. ὀξέος, θέλομεν παρατηρήσει ὅτι θέλει κατέλθαι εἰς τὸν πυθμένα ἄφθονος ποσότης ἀνθρακ. ἄσβεστου ἀδιάλυτου. Ἐὰν ὅμως ἐκ τοῦ αὐτοῦ αερίουχοῦ ὕδατος ἐγγύσωμεν μεγάλην ποσότητα, θέλομεν παρατηρήσει τότε ὅτι τὸ βρευστὸν θέλει ἐντελῶς καθαρισθῆ καὶ θέλει ἀναλάβει τὴν προτέραν αὐτοῦ διαφάνειαν κατὰ συνέπειαν τῆς διαλύσεως τῆς ἐπὶ τοῦ πυθμένος κατελθούσης πρότερον ἀδιάλυτου ὕλης. Ἄρα ὁ ἄσβεστόλιθος, ἀδιάλυτος ἐν τῷ καθαρῷ ὕδατι, διαλύεται ἐν ὕδατι βεβαρυμένῳ ὑπερμέτρως ὑπὸ ἀνθρακ. ὀξέος.

Στρέψομεν ἤδη τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν συστατικῶν τοῦ ὕδατος, ὕπερ πίνομεν. Τὸ ὕδωρ τοῦτο προέρχεται ἀπὸ πηγὰς ἢ ποταμοὺς, οἵτινες παρήχθησαν ὑπὸ τῆς βροχῆς. Τὸ βρόχγιον ὕδωρ κατὰ τὴν πτώσιν του διερχόμενον διὰ τῆς ἀτμοσφαιρας ἐξ ἀνάγκης συμπαρέσυρε καὶ ἀνέλυσε μικρὰν τινα ποσότητα ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὕπερ, ὡς προέφημεν, ἐν ἀφθονίᾳ εὐρίσκεται ἐν αὐτῇ, πίπτει ἔπειτα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπορροφᾶται ὑπὸ τοῦ ἐδάφους. Κατὰ τὴν πορείαν του ταύτην τὸ ὕδωρ ἀπαντᾶ τὸν ἄσβεστολίθον, ὅστις, ὡς προείδομεν, ἀπαρτίζει μέρος τοῦ φλοιοῦ τῆς σφαιρας μας, ἐνίοτε μάλιστα καὶ τὴν θεικὴν ἄσβεστον. Κατὰ συνέπειαν τὰ ὕδατα, ὅπερ πίνομεν καὶ τὰ ὁποία μεταχειρίζομεθα εἰς τὰς οἰκιακὰς ἢ τὰς βιομηχανικὰς μας ἀνάγκας, ἐμπεριέχουσι ἀρκετὴν ποσότητα τιτανωδῶν μιγμάτων.

Τοῦ γεγονότος τούτου τὴν σπουδαιότητα ὀφείλοντες νὰ μὴ διέλθωμεν ἀβρόχοις πο-

σί, ἀπieroύμεν τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τῆς παρούσης πραγματείας εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, τοῦ ὁποίου τὴν μελέτην συμιστώμεν τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ.

VII

Τὰ ἄλατα τῆς ἀσβέστου μεταδίδουν εἰς τὰ φυσικὰ ὕδατα ιδιότητάς τινας, ὧν ἡ κυριωτέρα εἶναι τὸ νὰ σχηματίζωσι λεπίδας τινὰς ἐντὸς τῶν δοχείων, τὰ ὅποια ἐπὶ τούτῳ μεταχειρίζομεθα. Γνωρίζομεν ἤδη ὅτι τὸ σελτεριανὸν ὕδωρ τιθέμενον ἐντὸς ἀνοικτοῦ δοχείου ἀπόλλυσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ἐν αὐτῷ ἀέριον. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸ φυσικὸν ὕδωρ. Ἡ μικρὰ ποσότης τοῦ ἀνθρακ. ὀξέος, ἣν ἐμπεριέχει, διὰ τῆς ἐπαφῆς τοῦ ἀτμοσφ. ἀέρος ἐκφεύγει βαθμηδὸν ἢ δὲ τίτανος, μὴ εὐρίσκουσα πλέον τὸ πρὸς διάλυσιν αὐτῆς πρόσφορον στοιχείον, κατέρχεται καὶ ἐπικάθηται ἐπὶ τοῦ πυθμένου, ὅπου σχηματίζει σῶμα συμπαγές καὶ σκληρότατον ἕνεκα τῆς μεγάλης βραδύτητος, μεθ' ἧς ἐσχηματίσθη.

Τοιαῦτα τιτανώδη ἐμπάσματα σχηματίζονται αὐτομάτως καὶ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν παρειῶν τῶν ὑδραγωγείων, δι' ὧν τὸ ὕδωρ μετοχετεύεται εἰς τὰς πόλεις, εἰς τοσοῦτον βαθμὸν, ὥστε καταντῶσι νὰ φράξωσιν ὀλοτελῶς τοὺς σωλήνας αὐτῶν. Ἐν τῷ γεγονότι δὲ τούτῳ εὐρίσκομεν τὴν ἐξήγησιν διαφόρων περιεργωτάτων φυσικῶν φαινομένων.

Ἡ ὀροφὴ πολλῶν σπηλαίων κοσμεῖται ἐνίοτε διὰ μακρῶν λιθῶδων βελονῶν κωνικοῦ σχήματος, σταλακτιτῶν ὀνομαζομένων, αἵτινες ἐξ ἀσβεστολίθου συγκείμενοι σχηματίζονται διὰ τοῦ ἀκολούθου τρόπου· τὰ ὕδατα, ἅπερ καθυγραίνουσι τὰς ὑπὲρ τὸ σπήλαιον γαίας, διαπερῶντα τὸ ἕδαφος κατάρρουνσι διὰ τῶν σχισμῶδων τοῦ βράχου ἅμα δὲ ἐλθόντα εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ ἀέρος ἐπαφίνουσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ θόλου τὴν ἀνθρακ. ἀσβεστον. Ὁ σταλακτιτῆς ὅθεν κατ' ἀρχάς δὲν εἶναι εἰμὴ μικρὰ τις κηλὶς· ἐπειδὴ ὅμως τὸ ὕ-

δωρ ἀκαταπαύστως ἀνανεοῦται, ἡ κηλὶς αὕτη μετασχηματίζεται πάραυτα εἰς μικρὰν ἐξοχὴν, ἣτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον μεγεθύνεται, μηκύνεται κατὰ συνέπειαν τῆς τοῦ ὕδατος τάσεως, ὑπήκοντος εἰς τὸν νόμον τῆς βαρύτητος, καὶ τέλος καθίσταται μία ἐκ τῶν τὰ ὑπόγεια ταῦτα ἀνάκτορα κατακοσμουσῶν μυριοπλευρῶν κρυσταλλίνων στηλῶν.

Διαφόρων πηγῶν τὸ ὕδωρ ἐμπεριέχει τόσον μεγάλην ποσότητα ἀνθρακ. ἀσβέστου, ὥστε καταρρέον σχηματίζει μεγίστους τιτανώδεις ὄγκους, ἐξ οὗ καταλαμβάνομεν πῶς ἐσχηματίσθησαν τὰ ἄπειρα τιτανώδη στρώματα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς διαπλάσεως τῆς γῆς. Ἡ διαβόητος πηγὴ *Saint-Allyre* πλησίον τῆς *Clermont* ἐσχημάτισε παμμεγέθη ὄγκον τιτανωδῶν θυσάνων ἑκατὸν μέτρων μήκους. Εἰς δὲ τὴν Ἀσίαν εὐρίσκονται τῆς αὐτῆς φύσεως πηγαί, αἵτινες ἐσχημάτισαν ὀλόκληρα βουνά. Διὰ τῆς θερμάνσεως τοῦ ὕδατος ἢ κατάθεσις τῆς ἀνθρακ. ἀσβέστου γίνεται μετὰ μεγαλύτερας ταχύτητος ὕδατα μάλιστα, ἅτινα ἐν τῇ φυσικῇ τῶν θερμοκρασίᾳ δὲν ἔχουσι τὴν ιδιότητα ταύτην, ἀποκτῶσιν αὐτὴν διὰ παρατεταμένης βράσεως, δι' ἧς πᾶν ἴγνος τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐμπεριεχομένου ἀνθρ. ὀξέος ἀπόλλυται. Τοιαύτης φύσεως ὕδατα εἶναι τὰ τοῦ Σηκουάνα ἅτινα, βραζόμενα θολοῦνται. Ἐὰν δὲ θερμάνωμεν ὑπερμέτρως μέχρις ἐξατμίσεως μέρος αὐτῶν γυψώδη ὕδατα, τότε ὁ πυθμὸν τοῦ δοχείου ἢ ἀ περιέχῃ γύψον, μίγμα σκληρότατον συγκείμενον ἐκ δύο ἀλάτων, ἅτινα τὸ ὕδωρ διετῆρει κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων.

Τὰ μετάλλινά δοχεῖα, ἅτινα μεταχειρίζομεθα ἐν τοῖς μαγειρείοις πρὸς θέρμανσιν τοῦ ὕδατος, περικαλύπτονται ἐσωτερικῶς ὑπὸ ὑπολεύκου τινὸς ὑποστήματος, κυρίως ἐξ ἀσβεστολίθου συγκειμένου. Εἰς τοὺς λέβητας δὲ, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζονται εἰς τὴν βιομηχανίαν πρὸς παραγωγὴν ἀτμοῦ ὡς κινητικῆς δυνάμεως, τὸ ἴζημα σχηματίζεται μεμιγμένον μετὰ γύψου, κατὰ συνέπειαν δὲ καθίσταται σκληρότα-

τον καὶ συμπαγέστατον. Ἡ δυσχέρεια αὕτη εἶναι λιαν σοβαρότερα ἢ ἢν τὰ τιτανώδη ὕδατα παρουσιάζουσι· διὸ ἐπισύρει ὕλην τὴν προσοχὴν τῶν μηχανικῶν.

Πραγματικῶς τὸ ἴζημα τοῦτο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποκτᾷ τοσοῦτον πάχος καὶ στερεότητα, ὥστε περίξ τοῦ μεταλλικοῦ περικαλύμματος σχηματίζει ἔσωθεν δευτέρον περιάλυμμα. Τὸ ὕδωρ τότε δὲν θερμαίνεται ἀπ' εὐθείας παρὰ τῆς ὑπὸ τοῦ μετάλλου μεταδιδόμενης θερμότητος, ἐπειδὴ μεσολαβεῖ τὸ ἔσωθεν περιάλυμμα. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τοιαύτην περίστασιν πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἀτμοῦ θερμαίνουσι τοὺς λέβητας ὑπερμέτρως, τὸ μεταλλικὸν περιάλυμμα πυρακτοῦται. Ἐὰν δὲ εἰς τὴν στιγμὴν ταύτην τὸ ἐσωτερικὸν περιάλυμμα διαρρηχθῇ κατὰ συνέπειαν τῆς ὡς ἐκ τῆς ὑπερμέτρου θερμότητος διαστολῆς τοῦ μετάλλου, τότε τὸ ὕδωρ ἀπαντῶν τὴν ἐρυθρὰν ἐπιφανείαν αὐθιρῆι μεταβάλλεται εἰς χειμάρους ἀτμοῦ, οἵτινες προξενουσιν ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ λέβητος τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὅσον καὶ βολὴ τηλεβόλου, μεθ' ἧς ἐπέρχεται ἀναποφεύκτως ἡ ἐκρηξις.

Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἴζηματος τούτου μεταχειρίζονται νῦν διάφορα μέσα, δι' ὧν ἀναγκαιεῖται ἡ καθίζησις τῆς ἀνθρακ. ἀσβέστου. Ἐπιτυγχάνεται δὲ τοῦτο εἴτε διὰ τῆς μετὰ τοῦ ὕδατος ἀναμίξεως διαφόρων οὐσιῶν, αἵτινες συνδυαζόμεναι μετὰ τοῦ τιτανώδους ἴζηματος ἅμα τῇ παραγωγῇ τοῦ σχηματίζουσι βορβορώδη τινὰ ὕλην, εἴτε διὰ τῆς ἐν τῷ λέβητι εἰσπαγῆς διαφόρων σκληρῶν σωμάτων, ὅσον τεμαχίων σιδηρῶν ἐλασμάτων, ἅτινα, ὑπὸ τοῦ παφλάσματος τοῦ ὕδατος εἰς διηνεκὴ εὐρισκόμενα κίνησιν, παρεμποδίζουσιν τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἴζηματος.

Ἡ αὕτη δυσχέρεια οὐχ' ἦττον τῆς προηγουμένης, σπουδαία ὑπὸ οικονομικῆν ἔποψιν θεωρουμένη, ἀπαντᾶται ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν πρὸς πλύσιμον τῶν φορεμάτων μας ὑδάτων. Ὁ σάπων, ὃν πρὸς καθαρισμὸν τῶν ἐνδυμάτων μεταχειρίζομεθα, συνδυαζόμενος μετὰ τῶν τιτανω-

δῶν ἀλάτων σχηματίζει θρόμβους ἀδιάλυτους, οἵτινες στεροῦνται τῆς σημητικῆς ιδιότητος. Ἡ παρουσία λοιπὸν τῶν τιτανωδῶν ἀλάτων ἐν τῷ ὕδατι εἶναι ἐπιζήμιος εἰς τὴν οικονομικὴν ταύτην ἐπιχείρησιν, καθότι ἐπιφέρει τὴν ἀχρησίαν εἰς μέγα μέρος τοῦ σάπωνος. Ὑπελογίσθη μάλιστα ὅτι, ἐὰν ἅπασα ἡ Γαλλία μέτεχειρίζετο καθαρὰ ὕδατα ἀντὶ τῶν πηγαίων καὶ τῶν ποταμίων, ἤθελεν ἔχει πολλῶν ἑκατομμυρίων φράγκων οἰκονομίαν ἐκ τοῦ καταναλισκόμενου κατ' ἔτος σάπωνος. Ἡ αὕτη ὡς ἐγρηγιστὰ δυσχέρεια ἀπαντᾶται καὶ ὡς πρὸς τὸ ψήσιμον τῶν ὀσπρίων. Ἐὰν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὥραν μετὰ τὴν αὐτὴν ἔντασιν θερμότητος βράσωμεν πύσσους (πισσέλια), μέρος μὲν αὐτῶν ἐντὸς καθαρῷ ὕδατος, μέρος δὲ ἐντὸς τιτανώδους ἢ καὶ θειούχου ὕδατος, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι οἱ μὲν ἐντὸς τοῦ καθαρῷ ὕδατος βρασθέντες ἐψήθησαν ἐντελῶς, καὶ ἐὰν ῥίψωμεν αὐτοὺς κατὰ ὑελίνου πλακῆς, θέλουσι συγκολληθῆ ἐπ' αὐτῆς ὡς ζύμη, οἱ δὲ ἄλλοι θέλουν διατηρεῖ εἰσέτι τὴν αὐτὴν σκληρότητα καὶ θέλουν ἀναπηδᾶ ὡς σφαῖραι κατὰ τῆς αὐτῆς πλακῆς ῥιπτόμεναι.

Προκειμένου τώρα περὶ τῶν ὑδάτων, ἅτινα πρὸς πόσιν μεταχειρίζομεθα, πρέπει ἄρα γε νὰ ἀποφεύγωμεν τὰ τιτανώδη ὕδατα; Πιστεύομεν ὅχι. Εἶναι ἀληθές ὅτι μὲγαλη δόσις ἀλάτων τῆς τιτανῶδους δίδει εἰς τὸ ὕδωρ δυσάρεστον γεῦσιν καὶ τὸ καθιστᾷ δύσπευτον ὅταν ὅμως ἡ ποσότης αὐτῶν εἶναι μετρία, τὸ ὕδωρ λαμβάνει γεῦσιν εὐχάριστον καὶ καθίσταται οὐσία θρεπτικῆ. Ἐν τοῖς ἐμπροσθεν εἶπομεν ὅτι τὰ κόκκαλα τῶν σκελετῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ ἄλατα τῆς ἀσβέστου. Κατὰ φυσικὴν συνέπειαν λοιπὸν δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι τὸ ὕλικόν τῆς κατασκευῆς τῶν ὀστέων σκελετῶν λαμβάνεται ἐκ τοῦ ὕδατος· θέλομεν δ' ἐντελέστερον βεβαιωθῆ περὶ τούτου, ἐὰν κατέλωμεν ὕλην τὴν σειρὰν τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν, μέχρις αὐτῶν τῶν ὀστρέων, τῶν ὀπείων τὸ πετρῶδες περιάλυμμα, συγκείμενον ἐξ ἀνθρακικῆς ἀσβέστου, ἐξ ἀνάγκ-

κής σχηματίζεται από τὰ τιτανώδη ἄλατα, ἅτινα τὸ ὕδωρ τηρεῖ ἐν διαστάσει.

Θεωροῦντες τώρα ἐν συνόλῳ τὰ διάφορα φαινόμενα, ἅτινα ἐμελετήσαμεν, καταλήγομεν εἰς τὰ ἑξῆς συμπεράσματα.

Τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς ἀναλύοντα τὰ τιτανώδη ἄλατα, ἅτινα ἀπαρτίζουσι τὰς ἠπειρούς, μεταφέρουσι διὰ τῶν ποταμῶν εἰς τοὺς Ὠκεανούς ἀπειρούς ποσότητας τοιαύτης ὕλης. Τὰ κογχιάρια, τὰ κοράλια, τὰ ζωοφυτόστρακα, αἱ μυριάδες τῶν ζώων, ἅτινα ἡ θάλασσα ἐγκρύπτει ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, ἐπεφορτίσθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως νὰ ἐξαντλοῦν ἀκαταπαύστως τὰ ἐν τοῖς ὕδατιν, ἐνδον τῶν ὁποίων εὐρίσκονται τιτανώδη ἄλατα, καὶ διατηρῶσιν οὕτω τὴν ἰσορροπίαν τῶν συστατικῶν αὐτῶν. Μετὰ θάνατον τὸ πετρώδες περικάλυμμα αὐτῶν μένει προσκεκολλημένον ἐπὶ τοῦ βράχου, τὸν ὅποιον κατὰ καιρὸν, καὶ αἱ ἀπειράριθμοι γενεαὶ, αἵτινες διαδέχονται ἀλλήλας, συναθροίζονται περὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον, σχηματίζουσι ἐκ τῶν λειψάνων αὐτῶν ἀληθεῖς νήσους, τὰς ὁποίας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βλέπομεν ἀναφυομένας ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ Ὠκεανοῦ. Οὕτως αἱ τιτανώδεις οὐσίαι παρασυρόμεναι ἀπαύστως ὑπὸ τῶν ὕδατων, ἀφαιροῦνται ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἠπειρούς, διὰ νὰ σχηματίσῃσι νέας. Πόσον ἡ μελέτη τῆς φύσεως εἰς πᾶν βῆμα μᾶς διδάσκει τὴν μεγάλην ἁρμονίαν τῶν νόμων αὐτῆς!

Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἀσβέστου, ἥτις λαμβάνει μέγα μέρος εἰς τὰς ὕλικὰς μεταβολὰς τῆς σφαιρας μας, ἡ μελέτη τῆς ὁποίας ἀνάγεται μεταξὺ τῶν ἀξιοθαυμαστοτέρων ἀνακαλύψεων, ἥτις συνέτεινε τοσοῦτον πρὸς τὴν εὐεξίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῆς βιομηχανίας του, καὶ τὴν ὁποίαν ἐνθουσιώδης τις σοφὸς ὠνόμασεν ἀληθῆ πολιτισμὸν λίθινον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ Τῇ ΑΝΑΤΟΛΙΚῇ ΟΡΘΟΔΟΞῶ ΕΚΚΛΗΣΙΑῖ ΕΙΣΑΓΩΓῆΣ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΦΩΝΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Πολλὸς λόγος γίνεται ἀπὸ τινος χρόνου παρ' ἡμῖν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς, καὶ τινες τῶν ἡμετέρων, μὴ ἀνεχόμενοι πλέον τὴν μονότονον ἐκκλησιαστικὴν, πρὸς πλείονα εὐπρέπειαν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν λειτουργίας ἐπιθυμοῦσι καὶ προβάλλουσι νὰ εἰσαχθῇ ἡ τετράφωνος Μουσική.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ συζήτησις, ὅπως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ νῦν ἤρξατο, οὐχὶ ἀπὸ τῶν δυναμένων νὰ κρίνωσιν, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες ἐλάχιστα παρηκολούθησαν καὶ ἐσκέφθησαν τὰ αἷτια τῆς τοιαύτης καταστάσεως, διὰ ταῦτα ὁ ὑποφαινόμενος, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν ψαλτῶν τυγῶν, ἐνόμισα καθῆκον νὰ ἐκθέσω ὑπ' ὄψιν τοῦ σεβαστοῦ Κοινοῦ τὴν περὶ τοῦ σπουδαιότητος τούτου ζητήματος γνώμην μου, ἐλπίζων ὅτι θέλω δώσει ἀφορμὴν εἰς μὲν τοὺς δυναμένους, ἵνα σκεφθῶσιν ὀριμώτερον περὶ τοῦ πράγματος, εἰς δὲ τοὺς ἀπειροὺς καὶ ὡς ἔτυχε τὰ σπουδαιότατα τῶν ἰδίων ἐπικρίνοντας, ἵνα, συντηρητικώτεροι πρὸς τὰ πάτρια γινόμενοι, μὴ παραδίδωνται ἀκρατῶς καὶ ἀκρίτως εἰς πᾶν, ὅπερ εἶδον ἡ ἤκουσαν ἐν τῇ Δύσει.

Ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπον διὰ τῆς «Προόδου», αἱ περὶ Μουσικῆς διενέξεις δὲν ἔλειπον βεβαίως καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν. Ἡ Μουσική ἢ τε ἡ μονότονος καὶ ἡ τετράφωνος, φυσικῶς εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, δύο δηλονότι κλάδοι ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ καλλιάρπου δένδρου διαφέρουσαι ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τρόπον καὶ ὕψος, ὥστε ἑκάτερα αὐτῶν δύναται μὲν νὰ λογισθῇ ὡραία εἰς τὸ εἶδος τῆς, ἀλλ' ἄνευ τῆς ἑτέρας οὐχὶ καὶ ἐντελής· διότι ἡ μία, οὐσα ὁ εἰς τῶν κλάδων, λογικῶς δὲν δύναται νὰ λογισθῇ τελειότερα τοῦ ἄλλου, ἐπειδὴ ἔχει πορείαν ἐκάστη διάφορον. Ἴνα γίνῃ ἐντελής, προσπατεῖ καὶ τὸν ἕτερον

κλάδον, ὥστε νὰ παραχθῇ ἐκ τῆς κράσεως τῶν δύο τέλειόν τι.

Πυθαγόρας, ὁ τῆς ἀρχαιότητος θαυμάσιος Μουσικός, εἰκάζεται ὅτι ἡγάπα τὴν μονότονον Μουσικὴν μᾶλλον τῆς ἁρμονικῆς καθ' ἃ λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ Ἀριστόξενος «Διὸ καὶ ἡ Πυθαγόραν φασὶ μονοχορδίξειν τοῖς ἑταίροις παραινέσαι» διότι περισσοτέραν εὐρύτητα καὶ ποικιλίαν εὗρεν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο.

Ὁ δὲ Ἀριστόξενος, ἀπορρίψας τοὺς μαθηματικούς ὑπολογισμοὺς τοῦ Πυθαγορείου συστήματος, ἐδέχθη κριτὴν τῆς ἁρμονίας μόνον τὸ οὖς τοῦ ἀκρατοῦ δι' ὃ καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ ἀρχαῖοι Μουσικοὶ διηρέθησαν εἰς δύο αἰρέσεις, τὴν τῶν Πυθαγορείων καὶ τὴν τῶν Ἀριστοξενείων.

Ἡ Εὐρώπη ἐμιμίθη τὸ σύστημα τοῦ Ἀριστοξένου, ὅπερ εἶναι τὸ διάτονον γένος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἡ δὲ ἀνατολικὴ ἐκκλησία δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν, ὅτι ἐμιμίθη τὸ τοῦ Πυθαγόρου, ὅστις, ὡς ἐλέγθη, ἡγάπα τὸ μονόχορδον ἢ μονότονον. Ὅτι δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἀπλὴν καὶ σεμνὴν Μουσικὴν προετίμων, τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ὅτι οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης, ὅτε ὁ Λέσβιος Φρύγης ἠθέλησε νὰ κρούσῃ ἐννεάχορδον κιθάραν, ἀπέκοψαν τὰς δύο αὐτῆς χορδὰς, προτιμήσαντες τὸν ἀπλοῦν καὶ αὐστηρὸν τοῦ Τερπάνδρου χαρακτήρα.

Καὶ οἱ Πατέρες λοιπὸν ὅπως δῆποτε προετίμησαν τοῦτο τὸ εἶδος, ὡς συμβάλλον εἰς τὴν ἐξέγερσιν πενθίμων καὶ κατανυκτικῶν αἰσθημάτων, καὶ ἐψάλλον τονίσαντες τοὺς ἐκκλησιαστικούς ὕμνους διὰ τῶν νῦν ἐτι ἐν χρήσει χαρακτήρων, ὧν τινες βεβαιοῦνται ὅτι εἰλημμένοι εἰσὶν ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς τοῦτοις σῶζονται εἰσέτι μέχρι τῆς σήμερον αἱ ἑλληνικαὶ ἁρμονίαι ἢ ἤχοι, οἷον Δόριον, Λύδιον, Φρύγιον, Μιξολύδιον, ὑποδώριον, ὑπολύδιον, ὑποφρύγιον καὶ ὑπομιξολύδιον, αἵτινες ἀντιστοιχοῦσι εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς ὀκτὸς ἤχους, πρῶτον, δεῦτερον, τρίτον, τέταρτον, πλάγιον τοῦ πρώτου, πλάγιον τοῦ δευτέρου, πλάγιον τοῦ τρίτου καὶ πλάγιον τοῦ τε-

τάρτου· ἀλλὰ καὶ τὸ τεταρτημόριον καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς κλίμακος ἐκ τῶν τονικῶν ὑπολογισμῶν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὑπολείπονται· διότι λέγει ὁ Εὐκλείδης: «ὑποτίθεται γὰρ ὁ τόνος εἰς δώδεκα τινα ἐλάχιστα μόρια διαιρούμενος, ὧν ἕκαστον δωδεκατημόριον τόνου καλεῖται, ἀναλόγως δὲ τῷ τόνῳ καὶ τὰ λοιπὰ διαστήματα· τὸ μὲν γὰρ ἡμιτόνιον εἰς ἑξὼς δωδεκατημόρια, ἡ δὲ δίεσις ἢ τεταρτημόριος εἰς τρία, ἡ δὲ τριτημόριος εἰς τέσσαρα, κλπ.» Ταῦτα πάντα καὶ ἕτερα ἐτι ἐχούσης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, δυνάμεθα ἐν πλήρει πεποιθήσει νὰ εἰπωμεν, ὅτι καὶ οἱ δύο οὗτοι τῆς Μουσικῆς κλάδοι εἰσὶν ἑλληνικοὶ, ὁ μὲν χαροποιὸς καὶ ἠρωϊκὸς, ὁ δὲ πένθιμος καὶ κατανυκτικός.

Περὶ δὲ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τετραφώνου ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ φρονῶ, ὅτι δὲν εἶναι ἐναντίον πρὸς τὸ ἀνατολικὸν δόγμα, καθότι ἅγιος ὁ Θεὸς θὰ εἴπῃ ἢ μία, τὸ αὐτὸ θὰ εἴπῃ καὶ ἡ ἄλλη, ἀλλ' ἀντιβαίνει εἰς τὸ πνεῦμα τῶν θείων Πατέρων, διότι ἡ Ἐκκλησία θέλει πένθιμον καὶ σεμνὴν μουσικὴν, ἀλλ' οὐχὶ χαροποιὰν καὶ θεατρικὴν. Ὑπῆρχε βεβαίως καὶ πάλαι ἐπὶ τῶν Πατέρων ἡ ἁρμονικὴ, ἀλλ' ὅμως δὲν τὴν προετίμησαν ἢ κάλλιον εἰπεῖν δὲν τὴν εὖρον κατάλληλον διὰ προσευχῆν.

Δὲν κατατρέχω τὴν τετράφωνον, ἀπαγε! ἀλλ' οὔτε τυφλοῖς ὄμμασιν ὑπερασπίζομαι τὴν Ἐκκλησιαστικὴν. Μῆτι δὲν εἰσκαλοῦνται αἱ προσευχαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν μονότονον Μουσικὴν; ἢ πρὸς πλείονα τῆς ἀκοῆς εὐχαρίστησιν θέλομεν τὴν τετράφωνον καὶ ἀποστρεφόμεθα τὴν γεραρὰν ἐκκλησιαστικὴν, ἥτις ἀπὸ τοσοῦτων αἰῶνων συνεσφιγμένη ὑπάρχει μετὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας; ἐὰν πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς ἀκοῆς, μὰ τὴν ἀλήθειαν, πρέπει νὰ εἰσαγάγωμεν, οὐχὶ μόνον τετράφωνον, ἀλλὰ καὶ διάφορα ὄργανα!

Εἶναι πασίγνωστον ὅτι μόνον ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία διετήρησε τὴν θρησκευτικὴν, ὡς πρέλαβεν αὐτὴν ἐκ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, ἀμώμητον καὶ ἀκηλίδωτον, ἄνευ οὐ-

δεμιᾶς προσθαφαιρέσεως· καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀκατάβλητον κύριον αὐτῆς καὶ καύχημα παντὸς ἀληθοῦς Ὁρθοδόξου. Τοῦτο αὐτὸ φρονοῦσιν οἱ ὄπαδοί τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἔτι ἐθίμων καὶ περὶ μουσικῆς, ἣν οἱ θεϊότατοι πατέρες προὔτιμψαν ὡς πένθιμον, ἵνα θρηνῶμεν τὰ πλήθη τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν ἢ Ἀνατολικῆ Ἐκκλησία δὲν ἐσυνείησε ποτὲ καινοτομίας. Οἱ Πατέρες, εὖς ἐδόξασεν ἡ Ἐκκλησία καὶ δοξάζει, αὐτὴν ταύτην τὴν Μουσικὴν εἶχον, ἐν αὐτῇ ἐγεννήθησαν, ἐν αὐτῇ ἐβαπτίσθησαν καὶ ἐν αὐτῇ τέλος ἠγάσθησαν.

Πολὺ λυπηρὸν εἶναι ὅτι, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἔχει μουσικὴν ἰδίαν, ἐπιτηδεῖαν μάλιστα πρὸς τὴν λατρείαν, παραγκωνίζεται ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῆς τέκνων διὰ τὸ μονότονον. Ναί· ἡ μονοτονία δὲν παρέχει ζωηρότητα, ὅσῃν ἡ τετραφωνία, ἀλλὰ μήπως τοῦτο εἶνε τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἔλλειμμα; Καὶ ὁ ἀριστος Εὐρωπαῖος μουσικὸς, ἐὰν ψάλλῃ μόνος καὶ καταμόνας, ἄνευ ὀργάνων καὶ βοηθῶν, ὡσπερ οἱ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, οὐδεμίαν πτρέπει τέρψιν. Τοιοῦτοτρόπως ἐὰν συγκρίνῃ τις τοὺς δύο τούτους τῆς Μουσικῆς κλάδους, θὰ ἴδῃ, ὅτι ἡ τοσοῦτον ἔπευφημισμένη καὶ ζωηρὰ τετραφωνία θὰ μείνῃ παντάπασι γυμνή, οὐδὲ θὰ δώσει, ἣν παρέχει διὰ τῆς πολυφωνίας χάριν. Ἄρα δῆλον γίνεται, ὅτι τὴν χάριν καὶ ζωηρότητα παρέχει οὐχὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἢ ἡ τετραφωνία, ἀλλ' ἡ πολυφωνία καὶ συμφωνία. Οὕτως ἐχόντων λοιπὸν τῶν πραγμάτων, δὲν εἶναι προτιμότερον, ἀντὶ νὰ εἰσαχθῆ σύστημα ὅπως ξένον καὶ ἄνευ ἀνάγκης, νὰ προστεθῶσι τοῖς ἡμετέροις ψάλταις ἱκανοὶ καὶ ἀξιοὶ βοηθοί, ἵνα ἀποτατασταθῇ ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν Μουσικὴ ζωηρότερα καὶ μελωδικωτέρα; Μὴ νομίσῃ δὲ τις ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ παράγειν ἁρμονίαν· δύναται πολὺ καλῶς· ἀλλ' οὕτως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἴθισται, ἀποφεύγεται ἡ πολυφωνία χαροποιὰ καὶ προτιμᾶται ἡ ἀπλή καὶ σεμνὴ ἢ μᾶλλον πένθιμος μονότονος. Ἐχουσιν ἐν μέρει δίκαιον πολλοὶ τῶν νεωτέρων ν' ἀποστρέφονται τὴν μονότονον

ἐκκλησιαστικὴν ὡς ἀπῆλ, διότι οὗτοι εἶνε συνειθισμένοι εἰς τὴν ζωηρὰν καὶ πολυφωνον ἁρμονίαν τῶν θεατρικῶν ἀσμάτων καὶ εἰς τὴν ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ πολυμελῆ ἁρμονικὴν μελωδίαν, τὴν ἀποτελουμένην σχεδὸν ὑπὸ εἰκοσι ἡδυσφώνων παιδῶν καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἱσρέων καὶ ψαλτῶν μετὰ μεγαλοφώνου ὄργάνου, ὑφ' ὧν γέμει ἅπας ὁ ναός. Ἀκούοντες δὲ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ μίαν παρημελημένην ἀθλίαν μονοτονίαν ὑπὸ ἐνὸς μόνου κεκμηκός ἢ ἀνικάνου ἢ κακοφώνου ψάλτου, καὶ μὴ αἰσθανόμενοι οὐδεμίαν εὐχαρίστησιν, κατακρίνουσιν εὐθὺς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν. Ἄλλ' ἀδίκως, ἀδίκως, χωρὶς νὰ σκεφθῶσι καὶ νοήσωσι τὴν αἰτίαν τῆς ἀπῆλ.

Ἄλλοτε ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἔφαλλον ἔξοχοι ἄνδρες καὶ ἐκ Βασιλικῶν οἰκογενειῶν, σήμερον δὲ διὰ τὴν μεγάλην περιφρόνησιν τοῦ ἐπαγγέλματος ψάλλει ὁ τυχὼν (διὰ τοῦτο μετ' οὐ πολλὴν θὰ εὐρεθῆ ἴσως οὔτε εἰς ἐπιστήμων μουσικὸς). Ἄλλοτε συνεκρούτουν δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν χορὸν πολλὰ δεκάδες μουσικῶν, νῦν δὲ διατηρεῖ τὴν θέσιν τῶν πάλαι δεκάδων εἰς μόνος ψάλτης καὶ ἄχρι σήμερον δεξιὸς καὶ ἀριστερός χορὸς κατ' ὄνομα σώζονται, ἀλλ' οὐχὶ πράγματι. Πάντες δὲ οἱ παριστάμενοι ἀκροαταὶ μένουσιν ἀκροώμενοι, περιμένοντες πᾶσον τὴν ἐν τῇ Μουσικῇ πρέπουσαν καὶ ἀπαιτουμένην ἁρμονίαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μεμονωμένου ψάλτου, ὅστις, ἀναδεχόμενος ὅλον τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν μόχθον τῶν ἄλλοτε δεκάδων ψαλτῶν, ἐπιμοχθεῖ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς καὶ τέσσαρας κατὰ συνέχειαν πολλάκις ὥρας, ὥστε ἐνίοι αὐτῶν καταντῶσι φθισικοὶ, καὶ ἐν τῇ ἀνθηρᾷ ἡλικίᾳ τῶν γίνονται βορὰ τοῦ τάφου. Τοιοῦτος λοιπὸν ἐκ τοῦ ἀγῶνος κεκμηκός καὶ κατὰμονος ψάλτης ποῖαν ἁρμονίαν ἢ τέρψιν δύναται νὰ παράσῃ; ἔστω καὶ τὸ ὠραιότερον κλειδοκμβάλον, ὅταν ἀφαιρεθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ τὰ βοηθητικὰ μέσα καὶ παίζηται μονοτόνως δι' ἐνὸς μόνου δακτύλου, ποῖαν ἁρμονίαν καὶ τέρψιν δύναται νὰ παράσῃ; Ἡ πενιχρὰ ὑπὲρ αὐτῆς χορηγία καὶ ἡ πρὸς γλίσχρον οἰκονομί-

αν ἐνὸς μόνου ψάλτου διατήρησις, ἐταπεινώσασεν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν Μουσικὴν καὶ τὴν κατέστησε δύσχηρον ἀντὶ εὐήχου καὶ θελητικῆς. Ὡστε εἶναι καλλίτερον νὰ μὴ ὑπάρχῃ τοιαύτη παρημελημένη μουσικὴ, διὰ νὰ μὴ περιυβρίζηται τ' ὄνομα τῆς Ἐπιστήμης. Ἀποῦ καταστρεπτικαὶ περιγᾶσεις τοῦ ἔθνους ἐσχημάτισαν καὶ κληρὸν καὶ λαὸν ἀμαθῆ, κατέπεσε βαθμηδὸν καὶ ἡ Μουσικὴ καὶ ἐγένετο κατάλληλος πρὸς τὰ ὄτα τῶν ἀκούοντων. Ἀπὸ πάσχοντος ἔθνους τί ἐπρεπε νὰ προσδοκᾷ τις; τὸ ἔθνος περιπετὸν εἰς διαφόρους ἀμνηχανίας δὲν ἠδύνατο νὰ διατηρήσῃ βεβαίως τὸν ἀπαιτούμενον χορὸν τῶν μουσικῶν. Τὸ ἐντελὸς μονότονον βεβαίως ποτὲ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ χάριν καὶ ζωηρότητα, ὅσῃν ἡ συμφωνία. Οἱ ἑσπεριοὶ καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων οἱ εὐρωπαϊζόντες, ἀγνοοῦντες τὴν αἰτίαν τῆς ἀπῆλ, κατακρίνουσι πᾶν τὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς σύστημα. Ἀλλὰ τί πταίει αὕτη, ὅταν ὁ ψάλλων εἶναι ἀνάξιος, ἢ κακοφώνος; Ἀλλὰ χάρις πάλιν τῷ Θεῷ, ὅτι εὐρέθησαν καὶ εὐρίσκονται ψάλταις τινές, πρὸς τοὺς ὁποίους τὸ ἔθνος χρεωστῆι εὐγνωμοσύνην οὐ μικρὰν, ὁποιοιδήποτε καὶ ἂν ἦναι, διότι οὐδεὶς αὐτῶν ἐσπούδασεν εἰς συστηματικὴν δημόσιον Σχολὴν, ἀλλ' ἐκ τοῦ τυχόντος ἔμαθεν ὅτι γνωρίζει. Πασίδηλον δὲ εἶνε, ὅτι πᾶσα σπουδὴ καὶ ἐπιστήμη διὰ τῶν Σχολείων διατηρεῖται καὶ βαθμηδὸν προάγεται καὶ τελειοποιεῖται. Ὑπῆρξέ ποτε δημόσιον Σχολεῖον Μουσικῆς; Ποῖαν λοιπὸν καλλιέργειαν καὶ ποῖαν πρόοδον ἢ προαγωγὴν περιμένουσιν οἱ ἡμέτεροι ἀπὸ τοιαύτης περιφρονουμένης μουσικῆς; ἄνευ Σχολείων, ἄνευ Συλλόγων, καὶ ἄνευ συζητήσεων; λυπηρὸν! λυπηρότατον!! ἡ τοσοῦτον θαυμασιὰ καλλιέργεια τῆς ἑσπερίας Μουσικῆς δὲν προήχθη αὐτομάτως τὴν προήγαγον καὶ προάγουσιν ἀεὶποτε αἱ Κυβερνήσεις καὶ τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης. Ἡμεῖς δὲ ἀντὶ τούτου θέλομεν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐξώσωμεν αὐτὴν, ἐν ἣ διεσώθη ὡς τῆς ἀγνωμοσύνης! προσφέρομεν πρὸς τὴν πατρίαν Μουσικὴν ἀντὶ τιμῆς περιφρόνησιν.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΣΤ΄.)

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες περὶ πλείστου ἐποιούνο τὴν Μουσικὴν, καὶ ἦτο τὸ ἐντρέφμα καὶ κόσμημα παντὸς ἐλευθέρου πολίτου. Κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα, ἡ Μουσικὴ εἶναι δῶρον Θεοῦ· « Π γοῦν Μουσικὴ Θεῶν μὲν εἶναι δῶρον ὁμολογεῖται· » Σήμερον δὲ ἡ περὶ αὐτὴν ἐνασχόλησις θεωρεῖται ὡς βάνουσος ἐργασία. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ διαφθαρή καὶ χαθῆ τοιαύτη Μουσικὴ; πῶς νὰ τὴν σπουδάσωσιν οἱ βουλόμενοι; Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἡ Μουσικὴ κατετάσσετο ἐν τῇ σειρά τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων· σήμερον δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας κινδυνεύει νὰ ἀπορρίψθῃ. Ἀπορον, πῶς μέχρι σήμερον ἄνευ Σχολείων διατηρήθη! Βεβαίως ἔργον τῆς θείας Προνοίας εἶναι τοῦτο.

Πιστεύω λοιπὸν ὅτι ἐκ τῶν λεχθέντων ἔκαστος ἐνόησεν, ὅτι δὲν πταίει ἡ Μουσικὴ, ἀλλ' ἡμεῖς, ἡμεῖς αὐτοί· διότι δὲν τὴν ἐκτιμῶμεν οὔτε τὴν καλλιεργοῦμεν διὰ Μουσικῶν Συλλόγων καὶ Σχολείων οὔτε μεταχειρίζομεθα πρὸς αὐτὴν τοῦλάχιστον καλοῦ καὶ ἀξίου μουσικοῦ (ἐκτὸς ὀλιγίστων τινῶν), προσθέτοντες δύο ἢ τέσσαρας καλλιφώνους βοηθοὺς πρὸς πλειοτέραν ἁρμονίαν καὶ ζωηρότητα, ἀλλὰ τοῦναντίον διὰ γλίσχρον οἰκονομίαν ἢ μᾶλλον κακὴν φειδωλίαν ἔχομεν καὶ ἀνεχώμεθα ἢ ἀνικάνον τινὰ ἢ κακοφώνον ἢ ἀδαῆ τῆς μουσικῆς παράφωνον ψάλτην. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι πταίει ἡ Μουσικὴ; εἶναι ἄρα οὗτος λόγος δίκαιος νὰ μὴ ἀνεχώμεθα αὐτὴν καὶ νὰ ποθῶμεν νὰ εἰσάξωμεν τετραφώνον; Τὸ δὲ περίεργον, ἐνῶ δὲν δυνάμεθα νὰ διατηρήσωμεν δύο ἀξίους ἐν ἐκάστῃ Ἐκκλησίᾳ μουσικοῦ με ἐπαρκῆ μισθὸν, ζητοῦμεν νὰ εἰσάξωμεν τετραφώνον, διὰ νὰ δώσωμεν δεκαπλοῦν μισθὸν· ἀλλὰ τότε θὰ γίνῃ ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης· διότι πῶς θὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ ὄρθρος καὶ ὁ ἑσπερινός; Τὸ δὲ κυριώτερον, « Δεῖ δὲ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἐστι γενέσθαι. » Οἱ πρόθυμοι φίλοι τῆς τετραφωνίας θὰ προσφέρωσι προθύμως καὶ διαρκῶς τὴν πλουσίαν συνδρομῆν των; ἢ διὰ πρώτην καὶ δευτέραν ἴσως φ-

ρὰν; Δυσκολεύομαι νὰ πιστεύσω, ὅτι θὰ ἔχωσιν ἐπὶ πολὺ τὴν καλὴν διάθεσιν. Τοῦναντίον δὲ νομίζω, ὅτι θὰ ἀναθέσωσιν εἰς βάρος τῶν ἀνυπάρκτων κεφαλαίων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ταύτην τὴν δαπάνην.

Τέλος φρονῶ, ὅτι ἀντὶ νὰ ὑποστῇ τὸ ἔθνος τόσα, εἰσαγομένου ξένου συστήματος, προτιμότερον εἶναι νὰ συστηθῶσι πρῶτον Σχολεῖα Μουσικὰ, νὰ διορισθῶσι δὲ ἐν ἑκάστη Ἐκκλησίᾳ ἄξιοι καὶ ἐπιστήμονες μουσικοί, προστιθεμένων καλῶν καὶ ἀξίων βοηθῶν, ἵνα, μισθοδοτούμενοι οὗτοι ἐπαρκῶς καὶ ἐλεύθεροι πάσης ἄλλης ἐργασίας καὶ φροντίδος, ὡσπερ οἱ εὐρωπαῖοι μουσικοί, περιοριζόμενοι δὲ μόνον εἰς τὸ ἔργον τῶν διὰ Μουσικῶν Συλλόγων καὶ ἀλληπαλλήλων συζητήσεων, δυνηθῶσι νὰ ἀνυψώσωσιν τὴν νῦν ἀσθενούσαν καὶ καταπεσοῦσαν ἐθνικὴν ἡμῶν Μουσικὴν καὶ φέρωσιν εἰς καλλιτέραν κατάστασιν. Ἀλλέως δὲν βλέπω θεραπείαν.

Πλὴν τούτων καὶ ἅπας ὁ ἱερὸς Κλήρος, πρὸς ὃν ἀπαραίτητος καὶ ἡ Μουσικὴ, ὑποχρεωτικῶς πρέπει νὰ σπουδάζῃ αὐτὴν, ὥστε νὰ γνωρίζῃ εὐρύθμως νὰ ψάλλῃ καὶ βοηθῇ ἐν τῷ Ναῷ καὶ ἐκτὸς, μάλιστα ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν, ἀπέναντι τοσοῦτων ἄλλων ἔθνῶν, περιφρονούντων τὴν Μουσικὴν μας. Διὰ τῶν μέσων τούτων καλλιεργούμενη ἡ ἐθνικὴ μας μουσικὴ, βεβαίως θὰ λάβῃ βαθμηδὸν τὴν πρέπουσαν μεταβολὴν, καὶ θὰ ἀποκατασταθῇ ζωηρὰ καὶ μελωδική. Μὴ νομίσῃ δὲ τις, ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ δὲν ἔχει ἐναρμονίους ἤχους. Μὰ τὴν ἀλήθειαν ἐν πλήρει πεποιθήσει ἀποφαίνομαι, ὅτι καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ δὲν εἶνε τοσοῦτον εὐκαταφρόνητος· ἐπειδὴ μὲ ὄλην τὴν παρουσίαν ἀτέλειάν της ἔχει πλεονεκτήματά τινα, τῶν ὁποίων οὔτε ἴχνος ὑπάρχει ἐν τῷ Εὐρωπαϊκῷ συστήματι. Τοῦτο δὲν γνωρίζει ἄλλος, εἰμὴ ὁ εἰδήμων ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν τῆς μουσικῆς θεωρητικῶς· διότι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ, καὶ περ ἔχουσα τοσοῦτους ἤχους καὶ πολλαπλασίας φθορὰς, διατέμνει ἓνα μείζονα τόνον καὶ εἰς δύο ἡμίτονα καὶ εἰς τρία τριτημόρια καὶ εἰς τέσσαρα τεταρτημόρια ὡς ἡ ἀρχαία

Ἑλληνικὴ, καθὼς περὶ τούτου ἀναφέρει ὁ Ἀριστείδης ὁ Κουίνιλιανὸς λέγων, ὅτι «Τὸ ἐναρμόνιον γένος χαρακτηρίζεται ἐκ τῶν τεταρτημοριαίων διέσεων». Ἐκ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ὁμοῦ συστήματος ὀλοτελῶς λείπει ἡ τριτημοριαία καὶ τεταρτημοριαία αὐτὴ διέσις. Καὶ ἵνα ἐξηγήσωμεν τοῦτο σαφέστερον, λέγομεν, ὅτι ἡ μὲν Ἐκκλησιαστικὴ κατὰ περίστασιν μεταχειρίζεται μεταξὺ τοῦ *do* καὶ *re* τρεῖς διέσεις, ἐνῶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ εἶναι καὶ μόνη. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ρίζα ἀπάντων τῶν ἤχων ἐστὶν ἡ Κλίμαξ, θὰ ἔχη κατ' ἐκείνην βεβαίως ἑκάστη καὶ τὴν ἀκρίβειαν. Ἐὰν φρονῶμεν ν' ἀνιχνεύσωμεν τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς ἤχους, δὲν πρέπει ν' ἀπορρίψωμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν, περιφρονούντες αὐτὴν ἀπερισκέπτως, καὶ νὰ ἐγκολποθῶμεν ξένον τι τῇ Ἐκκλησίᾳ σύστημα, καὶ τοῦτο ὀλιγόηχον, κάλλιον δὲ εἰπεῖν σχεδὸν μονόηχον· διότι πῶς καὶ ποῦ θὰ ἐφαρμοσθῶσιν οἱ ὀκτὼ ἤχοι τῶν ἀρχαίων;

Τοιαῦται παρατηρήσεις πρέπει νὰ γίνωνται παρὰ τῶν ἐπισταζμένων ἐσωτερικῶς καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ, οὐχὶ δὲ ἀπλῶς νὰ περιφρονῇ ἕκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν γεγραμμένην πλουσίαν Ἐκκλησιαστικὴν, τὴν ρίζαν καὶ μητέρα τῆς καλλιεργημένης μὲν, ἀλλ' ὀλιγόηχου ἀρμονικῆς. Μὴ υποθέτῃ τις ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μελωδία καὶ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων ἦτο οὕτω παρημελημένη καὶ ἀπῆλθε, οἷα ὑπάρχει σήμερον· ὅχι· Ἐχασεν ἀρκετὰ ἡ Μουσικὴ αὕτη ἐνεκα τῶν καταστρεπτικῶν τοῦ ἔθνους περιστάσεων. Ποῦ ἔμειναν οἱ χρόνοι, ἐν οἷς καὶ ῥυθμοὶ; καὶ ποῦ τὰ μέτρα; καὶ ποῦ τέλος ἡ πολύτεχνος χειρονομία; Ὅσον ὁ ἕτερος κλάδος τῆς μουσικῆς, ἦτοι ἡ Ἀρμονικὴ, καλλιέργειαν ἔλαθε καὶ ὑψώθη, τόσον τοῦναντίον ὁ παρ' ἡμῖν κλάδος, ἦτοι ἡ μονότονος, ἐξησθῆναι, ὥστε κινδυνεύει ὀλοτελῶς νὰ ξηρανθῇ. Ἄς καλλιεργήσωμεν τὸν πατρικὸν μας κῆπον, μὴ ἐπιθυμοῦντες τὸν τοῦ γείτονος ξένον.

Εὐχῆς δὲ ἔργον ἦθελεν εἶσθαι διὰ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας νὰ ἀπαγορεύωνται αἱ ἄνευ μουσικῶν βιβλίων ψαλμοδία μου-

σικῶν τινῶν, οἵτινες ποιοῦντες ἰδικιτέρας γραμμὰς καὶ ξένας στροφὰς ἕκαστος κατ' ἰδίαν βούλησιν, πρὸς ἐπίδειξιν τῆς πολυμαθείας τῶν, ἐκπίπτουν τοῦ σκοποῦ τῶν Θεῶν Πατέρων· «Μὴτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ ἐκκλησία ἀρμοδίων τε καὶ οἰκείων.» Καν. ο.ε. τῆς σ'. Ἁγίας Συνόδου. Ἡ ἐκκλησία θέλει ἀπλὴν μουσικὴν, οὐχὶ δὲ τεχνικὴν ὡς τὴν Κοσμικὴν. Τὸ ἐξωτερίζειν δὲν εἶναι μόνον ἡ πρόσθεσις γραμμῆς, τινος ἀπὸ τῆς Κοσμικῆς Μουσικῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, δηλαδὴ καὶ ἐκκλησιαστικῆς γραμμῆς ἡ προσθήκη ἐπ' ἄλλῳ τινὶ κεκανονισμένῳ ἐκκλησιαστικῷ ἄσματι θεωρεῖται παρεκτροπή. Καὶ ἐκ τούτων παρεκτροπῶν πολλὰ Ἐκκλησία τὴν σήμερον γέμουν. Τὴν παῦσιν δὲ τῶν τούτων παρεκτροπῶν θὰ φέρῃ ἡ γενικὴ καὶ αὐστηρὰ ἀπαγόρευσις τῶν ἐκ στήθους, ἄνευ βιβλίων, ψαλμοδίων. Ἡ δὲ ἀπαγόρευσις θέλει φέρῃ δύο ἐπακλόουθα κατὰ πρῶτον μὲν οἱ ψάλται, αἰεποτε ἀκολουθοῦντες τὰ γραπτὰ μέλη, θὰ πλησιάσουν βαθμηδὸν τὸ ὕψος τῆς Μ. Ἐκκλησίας· δεύτερον δὲ καὶ οἱ ἐκκλησιαζόμενοι, ἀκούοντες τὰ ἴδια μέλη πάντοτε ἐπαναλαμβάνόμενα, θέλουσι μάθει καὶ οὗτοι ἐξ ἀκοῆς νὰ συμπάλλωσι ἡσύχως μετὰ τοῦ ψάλτου. Προσέτι ἡμεῖς οἱ ψάλται ἀποφεύγοντες τὰς ἐκτεταμένας μουσικὰς γραμμὰς καὶ τερρισμούς, ἀτινά εἰσι κατάλληλα διὰ Μοναστήρια, πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν τὴν σήμερον, ὅσον ἐπιτρέπεται, τὸ σύντομον. Ἡ Μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρέπει νὰ ὑποβοηθῇ, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἀπαγγελίαν τῶν ποιήσεων, ἀλλ' οὐχὶ νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτάς· διότι δὲν προσύχεται τὸ οὗ; ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ τὸ στόμα διὰ τοῦ λόγου· ὥστε τοῦτο πρέπει νὰ πρωτεύῃ. Πολύηχος Μουσικὴ καὶ ἐκτεταμένη γραμμῆ, συνταράττουσα τὴν τακτικὴν σειρὰν τῶν λεγομένων καὶ ποιήσεων καὶ τὰ οὗς μόνον καθηδίνουσα, εἶναι τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ θεατρικὴ, ἀλλ' οὐχὶ Ἑλληνικὴ.

Σύστασις λοιπῶν Μουσικῶν Σχολείων καὶ Συλλόγων, ἐν γένει δὲ μουσικὴ καὶ ἐκκλη-

σιαστικὴ καίτευσις ὅλου τοῦ ἔθνους, ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐν τοῖς Σχολείοις ταῦτα εἶναι τὰ μέσα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν, ἵνα καὶ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν καλλιεργήσωμεν καὶ τὰς πατρώας μὴ ἀποξενωθῶμεν.

Ταῦτα φρονῶ καὶ ταῦτα λέγω κατὰ καθῆκον· ὅς τις δὲ ἔχει καλλίτερα τούτων, ἂς μὴ διστάσῃ νὰ φωτίσῃ τὸ ἔθνος, ἵνα διὰ τῆς συζητήσεως καὶ τῆς ἐρεῦνης φωτισθῇ καὶ ἐκλέξῃ τὴν καλλιτέραν ὁδόν.

ΜΙΣΑΗΛ ΜΙΣΑΗΛΙΑΔΗΣ

πρῶτος ψάλτης τῆς Ἱερᾶς ἐκκλ.
τοῦ Ἀγ. Δημητρίου.

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Β'. ΟΙ ΤΥΦΛΟΙ.

Εἰς τὸν Γάλλον Βαλαντίνον *Haüy* χρωσταιται ἡ ἐφεύρεσις τῆς διδακτικῆς μεθόδου, ἣτις ἀπέδωκεν ἐν μέρει εἰς τοὺς τυφλοὺς τὴν κοινωνικὴν θέσιν, ἐξ ἧς τὸ πάθος τῶν εἶχεν ἀποκλείσει αὐτούς. Ἐν ἔτει 1784 παρευρεθῆκε εἰς συνακλίαν διδομένην ὑπὸ δέκα τυφλῶν, οἵτινες ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς κεκαλυμμένους μὲ διόπτρας καὶ καθήμενοι ἀπέναντι πινακῶν, ἐφ' ὧν ὑπῆρχον ἠνεωγμένα τετράδια μουσικῆς, ἐπαίζον φύρδην μίγδην μουσικὰ τινὰ τεμάχια ἄνευ ῥυθμοῦ καὶ μέτρου, ἀνεμνήσθη τυφλοῦ τινος εἰς ὃν δούς ποτε ἐλεημοσύνην ἤκουσεν αὐτοῦ λέγοντος, « Ἦθελες νὰ μοῦ δώσῃς ἓνα σόλδιον, καὶ μοῦ ἐροῖς ἓνα ταλλαράκι, » καὶ ἐκ τούτου ἐξήγαγε τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ τυφλοὶ εὐκόλως προσκτῶνται λεπτότητα τῆς ἀρῆς τοιαύτης, ὥστε μετὰ βαιβιαιότητος σχεδὸν δύνανται νὰ διακρίνωσι τὰ ἀντικείμενα. Πάντες βεβαίως εἶχον παρατηρήσει τοῦτο προηγουμένως, ἀλλ' ὁ Βαλαντίνος ἐπέκρηθη ὅτι, ἂν ὁ τυφλὸς μὲν τυφλὸς, ἔχων ἐνώπιον αὐτοῦ ἐπιρραγίαν λείαν, δύναται ὁμοῦς νὰ

ἀντιλαμβάνεται, ἂν θέσωμεν ὑπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἐπιφάνειαν ἐξέχουσιν. Ὁ τυφλὸς δὲν ἀναγινώσκει μὲν γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου γεγραμμένον κατὰ τὸν συνήθη τρόπον, ἀλλὰ δύναται νὰ λάβῃ γνώσιν γράμματος ἐκτετυπωμένου οὕτως ὥστε, νὰ ἐξέχη. Τὸ ζήτημα ἄρα ἦτο, πῶς νὰ δοθῶσι τοῖς τυφλοῖς βιβλία ἐκτετυπωμένα διὰ γραμμάτων ἐξεχόντων, ὥστε ἀντὶ νὰ ἦναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μαθητῶν νὰ τίθενται ὑπὸ τοὺς δακτύλους των. Ἐπὶ τῆς εὐφροσύνης ἅμα καὶ ἀπλουστάτης ταύτης ιδέας στηρίζεται ἡ θεωρία τῆς διδασκαλίας τῶν τυφλῶν.

Ὁ Βαλαντίνος *Haüy* παρεδόθη ὅλος εἰς τὴν ιδέαν ταύτην τῆς θεωρίας ὅμως μὴ ἐπαρκούσης μόνης, ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ καὶ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς, ἂν ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἦτο ὄντως λυσιτελής. Ἐζήτησε λοιπὸν τὸν πρῶτον αὐτοῦ μαθητὴν, καὶ ἐννοεῖται ὅτι διηυθύνθη εἰς τὰ προκύβια τῶν ἐκκλησιῶν, ἔνθα ἐπέτυχεν νέον τινα ἐπαίτην δεκαεξαετῆ, Φραγκίσκον Λεζουὲρ καλούμενον, ὅστις ἐφαίνετο ἔχων νοῦν ζωηρόν, καὶ ἦτο τυφλὸς ἀπὸ τῆς ἡλικίας δεκαοκτῶ μηνῶν. Μετὰ δυσκολίας ὅμως ἐπεισεν αὐτὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, διότι ὁ παῖς ἐκέρδιζεν ἀρκετὰ χρήματα, καὶ πρὶν ἢ ἐγκαταλίπῃ τὴν τέχνην του, ἐξησφαλίσατο παρὰ τοῦ μέλλοντος εὐεργέτου του ἡμερομίσθιον ἴσον μὲ τὸ ποσόν, ὅπερ καθ' ἐκάστην εἰσέπραττεν ἐκ τῆς ἐπαιτείας. Ἡ ἐκλογή τοῦ Βαλαντίνου δὲν ἀπέτυχεν ἐντὸς ἑξ μηνῶν ὁ Λεζουὲρ ἀνεγίνωσκεν, ἠρίθμει καὶ ἐγίνωσκεν ὀλίγην μουσικὴν.

Ὁ Βαλαντίνος, ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πρώτων ιδεῶν τοῦ μαθητοῦ του καὶ γυμνάζων αὐτὸν νὰ διακρίνῃ διὰ τῆς ἀφῆς τὸ σχῆμα τῶν ἐξεχόντων γραμμάτων, ἅτινα εἶχε κατασκευάσει καὶ δι' ὧν ἐδίδασκεν αὐτὸν νὰ συνθέτῃ φράσεις, ἐμελέτα συνάμα τὰς μεθόδους, ἃς τυφλοὶ τινες εἶχον ἐφεύρει δι' ἑαυτοὺς, καὶ μεταξὺ ἄλλων τὰς τοῦ τυφλοῦ Σῶνδερσον, τοῦ ἐφευρόντος ἀριθμητικὴν μηχανὴν ἐν Κανταβριγίχ, ἔνθα ὑπῆρξε καθηγητὴς τῶν μαθημα-

τικῶν. Ἰδίως ὅμως ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τοῦ νέου τῆς Παράδεισος, γεννηθεῖσα ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, κυμβάλιστρα ἀξιόλογος, περιλάλητος δὲ τότε ἐν Παρισίοις. Πλατέξ προσκεφάλαια ἐν εἰδει βιβλίου εἰς τέταρτον, ἐφ' ὧν ἐνέπηγε καρφίδας, ἐχρησίμευον αὐτῇ νὰ σημειῖσθαι μουσικὰ τεμάχια, ἅτινα τῇ ὑπηγόρευον καὶ ἐμάνθανεν ἀκολούθως ἐκ στήθους διὰ τῶν δακτύλων τῆς. Εἶχεν ἀρκετὰς γεωγραφικὰς γνώσεις, διδασθεῖσα αὐτὰς παρὰ τινος εὐφροῦς τυφλοῦ κατασκευάσαντος γεωγραφικοὺς χάρτας, ἐν οἷς τὰ ὄρια τῶν διαφόρων κρατῶν ἐσημειοῦντο διὰ μεταξωτοῦ σειραδίου, αἱ πόλεις διὰ μαργαριτῶν διαφόρου μεγέθους, αἱ θάλασσαι διὰ στιλπνοτάτου βερεινικίου, καὶ αἱ στερεαὶ δι' ἀμμόλιθου εἰς λεπτὴν κόβιν. Ὁ Βαλαντίνος ἐδανείσθη τινὰς τῶν ἐφευρέσεων τούτων καὶ τὸ μὲν ἐκ πείρας, τὸ δὲ ἐξ ἰδίας ἐφευρέσεως κατήρτισε τὴν μέθοδον αὐτοῦ, ἣτις, καίτοι τὸ πρῶτον ἀτελής, ἐχρησίμευσεν ὅμως ὡς πυρὴν περιέχων τὰ σπέρματα τῶν βελτιώσεων, δι' ὧν σήμερον κατέστη τοσοῦτον πολῦτιμος.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Βαλαντίνος ἠσχολήθη εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν χαρακτῆρων τῶν ἐχόντων σχῆμα αἰσθητότερον εἰς τὴν ἀφῆν προὔτιμησε δὲ τῶν *ρωμαϊκῶν* καὶ *ιταλικῶν* προὔτιμησε δὲ τῶν *ρωμαϊκῶν* καὶ *ιταλικῶν* προὔτιμησε δὲ τῶν *ρωμαϊκῶν* καὶ *ιταλικῶν* εὐθειᾶν τινα μέσην γραφὴν (*batarde droite*), ὀνομαζομένην τότε γαλλικὴν. Παρατηρήσας ποτὲ ὅτι ἡ διὰ τῆς ψήκτρας γινομένη τυπογραφικὴ διόρθωσις ἀποτελεῖ εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς σελίδος αἰσθητὰς ἐξοχὰς, παριστώσας ἀντιστρόφως τὰ γράμματα τῆς σελίδος, ἐσκέφθη ὅτι ἦτο εὐκόλον νὰ τυπώσῃ γράμματα ἐξέχοντα, ὥστε νὰ ἦναι εὐδιὰκριτα ὑπὸ τῆς ἀφῆς. Ἐγυσεν ὅθεν σοικεῖα εὐθέα (1), ἅτινα σχηματιζόμενα εἰς πλάκας καὶ τιθέμενα εἰς τὸ πιεστήριον ἐτυποῦντο ἐπὶ δύο ἢ τριῶν πέλων (ἀμπάδων) πυκνῶν χρησιμευόντων, ὥστε ἡ ἐντύπωσις νὰ γίνεται ὅσον ἐνεστι βαθυτέρα. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρό-

(1) Εἰς τὰ συνήθη τυπογραφικὰ τοιεῖα τὰ γράμματα εἶναι κατασκευασμένα ἀντιστρόφως: τὰ εὐθέα στοιχεῖα παριστώσιν αὐτὰ, ὅπως πρέπει νὰ ἦναι τεθειμένα ἵνα ἀναγινώσκωνται.

πον ἐτύπωνε καὶ τὴν μουσικὴν. Ἐπίσης ἠθέλησε νὰ διδάξῃ τοὺς τυφλοὺς νὰ γράφωσι, πλὴν εἰς τοῦτο δὲν ἔσχε τὴν αὐτὴν ἐπιτυχίαν: εἰς μάτην ἐφευρε στεφάνην ἐν ἣ ἐτίθετο ὁ χάρτης, κανὼνα κινητὸν χρησιμεύοντα ὡς στήριγμα τῆς χειρὸς, μελάνην πυκνοτάτην μετὰ κόμμους τραγακάνθης ἐν ἣ ἔριπτεν ἀμμόλιθον εἰς κόβιν μεταβεβλημένον πάντα ταῦτα μικρὰν παρέσχον αὐτῷ ἐπιτυχίαν. Ὁ τυφλὸς ἔγραφε πάντοτε λοξῶς, τὰ γράμματα ἐπεσφωρόντο τὰ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ, καὶ συνηθέστατα δὲν ἀνεγινώσκοντο. Ὡς ἐπέτυχεν ἔργον εὐχειρείας, μᾶλλον περιέργον εἰς τοὺς θεατὰς παρὰ εἰς τοὺς τυφλοὺς χρήσιμον. Δι' ὃ πάντες σχεδὸν οἱ τυφλοὶ προὔτιμων νὰ μεταχειρίζωνται κινητὰ γράμματα, ἅτινα προσήρμοζον ἐπὶ ἀθაკίων κατασκευασμένων οὕτως, ὥστε ἡ οὐρὰ τῶν χαρακτῆρων νὰ ἐφαρμόζηται ἐπὶ κοιλωμάτων.

Πᾶσαι αἱ ἐφευρέσεις αὗται ἐφηρμοζόντο ὑπὸ τοῦ Λεζουὲρ, οὕτινος αἱ πρόοδοι ἐπεκύρουν τὰς θεωρίας τοῦ διδασκάλου. Ἐν τούτοις ὁ Βαλαντίνος *Haüy* κατόρθωσεν ὥστε ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν νὰ ἐξετάσῃ τὸν μαθητὴν του. Ὁ Λεζουὲρ ἐποίησε θαύματα ἀνέγνωσεν, ἔγραψεν, ἠρίθμωσεν. Ἡ δὲ πρὸς ἐξέτασιν αὐτοῦ ἐπιτροπὴ ἐπήνεσε μεγάλως ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς τὴν νέαν ταύτην μέθοδον. Ἡ *Φιλανθρωπικὴ Ἐταιρεία* παρεχώρησε μηνιαῖον μισθὸν δώδεκα φράγκων δι' ἕκαστον τῶν τυφλῶν, ὧν τὴν ἀνατροφὴν ἐνεπιστεύθη εἰς τὸν Βαλαντίνον *Haüy*, ὅστις ἠνέωξε σχολεῖον, γενόμενον μετ' οὐ πολὺ πασίγνωστον ἐν Παρισίοις. Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς γραμματικῆς, τῆς γεωγραφίας καὶ τῆς μουσικῆς ὁ ἴδρυτής προσέθηκεν εὐκόλους τινὰς τέχνας, τὴν πλεκτικὴν, τὴν κατασκευὴν δικτύων καὶ σχοινίων, τὴν σπαρτουργίαν, τὴν κατασκευὴν ψιθῶν διὰ τὰς ἑδρας καὶ τὴν τυπογραφίαν. Εἶχε δὲ τότε δεκατρεῖς μαθητὰς, ὧν τέσσαρα κοράσια καὶ ἐννέα παῖδες: ἀλλὰ μετὰ ἐν ἔτος ἐδιπλασιάσθησαν. Ἐν τούτοις οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τῆς *Φιλανθρωπικῆς Ἐταιρείας* ὑπεστήριζεν αὐτὸν μέ-

χρι τοῦ 1794, ὅτε ἐξεδόθη νόμος, δι' οὗ τὸ σχολεῖον τῶν τυφλῶν ἐθεωρεῖτο ὡς δημόσιον κατάστημα. Μετὰ διαφόρους περιπετειὰς ὁ Βαλαντίνος *Haüy* ὑπέπεσεν εἰς δυσμένειαν, καὶ ὑποκύψας εἰς χρεὴ ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ ἐκ Παρισίων, συνοδευόμενος ὑπὸ τινος τῶν μαθητῶν του, ὀνομαζομένου Φουρνιέ, ἐν ἡγάπα πολὺ, καὶ μεταβὰς εἰς Βερολίνον ἐσύστησε σχολὴν μεγάλως προοδεύσαν. Ἐπιστρέψας μετὰ ταῦτα εἰς Παρισίους ἀπέθνε τὴν 18 Μαρτίου 1822.

Ἄμα εἰσέλθῃ τις εἰς τὸ ἐν Παρισίοις σχολεῖον, ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ βλέμμα ἐπὶ τῆς μεγάλης κλίμακος, καὶ πάραυτα θέλει ἐννοήσῃ ὅτι εὐρίσκεται εἰς σχολεῖον τυφλῶν διότι αἱ βαθμίδες δὲν εἶναι, ὡς συμβαίνει συνήθως, ἐφθαρμένα ἐν τῷ μέσῳ, ἀλλ' εἰς τὰ ἄκρα: ἐκ τούτου συμπεραίνει ὅτι οἱ ἀναβαίνοντες αὐτὰς ζητοῦσι στήριγμα καὶ ὀδηγὸν παρὰ τοὺς τοίχους τῆς κλίμακος. Πρῶτην φορὰν εἰσερχόμενός τις κατὰ τὰς ὥρας τῆς μελέτης αἰσθάνεται ἀλλόκοτον ἐντύπωσιν, νομίζει ὅτι εὐρίσκεται εἰς μέγα κιβώτιον μουσικῆς: πανταχόθεν ἐξέρχονται ἦχοι μεγαλοργάνων (*orgues*), κλειδοκυμβάλων, αὐλῶν, βαρβίτων, μεγάλων βαρυαύλων, σαλπίγγων, πλαγιάλων, κ.τ.λ. Εἶναι τὸ μέγαρον τῆς κακοφωνίας: διότι ἕκαστος ἐργάζεται δι' ἑαυτὸν. μανθάνει τὸ τεμάχιόν του, παίζει τὸ ὄργανόν του, καὶ τελειοποιεῖ τὰς γνώσεις του οὐδόπως φροντίζων περὶ τῶν ἄλλων. — Τὸ κατάστημα εἶναι εὐάερον καὶ καλῶς διηυθετημένον. Ἐχει βιβλιοθήκην περιέχουσαν περὶ τοὺς 700 τόμους, σφίρας καὶ χάρτας γεωγραφικοὺς κατασκευασμένους μὲ ἐξοχὰς, πλανητικὸν σύστημα συγκείμενον ἐκ σφαιρῶν διαφόρου μεγέθους, κινουμένων ἐπὶ σιδηρᾶς ἐλλείψεως, καὶ πλείστα ἄλλα ἐργαλεῖα πρὸς χρῆσιν τῶν τυφλῶν.

Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ὑπάρχουσι διάφορα παραδείγματα γραφῆς κατὰ τὸ συντεταμένον σύστημα τοῦ Βαλαντίνου *Haüy*, οὗ-

τινος σκοπός ἦτο ἡ ἀποφυγή τῆν σύγχυσιν τῶν γραμμάτων ἕνεκα τῆς μεταξὺ αὐτῶν ὁμοιότητος. Ἐπὶ πολὺ μετεχειρίζοντο τοὺς χαρακτῆρας τούτους, οἵτινες ἐκτὸς τινῶν συγκοπῶν (1) παρίσταν τὴν συνήθη γραφὴν ἀλλὰ τὸ πρόβλημα τοῦ νὰ διδάξωσι τοὺς τυφλοὺς νὰ γράφωσι χρησίμως καὶ μάλιστα νὰ δύνανται ν' ἀναγινώσκωσιν οἱ ἴδιοι τὰ γραφόμενά των ἔμενεν ἀλυτον. Ἰνα φθάσωσιν εἰς τὸ ποθητὸν καὶ εἰς μᾶλλον ἐπιζητούμενον τοῦτο ἀποτέλεσμα, ἔπρεπε νὰ χαρακτῆρῶσιν ἐξέχοντα χαρακτῆρας τοῦτο δ' ἐφαίνετο ἀκτόρωτον εἰς τὰ γράμματα τοῦ κοινοῦ ἀλφαβήτου. Ἐν ἔτει 1821 ἀξιωματικὸς τις τοῦ ἱππικοῦ, Κάρολος Βαρβιέ, ἐφεύρε πρὸς χρῆσιν τῶν τυφλῶν μέθοδον βασιζομένην ἐπὶ πάντη νέου συστήματος. Παραλιπὼν τὴν ὀρθογραφίαν, τὰς λέξεις καὶ τὰ γράμματα, ἠσυχολήθη μόνον εἰς τὰς φωνάς, καὶ συνέταξε σειρὰν ἐκ 36 φωνῶν, δι' ὧν ἠθέλησε νὰ παρραστήσῃ πάσας τὰς λέξεις τῆς γαλλικῆς γλώσσης· διήρσε τὴν σειρὰν εἰς 6 γραμμάς, ὧν ἑκάστη συνέλειτο ἀπὸ 6 φωνῶν, ἑκάστη δὲ φωνὴ παρίστατο διὰ στιγμῶν διατιθεμένων κατ' ἴδιον τρόπον ὥστε ἡ στιγμὴ ἦτο ἡ βᾶσις τῆς γραφῆς τῶν τυφλῶν, ὡσπερ ἡ γραμμὴ εἶναι ἡ βᾶσις τῆς κοινῆς γραφῆς. Ἄλλ' ἡ ἐφεύρεσις αὕτη τοῦ Βαρβιέ δὲν ἀνεπλήρου πάσας τὰς ἀνάγκας. Ἐναπέκειτο δὲ εἰς τυφλὸν, ἀρχικὸν μαθητὴν τοῦ σχολείου, ἐν ᾧ εἶχε μείνει ὡς διδάσκαλος, νὰ ἐφεύρῃ, ὀδηγούμενος ἐκ τῶν ἰδεῶν τοῦ Βαρβιέ, τὴν γραφὴν, ἧς ἐστεροῦντο οἱ τυφλοί. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ὁ μετὰ τὸν

(1) Τὸ διπλοῦν γράμμα ἐσημειοῦτο διὰ στιγμῆς ὑπογραφομένης· τὸ *n* διὰ παύλας ἐπιγραφομένης, τὸ *u* διὰ παύλας ὑπογραφομένης· π. χ. *u* *do* *père* *done* *toujours* *à* *ses* *efas* *la* *noriture* *et* *le* *désir* *du* *bien* *tot* ἤτοι, *un* *bon* *père* *donne* *toujours* *à* *ses* *enfants* *la* *nourriture* *et* *le* *désir* *du* *bien* *en* *tout*.

Βιλαντίνον *Haüy* πλέον παντὸς ἄλλου εὐεργετήσας τοὺς τυφλοὺς ἦτο πεπρωτισμένος διὰ σπανίας νοημοσύνης καὶ ἀγγινοίας, καὶ ὠνομάζετο Λουδοβίκος Βράϊλλος (*Louis Braille*), ἐξορυζόμενος τοὺς ὀρθολογισμὸς τριετῆς ὧν, ἐνῶ ἐπαίριζε μὲ κοπίδα τινὰ. Διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν στιγμῶν κατ' ὀριζοντίους καὶ καθέτους γραμμάς κατ' ὄρθωσιν νὰ σχηματίσῃ χαρακτῆρας παριστῶντας τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, χαρακτῆρας ἀριθμητικοὺς, σημεῖα στίξεως καὶ σημεῖα μουσικῆς. Πράγματι ὑπάρχουσι δέκα μόνον σημεῖα, ἀλλ' ἂν εἰς ἕκαστον τῶν σημείων τούτων προσθέσωμεν μίαν στιγμὴν πρὸς τ' ἀριστερὰ, παράγωμεν δέκα νέα σημεῖα, μία δὲ στιγμὴ τιθεμένη πρὸς τὰ δεξιὰ δίδει ἕτερα δέκα σημεῖα. Ἡ μέθοδος αὕτη, ἐπαρκοῦσα εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας, εἶναι συνάμα ἀπλή, διότι τὸ πολυπλοκώτερον γράμμα σύγκειται ἐκ τριῶν στιγμῶν καθ' ὕψος καὶ δύο κατὰ πλάτος. Ἄλλ' ἵνα ὀδηγηθῆται ἡ χεὶρ, ὥστε αἱ στιγμῆς νὰ μὴ χαρακτῆρῶνται αἰ μὲν ἐπὶ τῶν δεξ., καὶ οὕτω καθίστανται δυσδιάκριτοι εἰς τὴν ἀφῆν, ἔπρεπε νὰ ἐπινοήσῃ εἰδικὸν ἐργαλεῖον. Ὁ Λουδοβίκος Βράϊλλος ἐφεύρεν αὐτὸ, ὄντως ἀριστοῦργημα πρακτικῆς ἀπλότητος. Φαντασθῶμεν ἀθάκιον ἐκ ψευδαργύρου ἔχον κοίλας γραμμάς καὶ πλατεῖαν ξυλίνην στεφάνην, ἐφ' ἧς προσαρμόζεται χάλκινον δικτυωτὸν, ἔχον κατὰ μήκος δύο σειρὰς ἐξ εἰκοσιδὲξ ὀπῶν ὀρθογωνίων, αἵτινες κείνται αἰ μὲν ἐπὶ τῶν δεξ. Ὁ δικτυωτὸς οὗτος κανὼν παρίστα τὴν ἀπόστασιν τῶν γραμμῶν καὶ μετακινεῖται ἐπὶ τῆς στεφάνης, ἐφ' ἧς στηρίζεται διὰ τινος ἐξοχῆς αὐτοῦ προσαρμολομένης ἐντὸς κοιλώματος τοῦ ξύλου. Μεταξὺ τοῦ ἐκ ψευδαργύρου ἀθακίου καὶ τοῦ δικτυωτοῦ παρεμβάλλουσι φύλλον χαρτοῦ πυκνοῦ καὶ ἰσχυροῦ, διὰ τινος δὲ κέστρου ἀμβλέος ποιοῦσιν εἰς ἑκάστην ὀπὴν τὰς ἀναγκαίας στιγμῆς διὰ τὴν παράστασιν τῶν λέξεων ἢ τῶν φωνῶν ἀφοῦ γράψωσι τὰς δύο γραμμάς, μετακινούσιν τὸ δικτυωτὸν ἐπὶ τῆς στεφάνης, θέτοντες αὐτὸ ἐπὶ τοῦ κενωτέρου κοιλώματος, καὶ οὕτω προχω-

ροῦσι μέχρι τοῦ τέλους τῆς σελίδος. Οὕτω δὲ ἡ γραφὴ ἢ μᾶλλον τὸ κέντημα γίνεται κανονικωτάτη, αἱ γραμμαὶ εὐθύταται, καὶ τὰ γράμματα, χαρακτῆρα διὰ τῶν ὀπῶν τοῦ δικτυωτοῦ, οὐδέποτε συγχέονται. Διὰ τοῦ μέσου τούτου οἱ τυφλοὶ γράφουσι κοίλα γράμματα καὶ, ψηλαφοῦντες διὰ τῶν δακτύλων τὰ ἐξέχοντα γράμματα, ἅτινα σχηματίζονται ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μέρους τοῦ χαρτοῦ, δύνανται νὰ ἀναγινώσκωσι. Γράφουσι δὲ ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ἐπειτα λαμβάνουσι τὸν χαρτὴν, στρέφουσι αὐτὸν ἐκ τοῦ ὀπισθεν μέρους, θέτουσι τοὺς δακτύλους των ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ οὕτω ψηλαφοῦσι γραμμάς ἐξεχούσας. Τὸ διάστημα, τὸ διαχωρίζον τὰς στιγμῆς, τὰ γράμματα καὶ τὰς λέξεις, κανονίζεται ἐκ τῆς ἀποστάσεως τῶν ὀπῶν τοῦ κινητοῦ κανόνος Ἄρα ἡ σκοτεινὴ, ὡς τὴν ὀνομάζουσιν, αὕτη γραφὴ εἶναι εὐκρινεστάτη καὶ εὐανάγνωστος, ἅμα μᾶθη τις νὰ τὴν χαρακτῆρῶσιν, ὅπερ δὲν εἶναι δύσκολον οὐδὲ χρόνον μακρὸν ἀπαιτεῖ διὸ οἱ πλείστοι τῶν γονέων τῶν ἐχόντων τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὸ σχολεῖον τῶν τυφλῶν ταχέως ἔρχονται εἰς ἀλληλογραφίαν μετ' αὐτῶν διὰ τοῦ μέσου τούτου.

Πάντες μὲν οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου εἶναι τυφλοί, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πάντες ἐξ ὀλοκλήρου ἐστερημένοι τοῦ φωτός. Ἐπὶ 143 παιδῶν, οὓς ἐν τῇ σχολῇ εἶδον, 6 ἠδύναντο νὰ διευθύνωσι τὰ βήματά των, 41 νὰ διακρίνωσι τὰ χρώματα, 38 διέκρινον τὴν ἡμέραν καὶ 88 ἐστεροῦντο πάσης ὀπτικῆς ἀντιλήψεως. Οἱ πλείστοι τῶν τελευταίων τούτων πάσχουσιν ἀμαύρωσιν, τὸ δὲ ὀπτικὸν αὐτῶν νεῦρον εἶναι εἰς παραλυσίαν. Οἱ ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἔχουσιν «*ὄψιν τινα*», δι' ἣν, ὡς ἂν ἀσθενῆς καὶ ἂν ἦναι, καυχῶνται ἐκείνοι· ἀλλὰ τὰ περιβάλλοντα αὐτοὺς στρώματα τῆς ὀμίχλης εἶναι τοσοῦτον πυκνά, ὥστε κατατάττονται μεταξὺ τῶν ἀναπῆρων. Οἱ δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι τὰ χρώματα συχνάκις ἀπατῶνται· τὸ κυανὸν φαίνεται αὐτοῖς μέλαν καὶ τὸ κίτρινον λευκόν, ἐκτὸς ἂν ταῦτα τεθῶσιν ἐπὶ ἄλλων χρωμάτων

πάντη διαφόρων, τοῦ ἐρυθροῦ λόγου χάριν ἢ τοῦ πρασίνου. Πάντες σχεδὸν ἰσχυρίζονται ὅτι βλέπουσι τὰς ἀστραπὰς, ὅπερ ὅμως δὲν πρέπει νὰ πιστεύωμεν, διότι συνήθιστα αἰσθάνονται αὐτὰς καθ' ἣν στιγμὴν ῥήγνυται ὁ κεραυνός.

Ἐν γένει δὲ οἱ μὴ παντελῶς τυφλοὶ εἰσιν οἱ μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἡλλιοιωμένοι. Ἐνεκα τῆς σκιερότητος τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος οἱ ὀφθαλμοὶ των φαίνονται λευκοί, πάλλουσι συνεχῶς καὶ ἐξέχουσι τῶν βλεφάρων, ὁμοιάζοντες μὲ ὑποκυάνους σφαιρας ἐκ πορσελάνης· ἔχουσιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἱρίδος μεγάλην γαλακτώδη κηλίδα, τὴν δὲ βλέμμα αὐτῶν καθίσταται φρικώδες, ὡς τὸ τοῦ ἀγρίου βῆα. Ἄλλοι ἔχουσιν τὰς κόγχας κενὰς καὶ τὰ βλεφάρων πάντοτε συνεχόμενα, καὶ, ὡς ἂν ἡμιανοίγονται ὑπὸ τῶν συνήθων αὐτῶν νευρικῶν συστολῶν τοῦ προσώπου, φαίνεται ἐν αὐταῖς ἀργυρώδες σωματίον ἔχον ἐρυθρὰς φλέβας. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀμαυρωτικῶν εἰσιν ὅμοιοι μὲ τοὺς ἡμετέρους, οὐδεμίαν ἔχοντες παραμόρφωσιν τοῦ βολβοῦ, οὔτε λεύκωμα οὔτε ἀτάκτους κινήσεις, καὶ μόνον ἐκ τῆς συνήθους στάσεως αὐτῶν φαίνονται ὅτι εἶναι τυφλοί· τὸ νεκρὸν βλέμμα των εἶναι πλήρες ἀνεκφράστου μελαγχολίας, ὁ δὲ ὀφθαλμὸς των ἀναίσθητος καὶ εἰς τὰς ὀδύνας καὶ εἰς τὸ φῶς. Εἰδὸν ποτε ἐν τῷ Νοσοκομείῳ τοῦ Ἐλέους ὠραίαν νεάνίδα πάσχουσαν ἀμαύρωσιν. Ἰνα κατανοήσῃ μετὰ τίνος βαθμοῦ ἔφθανεν ἡ παραλυσία τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, καθυπέβαλον αὐτὴν εἰς πείραμα, ὅπερ ἐφάνη μὲν σκληρὸν, ἀλλ' ἦτο ὄλιος ἀβλαβές. Διὰ τινος διόπτρας συνεκέντρωσαν τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος τοῦ ἐτέρου τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς· τοσαύτη θερμότης ἠδύνετο ἐν ἀκαρεὶ ν' ἀνάψῃ ἀγαρικόν, ἀλλὰ τὸ τυφλὸν κοράσιον οὐδὲ κἄν τὴν ἠσθάνθη.

Πάντες δὲν εἶναι ἐκ γενετῆς τυφλοί· ἐπὶ 143 παιδῶν 20 μόνον ἦσαν τυφλοὶ ἐκ γενετῆς, 33 εἶχον ἀπολέσει τὴν ὄρσιν κατὰ τὰς πρώτας ὥρας τοῦ βίου των (οἱ πλείστοι τῶν τελευταίων τούτων ἦσαν ἐστερη-

μένοι του φωτός ἕνεκα ἐμπυκτικῆς ὀφθαλμίας, ἢς τὴν αἰτίαν ἀποδοτέον εἰς τὴν ἀκρασίαν τῶν γονέων των), 51 ἀπώλεσαν τὴν ὄρασιν μεταξύ τῆς ἡλικίας 15 ἡμερῶν μέχρις 6 ἐτῶν, 22 μεταξύ 6 καὶ 10 ἐτῶν, καὶ τέλος 17 ἐγένοντο τυφλοὶ μετὰ τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Ὡσπερ οἱ κωφάλαλοι, οἵτινες ἤκουσαν καὶ ἐλάλησαν ἐν ἀρχῇ τοῦ βίου αὐτῶν, εἰσὶ νοημονέστεροι τῶν ἐκ γενετῆς κωφάλαλων, οὕτω καὶ οἱ τυφλοὶ, ὅσοι εἶδον τὸ φῶς, διατηροῦσιν ἐν τῇ μνήμῃ των γνώσεις τινὰς καθιστώσας αὐτοὺς ἀνωτέρους τῶν συναδέλφων των· γινώσκουσι τί ἐστὶ διάστημα, ἐνθυμοῦνται τὰ χρώματα καὶ ἀρέσκονται νὰ λαλῶσι περὶ αὐτῶν πρὸς τοῦτοις δύνανται διὰ τῆς σκέψεως, βοηθημένης ὑπὸ τῆς μνήμης, νὰ φαντασθῶσι τὸ σύνολον ἀντικειμένου τινός, οὔτινος αἱ διαστάσεις ὑπερβαίνουσι τὰς τῆς χειρὸς, ὕπερ εἶναι δυσκολώτατον εἰς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλόν. Εἰς μάτην οὗτος ψηλαφεὶ τὸν κορμὸν δένδρου, ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῶν κλάδων του, ψηλαφεὶ καὶ αὐτοὺς, θέτει τοὺς δακτύλους του ἐπὶ τῶν φύλλων του· οὐδέποτε δύναται νὰ φαγασθῇ ἐντελῶς τὸ σύνολον τοῦ δένδρου. Ἐπίσης ἀτελῆ ἰδέαν ἔχει περὶ τῶν μεγάλων ζώων· ὁ γυμνὸς ἵππος τὸν φέρει εἰς σύγχυσιν, καὶ δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ τὸ σχῆμά του εἰμὴ ἐκ τῆς ἵπποσκευῆς. Ἄρκει νὰ παρατηρήσῃ τις μετὰ προσοχῆς τοὺς τυφλοὺς, ὅταν ἦναι συνθηροισμένοι, καὶ θέλει σχεδὸν μετὰ βεβαιότητος ἀναγνωρίσει τοὺς ἔχοντας «*ὄψιν τινα*» ἢ διαφυλάξαντας ἀόριστον ἀνάμνησιν τοῦ φωτός. Οὗτοί εἰσιν ἤττον καταβεβλημένοι τῶν ἄλλων, αἱ δὲ χειρονομίαι αὐτῶν φυσικώτεραι· ἡ κεφαλὴ των φαίνεται ζωηρότερα, καὶ ἐνίοτε δεικνύουσι φιλαρέσκειαν τινὰ εἰς τὴν διευθέτησιν τῆς κόμης ἢ τοῦ λαιμοδέτου αὐτῶν.

Πόσον συγκινητικὸν εἶναι νὰ βλέπῃ τις αὐτοὺς συνηθροισμένους ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθουσῇ τῶν ἀκροάσεων! Ἔργονται εὐτάκτως βαδίζοντες ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, κρατούμενοι συνήθως ἐκ τῶν ὤμων, καὶ λαμβάνει ἕκαστος τὴν ὀρισμένην αὐτῷ θέσιν μετὰ μεγάλης ἀκριβείας, ἢν ἀποκτῶσιν ἐκ τῆς ἔ-

ξως. Τὰ θρανία εἶναι διατεθειμένα κατ' ἴδιον τροπὸν· ἐκάστη θέσις χωρίζεται διὰ δύο σιδηρῶν βραχιόνων, ὁμοιάζουσα πρὸς ἕδραν ἄνευ ἐρείσματος. Τὸ μέτρον τοῦτο εἶναι ἀναπόφευκτον διὰ τοὺς τυφλοὺς, διότι οἱ λοιποὶ παῖδες βλέπουσιν ἀλλήλους καὶ ὁμιλοῦσι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλ' οἱ τυφλοὶ πλησιάζουσιν αὐτομάτως ἀλλήλους, οὐδέποτε στενοχωρούμενοι. Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ἡ κατάταξις αὕτη παρ' αὐτοῖς, πάντες ἤθελον συσσωρευθῆ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θρανίου, ἀδιαφοροῦντες, ἢν διὰ τοῦτο ἤθελον μεγάλως στενοχωρηθῆ. Ἡ στάσις αὐτῶν, ὅταν ὁ διδάσκαλος ὁμιλῇ ἢ ἀναγινώσκῃ, ἀρκεῖ νὰ δείξῃ τὸ πάθος των· τὴν κεφαλὴν των ἐν γένει ἔχουσι κεκλιμένην πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ὀλίγον πλαγίως, ὡσπερ τὰ ἐπὶ δένδρων καθήμενα πτηνὰ· ὁσάκις ἀκούσωσι μακρόθεν θόρυβον ὑποπτον. Τείνουσι τὸ οὖς καὶ, ἢν ἡ φωνὴ ἦν ἀκούσασιν, ἦναι φύσει ἀρμονικῆ, αἰσθάνονται εὐχαριστήσιν ἐκδηλουμένην ἐπὶ τοῦ ἀείποτε σκυθρωποῦ προσώπου των. Τινὲς αὐτῶν ἔχουσι ἀκουσίους νευρικὰς κινήσεις, ἃς δὲν δύναται νὰ καταστείλωσιν· οἱ ἐξωγκωμένοι καὶ νεκροὶ αὐτῶν ὀφθαλμοὶ φαίνονται ἔχοντες ἰδίαν καὶ ἄτακτον ζωὴν, ἣτις ἐκδηλοῦται διὰ διηνεκοῦς κινήσεως ἢ δι' ἀπαύσεων παλμῶν τῶν βλεφάρων. Ἄλλ' ἄρα γε ἔχουσι συνείδησιν τούτων; ἀμφιβάλλομεν. — Οἱ νεήλυδες ταχέως ἀναγνωρίζονται· ἔχουσι ἔξιν ἢ μᾶλλον σπασμὸν, ὃν εἶναι ἀνυπόφορον νὰ βλέπῃ τις· ἀδιακόπως τρίβουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν χειρῶν καὶ ἐνίοτε βυθίζουσι τοὺς δακτύλους των τοσοῦτον βαθέως ἐντὸς τῆς κόγχης αὐτῶν, ὥστε μετακινῶσι τὸν βολβόν. Ἀπαιτοῦνται διετεῖς, τριετεῖς ἐπιτηρήσεις καὶ ἐπιπλήξεις, ἵνα θεραπεύσῃ τὴν μανίαν των ταύτην, ἣτις εἶναι πραγματικὴ νόσος. Ὅσάκις ἐρωτῶσιν αὐτοὺς. — Πανοῦσιν οἱ ὀφθαλμοὶ σου; Ἀποκρίνονται πάντοτε — Ὅχι. — Ἄλλὰ διὰ τί τοὺς ζῦεις ἀκαταπαύστως; — Δὲν ἤξεύρω, τὸ κάμνω χωρὶς νὰ θέλω.

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐστιατηρίῳ κᾶθηνται εἰς μακρὰς τραπέζας ἐκ μαρμάρου ἐρυθροῦ,

τρώγοντες σιωπηλοὶ καὶ ἄνευ λαιμαργίας. Ἡ δυσπιστία, οὗσα ἢ βᾶσις τοῦ χαρακτήρος των, φαίνεται ἐνταῦθα ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ αὐτῆς. Ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐκτείνεται σάνις διηρημένη εἰς ἴσα ἀποστήματα, ἐν οἷς ἕκαστος τῶν μαθητῶν ὀφείλει νὰ ἐναποθέτῃ τὸ πινάκιον καὶ τὸ χειρόμακτρον αὐτοῦ. Ἐκεῖ κρύπτουσι τὴν φιάλην των, φοβούμενοι μὴ τις τῶν παρακαθημένων ἀστείευόμενος ρίψῃ ἀκαθαρσίαν τινὰ ἐντὸς τοῦ κεκραμένου αὐτῶν οἴνου, ὃν χύνουσι οἱ ἕδιοι ἐντὸς τοῦ ποτηρίου ψήλαφούντες διὰ τοῦ δακτύλου τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὑγροῦ. Ἄν δὲν κρύψωσι τὴν φιάλην, προσφύλαττουσιν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς διὰ τῆς χειρὸς των. Τὸ αὐτὸ πράττουσι καὶ διὰ τὸν ἄρτον κρατοῦντες αὐτὸν συνήθως ὑπὸ μάλης, ἵνα μὴ τις ἄλλος τὸν ἐγγίσῃ· ἢν ἐπὶ τοῦ ἄρτου των ὑπάρχῃ καὶ μία μόνη σταγὼν ὑγροῦ, ἢ ἢν εἶναι κομμένος ὄχι, διὰ μαχαιρίου ἀλλὰ διὰ τῆς χειρὸς, δυσπιστοῦσι καὶ δὲν τὸν δέχονται· ὁσάκις δὲ θελήσωσι νὰ βιάσασιν αὐτοὺς νὰ τὸν δεχθῶσι, προτιμῶσι νὰ μείνωσιν ἄσιτοι. Ἐν γένει δὲ δεικνύουσι μεγάλην δυσπιστίαν διὰ τὴν τροφήν των, ἢν μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐξετάζουσι, πρὶν δεχθῶσιν αὐτήν.

Μετὰ τὰ γεύματα διέρχονται τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως ἐντὸς εὐρυχώρου αὐλῆς, ἐστρωμένης δι' ἄμμου καὶ δεινδροφύτου. Ἰσως νομίσῃ τις ὅτι τὸ πάθος τοῦ ἀναγκάζει νὰ συνέρχονται εἰς ὀμίλους μόνον πρὸς συνδιάλεξιν· τούναντίον προτιμῶσι τὰ σφοδρότερα παιγνίδια. Παίζουσι τὸν κυνηγητὸν ἢ τὸν κρυπτόν μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν εὐκινήσιας, ὡς εἰ εἶχον τὴν ὄρασιν τρέχουσιν οὐδέποτε προσκρούοντες εἰς τὰ δένδρα, ἀποφεύγοντες αὐτὰ μετ' ἐκπληκτικῆς διορατικότητος· ἀλλὰ τὸ προσφιλὲς αὐτοῖς παιγνίδιον εἶναι οἱ *αἰχμάλωτοι* (*la bataille*), διότι πάντες οἱ τυφλοὶ εἰσιν ὄντως ἀρειμάνιοι· τασσόμενοι εἰς δύο ἀντιθέτους γραμμὰς, συγκροτοῦσι σφοδρὰς μάχας, ἐνῶ οἱ συναδέλφοι αὐτῶν μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως ἀκούουσι, προσέχοντες πρὸς ποῖον μέρος θέλει κλίνει ἡ νίκη. Ἐν

τούτοις τινὲς αὐτῶν μένουσιν ἐκουσίως μεμονωμένοι εἰς τινὰ γωνίαν τοῦ κήπου, ἐνθα ἰστάμενοι παραδίδονται εἰς εἶδος τι γυμναστικῆς, ὁμοίας πρὸς τὴν ρυθμικὴν καὶ ὁμοιόμορφον κίνησιν τῶν ἐντὸς κλωθῶν κλεισμένων ζώων. Οὗτοί εἰσιν οἱ νεήλυδες διατηροῦντες τὰς ἐξείς τῆς πατρικῆς οἰκίας των, ἐν ἧ δειλοὶ, ἐστερημένοι τοῦ φωτός καὶ κατάκλειστοι ἐντὸς στενοῦ δωματίου, ἀντὶ πάσης γυμναστικῆς παρεδίδοντο εἰς διηνεκῆ ταλάντωσιν, ταχέως μεταβαλλομένην εἰς νευρικὴν μανίαν· ἀπαιτεῖται δὲ καιρὸς καὶ μεγάλη φρόνησις ἵνα ἀπαλλάξωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐρεθισμοῦ τούτου τῶν μυῶν, ἐφ' οὗ ἡ θέλησις οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύον. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ἐκτείνουσι τοὺς περιπάτους αὐτῶν, κατὰ πρῶτον παρὰ τοῦ τοίχου τοῦ κήπου, ἔπειτα μετὰ τῶν δένδρων, καὶ τέλος ἀναμιγνύονται ἐλευθέρως εἰς τὰ παιγνίδια τῶν συναδέλφων των.

Ἐκτὸς τῶν τακτικῶν ἀναπαύσεων ἀφίνοσιν αὐτοῖς μεθ' ἐκάστην ὥραν τοῦ μαθήματος δύο ἢ τρία λεπτά, καθ' ἃ δύναται νὰ κινήσῃ τὰ πάντα, ὅπως θέλωσιν. Ἡ ἀκίνησις βλάπτει αὐτοὺς σωματικῶς τε καὶ διανοητικῶς, ἢ δὲ σιωπῇ τοῖς εἶναι ὀλεθρία. Ὁ τυφλὸς ἀγαπᾷ τὸν κρότον, ὡς ὁ ἔχων τὴν ὄρασιν ἀγαπᾷ τὸ φῶς· δι' αὐτὸν ὁ κρότος εἶναι τὸ ἐμβλημα τῆς ζωῆς. Ὅταν ὁ τυφλὸς παῖς εὐρεθῆ αἴφνης ἐν μέσῳ σιωπῆς, καταλαμβάνεται ὑπὸ φόβου καὶ κλαίει· ἢ μεγαλειτέρα τιμωρία συνίσταται εἰς τὸ νὰ κλείωσι τὸν ἄτακτον μαθητὴν ἐντὸς δωματίου μεμονωμένου μακρὰν παντὸς κρότου, ὅπερ εἶναι ἀληθὴς τιμωρία δι' αὐτοὺς, ἐφαρμοζομένη εἰς σπανίας περιστάσεις καὶ οὐδέποτε ἐπικτεινομένη πλέον τῆς μίας ὥρας. Ὅσάκις ὅμως ὁ κρότος μεταβληθῇ εἰς πολλὴν θόρυβον, ἢ ἀκοή τοῦ τυφλοῦ συγχίζεται καὶ, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ διακρίνῃ τὰς συγκεχυμένας δονήσεις, περιπίπτει εἰς ἀμνησίαν. Τυφλὸς ἐξησκημένος νὰ ὀδηγῆται ὑπὸ τῆς ἀκοῆς ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Παρισίων, διερχόμενος συνήθῃ αὐτῷ ὁδὸν, πλανᾶται ἀμέσως, ἢν κατὰ τύχην εὐρεθῇ ἐν μέσῳ τῶν ἀλαλαγμῶν ἐκείνων,

οἵτινες εἶναι συνηθέστατοι εἰς τὰς μεγαλοπόλεις. Ἔχουσι τὴν ἀκοὴν λεπτοτάτην γυμνάζοντες αὐτὴν μετὰ προσοχῆς ἰδιαζούσης· καίπερ δ' ἀτελῶς ἀναπληροῦσα τὴν αἰσθησίν, ἧς στεροῦνται, προσφέρει ὅμως αὐτοῖς εὐκολίας, ἃς ἡμεῖς οὐδὲ κἀν φανταζόμεθα. Συνήθως, εἰσερχόμενοι εἰς ἀγνωστον αὐτοῖς δωμάτιον, ἀρκεῖ νὰ βῆξωσιν ἐλαφρῶς καὶ πάραυτα ἐννοοῦσιν, ἂν ὑπάρχωσιν ἐν αὐτῷ ἄνθρωποι, ποῦ κεῖνται τὰ ὀγκώδη ἐπιπλα καὶ πρὸς ποῖον μέρος εἶναι τὰ παράθυρα. Διακρίνουσι δὲ διαφόρους ἤχους καὶ λεπτιότητος τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς, ἅτινα διαφεύγουσιν ἡμᾶς ὀμιλοῦντες περὶ ἀνθρώπου τινὸς λέγουσιν, Ἐχει κακὴν φωνήν, ὡς ἡμεῖς λέγομεν, Ἐχει κακὸν βλέμμα. Διὰ τῆς φωνῆς λαμβάνουσι τὰς ἠθικὰς ἐντυπώσεις, ἃς ἡμεῖς λαμβάνομεν διὰ τῆς δράσεως. Τυφλὸς τις ἐκ γενετῆς λαλῶν περὶ γυναικὸς, ἧς ἠράσθη, μοι ἔλεγε! Πόσον ὠραῖος ἦτο ὁ ἦχος τῆς φωνῆς τῆς

Ὁ Διδερῶτος διέδωκε τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν, ὅτι οἱ τυφλοὶ στεροῦνται πάσης αἰδημοσύνης. Ἦθελεν ὅμως μεταβάλλει γνῶμην, ἂν ἔβλεπε τοὺς ἐν τῷ σχολεῖῳ τῶν Παρισίων ἐνδιαιωμένους τυφλοὺς. Εἶναι δύσκολον τῶντι ν' ἀπαντήσῃ τις ἀλλαχοῦ τοσαύτην αἰδημοσύνην οὐδέποτε ἢ Ἀρτεμῖς ἐν τῷ λουτρῷ ὑπῆρξε σεμνοτέρα, οὐδὲ μᾶλλον προφυλακτικὴ. Εἶναι περίεργον νὰ βλέπῃ τις μετὰ πόσης προφυλάξεως ἐγείρονται τὴν πρωτὴν ἐκ τῆς κλίνης, κρυπτόμενοι εἰς τὸν ἐλάχιστον κρότον καὶ τείνοντες τὸ οὖς, ἵνα μὴ τις ἴδῃ αὐτοὺς γυμνοῦς. Τοῦτο πιθανῶς εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς αὐστηρῆς καὶ ἠθικωτάτης ἀγωγῆς, ἣν ἐν τῇ σχολῇ λαμβάνουσιν· οὐχ ἦττον ὅμως εἶναι συνέπεια τῆς δυσπιστίας, ἣτις φαίνεται συμφορῆς αὐτοῦ καὶ οὐδέποτε τοὺς ἐγκαταλείπει οὐδ' εἰς αὐτὰς ἐτι τὰς κοινοτάτας τοῦ βίου πράξεις. Ἄγνοοῦντες τί ἐστὶν ὄρασις, θεωροῦσιν αὐτὴν ὡς σατανικὴν δύναμιν, ὡς ἀφῆν μακρόθεν ἐνεργοῦσαν μετὰ μεγίστης ὀξυδερκείας καὶ διορατικότητος· φοβοῦνται μὲν γὰρ αὐτὴν, μηχανώμενοι τὰ πάντα ἵνα τὴν ὑπεκφύγωσιν. Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν

λουτρῶν φαίνονται μὲν γὰρ στενοχωρούμενοι καὶ προσπαθοῦσιν ὄλαις δυνάμει νὰ κρύπτωνται ἀπὸ τῶν βλέμμάτων, ἅτινα ὑποπτεύονται. Το λουτρὸν εἶναι ὠφελιμώτατον αὐτοῖς, διότι οἱ πλείστοι εἶναι ἀναιμικοί, ἔχοντες σάρκα λευκὰς καὶ μαλακὰς· δι' ὃ συχνότατα λούουσιν αὐτοὺς.

Οἱ τυφλοὶ οὐ μόνον αἰδήμονές εἰσιν, ἀλλὰ καὶ καθαριώτατοι. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ κυριώτερη αἰτία τῆς συνήθους ἀκαθαρσίας τῶν μαθητῶν, ἡ μελάνη, δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ σχολῇ αὐτῶν, οὐχ ἦττον ὅμως εἶναι εὐκολώτατον νὰ παρατηρήσῃ τις, πόσον ἐπιμελῶς περιποιοῦνται ἑαυτοὺς καὶ πόσον ἀποστρέφονται τὸν κονιορτὸν καὶ πᾶσαν κηλίδα αἰσθητὴν εἰς τὴν ἀφῆν. Ἡ ἀπλουστάτη αὐτῶν ἐνδυμασία, συνισταμένη ἐκ περισκελίδος ἐξ ἐριούχου καὶ ἐπενδύτου ἐκ σιλικίου, οὐδέποτε εἶναι ἐσχισμένη καὶ ἂν κατὰ τύχην πέσωσι κατὰ γῆς κατὰ τὰς ὥρας τῶν ἀναπαύσεως, ἐπὶ πολλὴν ὥραν τινάσσουσι πάντα τὰ ἐνδύματα αὐτῶν, πρὶν ἢ ἐπαναλάβωσι τὰ παιγνίδια τῶν. Πρὸς τοῦτοις εἰσὶ τακτικώτατοι εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὅπερ εἶναι εὐεξήγητον, διότι, ἂν δὲν ἀνεύρωσιν ἀμέσως τὰ χρειώδη αὐτοῖς εἰς τὴν ὀριζομένην θέσιν, περιπίπτουσιν εἰς σύγχυσιν ἀμηχανοῦντες τί νὰ πράξωσιν. Ἡ χειροτέρα ἀστεειότης, ἣν δύναται νὰ κάμῃ τις εἰς τυφλὸν μαθητὴν, εἶναι νὰ ἀνακατώσῃ τὸ γραφεῖόν του. — Τὰς ἀρετὰς ὅμως ταύτας τῶν τυφλῶν συνοδεύουσι καὶ ἐλαττώματα· ὁ ἄνθρωπος οὐδαμοῦ ὑπῆρξε τέλειος, ἐπομένως οὐδ' ἐν τῷ σχολεῖῳ τῶν τυφλῶν. Ἡ ὑπερηφάνεια αὐτῶν, ὡς περ καὶ τῶν κωφολάλων, εἶναι ἀφόρητος· βλέπων τις αὐτοὺς νομίζει ὅτι τὸ πάθος τῶν δίδει αὐτοῖς ὑπεροχὴν, δι' ἣν ὑπερηφανεύονται, ἴσως δὲ φρονοῦσι τῶντι ὅτι ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερα μεγαλοφυΐα, ἵνα διασπᾶσιν τὸν περικαλύπτοντα αὐτοὺς σκοτεινὸν πέπλον καὶ λάβωσι γνῶσεις τινὰς τοῦ κόσμου τούτου. Τὸ ἐλάττωμα τοῦτο εἶναι ἐπίσης ἀποτέλεσμα φυσικῆς ἀντιδράσεως κατὰ τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐσπλαγχνίας, ὅπερ διεγείρουσιν ἐργίζονται, διότι

ἐμπνέουσι τοιοῦτον αἰσθημα, καὶ ἐνίοτε ἢ ἐπιμονὴν τοῦ εἶναι τοσαύτη, ὥστε λέγουσιν ὅτι εἶναι καθ' ὅλα εὐτυχεῖς καὶ ὅτι οὐδενὸς στεροῦνται· τινὲς αὐτῶν μάλιστα ἐμπνέουσι πνευματικῶς ἐν τῇ ματαιοφροσύνῃ τῶν ταύτη. Συνήθως, ὅταν ὁ τυφλὸς σχηματίσῃ ἰδέαν τινὰ, ὅσον πρᾶξις, ὅσον ἀκατόρθωτος καὶ ἂν ἦναι, οὐδέποτε τὴν ἐγκαταλείπει πλέον.

Τὸ σχολεῖον θερμαίνεται θερμομασίῳ· κατώρθωσαν νὰ διατηρῆται μετρία τις καὶ ἡ αὐτὴ πάντοτε θερμοκρασία, ὅπερ εἶναι ἀπαραίτητον εἰς τοὺς τυφλοὺς· ἂν κρυθῶσιν αἱ χεῖρές τῶν, δὲν βλέπουσι πλέον, διότι οἱ δάκτυλοι εἰσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν. Τινὲς αὐτῶν προσκτῶνται μεγίστην λεπτιότητα τῆς ἀφῆς. Πάντες παρετήρησαν ὅτι εἰς τὸ σκοτὸς ἢ αἰθῆσις τῆς ἀφῆς εἶναι μᾶλλον ἀνεπτυγμένη ἢ εἰς τὸ φῶς, ὡς εἰ ἡ φύσις αὐτὴ ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ ἡμᾶς διὰ τῆς προσφύους τῆς ἀντικαταστάσεως τῶν αἰσθήσεων· ἀλλὰ παρὰ τοῖς τυφλοῖς ἡ ἀντικατάστασις αὕτη εἶναι τὰ μάλιστα ἐπαισητή. Παίζουσιν εὐχερῶς τὸν δόμινον, τὰ χαρτῖα, τοὺς πεσσούς· διακριτικὸν δὲ τι σημεῖον, μόλις ὄρατὸν εἰς ἡμᾶς, ἀρκεῖ αὐτοῖς ἵνα ἀναγνωρίσωσιν ἀλλήλους μετὰ βεβαιότητος. Λέγουσιν ὅτι ὑπῆρξάν τινες αὐτῶν ἔχοντες ἀφῆν τοσοῦτον λεπτήν, ὥστε διέκρινον τὰ χρώματα διαφόρων δεμάτων μιλίων θέτοντες τὴν χεῖρα ἐπ' αὐτῶν, ὅπερ δὲν εἶναι ἀπίθανον, διότι ἕκαστον χρῶμα μεταβάλλει κατὰ τρόπον διάφορον τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὑφίστατος. Ἀρκεῖ εἰς τὸν τυφλὸν νὰ ψηλαφήσῃ διὰ τῶν δακτύλων τὰ συνήθη ὀρολόγια, ἵνα εἴπῃ πάραυτα τί ὥρα εἶναι, ἢ νὰ θέσῃ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ βραχιονὸς τινος τῶν συναδέλφων του, ἵνα ὀνομάσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ ὀνόματός του. Αὕτη εἶναι ἡ εἰδικὴ λεγομένη ἀφῆ, ἣν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, θεωρίας, αἵτινες εἶναι καρπὸς μακρῆς πείρας, ἐξασκῶσιν ἐν τῷ σχολεῖῳ μετ' ἰδιαζούσης ἐπιμελείας, κατορθοῦντες ἀληθῆ θαύματα· ὑπάρχει ὅμως καὶ ἡ λεγομένη γενικὴ ἀφῆ, ἣτις ἐπὶ τῶν μακρόθεν ἀντικειμένων ὁμοιάζει κατὰ πάντα πρὸς τὴν ὄρα-

σιν· κατὰ τοῦτο ὑπάρχουσι μεταξὺ καὶ τῶν τυφλῶν μύωπες ἢ πρεσβύωπες, ὡς καὶ μεταξὺ τῶν ὀρώντων. Πολλάκις εἰς τοὺς διαδρόμους τοῦ σχολείου, βλέπων τυφλὸν τινα ἐρχόμενον, ἰστάμην ἀκίνητος, ἵνα μὴ ἐννοήσῃ τὴν παρουσίαν μου. Τὸ παιδίον προῦχώρει κατ' εὐθείαν πρὸς με, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν πάντε ἢ ἑξ βημάτων ἐβράδυνε τὸ βῆμα, ἀνύψου τὴν κεφαλὴν, ὡς θέλων νὰ λάβῃ αἰσθητοτέραν ἐντύπωσιν, προῦχώρει ἐν ἡ δύο βήματα μετὰ προφυλάξεως, ἔπειτα δ' αἶφνης ἐστρέφεται πρὸς τὰ δεξιὰ ταχέως διερχόμενος πλησίον μου, πλὴν πάντοτε οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἐγγίσι ἐλαφρῶς, ἵνα ἐννοήσῃ τίς ἦμην. Ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀέρος καθιστᾷ ἐπισηθὰ τὰ ἀπέναντι αὐτῶν ἀντικείμενα, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ μεγαλιέτερη ὕψος ἔχουσι· δὲν ὑπάρχει σχεδὸν παράδειγμα τοῦ νὰ προσκρούσῃ ὁ τυφλὸς εἰς ἀντικείμενον ὑπερβαῖνον τὴν κεφαλὴν του κατὰ τὸ ὕψος ἢ καὶ μέχρι τῶν χειρῶν του ὑψοῦμενον· ἐνῷ τούναντίον δὲν δύναται ν' ἀποφύγῃ θρανίον ἢ τράπεζαν ὑψοῦμένην μέχρι τῶν γονάτων ἢ τῶν ἰσχιῶν του. Τυφλὸς βαδίζει μόνος του ἐν τῇ πόλει τῶν Παρισίων, διερχόμενος μέγα διάστημα χωρὶς ποτε νὰ χάσῃ τὴν δρόμον του. Πόθεν λοιπὸν διακρίνει τόσον καλῶς τὰς ὁδοὺς; — Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλαγιῶν ὁδῶν, πρὸ τῶν ὀπίω διαβαίνει, καὶ αἵτινες φέρουσι πρὸς αὐτὸν ρεῦμα ἀέρος, ὅπερ ἀμέσως αἰσθάνεται. Ὅθεν διὰ τῆς ἀερογραφίας σχηματίζει τὴν τοπογραφίαν τῆς πόλεως καὶ οὐδέποτε σφάλλει.

Ἐν τῷ σχολεῖῳ ἐγείρονται τὴν 5 1) 2 ὥραν τῆς πρωτῆς καὶ κατακλίνονται τὴν 9 μ. μ. Αἱ ὥραι τῆς ἡμέρας δαπανῶνται εἰς τὰ μαθήματα, τὰς ἀναπαύσεις, τὴν σπουδὴν τῆς μουσικῆς καὶ τὴν ἐκμάθησιν τῶν τεχνῶν. Εἶναι δεκτοὶ δ' ἐν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ δεκάτου μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν· εἰς μικροτέρην ἡλικίαν θεωροῦνται πολὺ νέοι, εἰς μεγαλειέτερην αἱ ἔξις τῶν καθιστῶσιν αὐτοὺς δυσκόλους εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἣν πρόκειται νὰ λάβωσι.

Κατ' ἀρχὰς ὁ μαθητὴς ἀσχολεῖται εἰς πράγματα ἀσήμαντα δίδουσι αὐτῷ τὸ ἐκ ψευδογράφου ἀβάκιον, τὸ δικτυωτὸν, τὸ κέστρον καὶ φύλλον χάρτου· οὕτω δὲ μανθάνει νὰ μεταχειρίζεται τὰ πολύτιμα ταῦτα ἐργαλεῖα πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ἢ ἀνάπτυξίς τῆς μνήμης καὶ τοῦ νοός του. Ἐν τῇ ὅλῳς ἐξαιρετικῇ ταύτῃ μεθόδῳ ἡ μνήμη κατέχει βεβαίως τὴν πρώτην θέσιν, διότι οἱ δυστυχεῖς οὗτοι παῖδες δὲν δύνανται νὰ μάθωσιν εἰμὴ ὅτι ὑπαγορεύουσιν αὐτοῖς, τὰ δὲ πρὸς χρῆσιν των ἐκτετυπωμένα βιβλία εἰσὶν ὀλιγάριθμα (1). Εἰς τὰ μαθηματικά, λόγου χάριν, τὰ πάντα ἐξηγοῦνται διὰ ζώσης φωνῆς, σχολιάζονται καὶ ἐπαναλαμβάνονται ἐπὶ πολλὰς πολλὰς ἡμέρας, πρὶν ἢ δώσωσιν αὐτοῖς ἀριθμητικὸν πίνακα ἢ κατορθώσωσι νὰ λύσωσι τὸ πρόβλημα ἐπὶ τοῦ χάρτου. Διδασκούςιν αὐτοὺς συγχρόνως τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν γραμματικὴν ὁ τυφλὸς διδάσκαλος περιφέρων τοὺς δακτύλους του ἐπὶ τῶν σελίδων τοῦ μεγάλου τετραδίου τοῦ γεγραμμένου κατὰ τὴν τῶν τυφλῶν γριφὴν, ὅπερ χρησιμεῖ αὐτῷ ὡς κείμενον, ἀναγινώσκει φράσιν τινὰ, ὁδηγῶν τὸν μαθητὴν νὰ τὴν συλλαβίσῃ κατὰ γράμμα, ἔπειτα δὲ ἀναλύει αὐτὴν γραμματικῶς λέξιν πρὸς λέξιν τὴν ἐπιούσαν ὁ μαθητὴς ἐπαναλαμβάνει τὸ μάθημα τῆς προτεραίας. Ἡ μέθοδος αὕτη προχωρεῖ βραδέως, διότι τὸ μόνον βοήθημα εἶναι ἡ μνήμη δι' ἧς ἀπαιτοῦνται εἰς κατὰ συνέχειαν ἔτη, ἵνα ἀποκτήσωσι τὰς γνώσεις τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως. Τινὲς τῶν παιδῶν τούτων ἔχουσι τόσον καταπληκτικὴν μνήμην, ὥστε ἐνίοτε ἀρκεῖ ν' ἀκούσωσιν ἀπαγγελλομένην ὀλόκληρον πρᾶξιν δράματος τοῦ Κορνηλίου ἢ τοῦ Ῥακίνα, καὶ οὐδέποτε τὴν λησμονοῦσιν.

Μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας μῆνας μαθητῆς,

(1) Τὴν 13 Μαρτίου 1873 τὸ ἐν Παρίσιος Σχολεῖον τῶν τυφλῶν εἶχεν ἐκτετυπωμένα πρὸς χρῆσιν αὐτῶν 31 βιβλία ἠρησκευτικά, ἠθικά, φιλολογικά, γραμματικά καὶ ἱστορικά, καὶ 70 βιβλία τῆς μουσικῆς. Τοσαῦτα δὲν ἀποτελοῦσιν οὐδὲ τὸ ἕκκατον τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν διδασκαλίαν.

ἔχων νοῦν μέτριον. μανθάνει ν' ἀναγινώσκει καὶ νὰ γράφῃ. Μετὰ τὰς προκαταρκτικὰς γνώσεις ὑπαγορεύουσιν αὐτοῖς νὰ γράψωσι γυμνάσματα χρησιμεύοντα ὡς βιβλία ἀναγνώσεως. Εἶδον αὐτοὺς ἔχοντας τὸ ἀβάκιον ἐπὶ τῶν γονάτων, χαράττοντας διὰ τοῦ κέστρου τοὺς συνθηματικοὺς αὐτῶν χαρακτῆρας μετὰ μεγάλης κανονικότητος, σιωπηλοῦς, καὶ τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἀσχολοῦμένους εἰς τὸ ἔργον των, ὥστε προδήλως βλέπει τις πόσῃ καταβάλλουσι προσπάθειαν, ἵνα διασπάσωσι τὸ περιβάλλον αὐτοῦς σκότος. Περιφέροντες τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν ἐξεχόντων σημείων ἀναγινώσκουσιν ἄνευ δυσκολίας καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος, μεθ' ἧς ὁ ἔχων τὴν ὄρασιν ἀναγινώσκει ὑψιφώνως. Συντέμνουσι δὲ τὴν γραφὴν των καὶ, ἐκτὸς ὅταν γράψωσι γραμματικὰ γυμνάσματα, παραμελοῦσι τὴν ὀρθογραφίαν, μεταχειριζόμενοι ἰδίαν τινὰ στενογραφίαν ὅλῳς φωνητικὴν, σημειοῦντες μόνον τὸν ἦχον (1). Διὰ τοῦ τρόπου τούτου γράφουσι ταχύτερον καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας, διότι τὸ γραφικὸν σύστημα τοῦ Λουδοβίκου Βράϊλλα, ὅπερ ἐκτὸς τῆς Βορείου Γερμανίας ἐγένετο παραδεκτὸν εἰς πάντα τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἔχει τὸ θαυμασιον προτέρημα νὰ εἶναι κατάλληλον εἰς πᾶσαν δυνατὴν συγκοπὴν, καὶ ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ἀφῆς. Ὅταν οἱ παῖδες φθάσωσι τὸ 16^{ον} ἔτος τῆς ἡλικίας των καὶ ἀποκτήσωσιν ἀρκούσας γνώσεις γραμματικῆς, φιλολογίας, γεωγραφίας καὶ ἱστορίας, ἀφήνουσιν αὐτοὺς ἐλευθέρους νὰ ἐκλέξωσι τὰ γυμνάσματα, ἅτινα ὀφείλουσι νὰ γράψωσιν. Ἄντι νὰ ὀρίσωσιν αὐτοῖς τὴν ὑπόθεσιν, τοῖς λέγουσι, Κάμε ὅτι θέλῃς. Διὰ τοῦ μέσου τούτου ἀναπτύσσουσιν ἐξαιρετικὰς κυριωτέρας αὐτῶν διανοητικὰς δυνάμεις καὶ διεισδύουσιν εὐκολώτερον εἰς τὰς

(1) Α. Χ. ἀντὶ νὰ γράψωσι *j ai bu de Jean*, ὅπερ ἀπαιτεῖ 27 κεντήματα διὰ τοῦ κέστρου, γράφουσι μόνον *j bu dlo*, ὅπερ ἀπαιτεῖ μόνον 17.

ὑπόπτους ταύτας ψυχὰς, αἵτινες ἀείποτε φαίνονται φοβούμεναι μὴ ἀποκαλυφθῶσιν. Οὕτω δὲ εἰς τὰ θέματα λέγουσιν αὐτοῖς ἄπλως νὰ γράψωσιν ἐπιστολὴν τινὲς ἐκ λέγουσι θέμα ἠθικόν, ὅπερ ἡμῶς οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἐπανάλυσις τῶν διδασκῶν, ἃς ἤκουσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ τῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ σχολείου· ἄλλοι δὲ ἐκθέτουσι συμβάντα περιηγήσεων, ναυαγίων ἢ ἐκδρομῆν τινα εἰς τὰς ἐξοχὰς. Αἱ συνθέσεις αὐταὶ εἰσὶν ἄξια μελέτης, ὡς ἀποκαλύπτουσι τὰς ιδέας, αἵτινες ἐπασχολοῦσιν αὐτοὺς. Κατεχόμενοι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῶν περιηγήσεων, ἐπιθυμοῦσι νὰ διατρέξωσι τὸν κόσμον τοῦτον, ὅν οὐδέποτε θέλουσι γνωρίσει· προσπαθοῦσι νὰ διεγείρωσιν αἰσθήματα, ἅτινα οὐδέποτε ἠσθάνθησαν, περιγράφοντες φυσικὰς θέσεις, κρήνας διαυγεῖς, τὸ κυανοῦν χροῖμα τοῦ οὐρανοῦ. Ἐν ὀλίγοις θέλουσι νὰ λαλῶσιν ὡς οἱ ἔχοντες τὴν ὄρασιν· ἀλλὰ τὸ πάθος των ὑπερνικᾷ τὴν θέλησιν αὐτῶν, καὶ αἴφνης ἀρχίζουσι νὰ ὀμιλῶσι μόνον περὶ τοῦ ψιθυρίσματος τῆς αὔρας, τοῦ κελადήματος τῶν πτηνῶν, τῆς βοῆς τοῦ ἀνέμου, τοῦ φλοίσβου τῶν κυμάτων ἢ τοῦ βελάσματος τῶν ποιμνίων. Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ἡ γλῶσσα ἡμῶν δὲν εἶναι κατάλληλος δι' αὐτοῦς, ὡς μὴ παριστώσα ἀκριβῶς τὰ αἰσθηματὰ των· ἐξοικειοῦνται μὲν πρὸς αὐτὴν μεταχειριζόμενοι τοὺς ὄρους, οὓς μεταχειρίζομεθα καὶ ἡμεῖς, ἀλλ' ὑπὸ σημασίαν διάφορον. Ἄν εἰς τοὺς διαδρόμους τοῦ σχολείου δύο μαθηταὶ συγκρουσθῶσιν ἐξ ἀπροσεξίας, ὁ εἰς αὐτῶν λέγει πάντοτε εἰς τὸν ἕτερον, Μήπως ἦσαι τυφλός; ὅπερ σημαίνει κατ' αὐτοῦς, Δέν με ἤκουσας ἢ δέν με ἐνόησας ἐρχόμενον; Ἄν οἱ τυφλοὶ ἐφεύρισκον ἰδίαν γλῶσσαν, οὐδόλως ἤθελεν ὀμοιάζει πρὸς τὴν ἡμετέραν, ἥτις δανείζεται τὰ τρία τέταρτα τῶν λέξεων ἐκ τῶν φωνομένων τῆς ὁράσεως. Τί κάμνεις αὐτοῦ; ἠρώτησα δεκαετὲς παιδίον ἔχον προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἄκουσά τὸν ἦλιν, μοὶ ἀπεκρίθη, ὡς εἰ τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης παρήγαγεν ἦχον αἰσθητὸν εἰς αὐτόν. Ἐνεκα τούτου αἱ φρα-

σεολογίαι αὐτῶν εἰσι παράδοξοι καὶ ἐνίοτε ξηραὶ. Σκέπτονται, οὕτως εἰπεῖν, διὰ τῆς ἀκοῆς καὶ τῆς ἀφῆς καὶ λαλοῦσι διὰ τῆς ὁράσεως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὁμοιότης τῶν ἐντύψεων τῶν τριῶν τούτων αἰσθήσεων δὲν εἶναι ἀκριβῆς οὐδὲ βεβαία, συχνότατα τὸ πνευμά των περιπίπτει εἰς σύγχυσιν.

Ἡ ἀνάγκη, ἣν αἰσθάνονται τοῦ νὰ διασπάσωσι τὸν περικαλύπτοντα αὐτοὺς σκοτεινὸν πέπλον, ἀναφαίνεται αὐτοὺς σκοτεινὸν ἀκούσει τὰ ἀναγνώσματα· τούτο δὲ μετὰ τὴν μουσικὴν εἶναι ἡ ζωηροτέρα καὶ γλυκυτέρα αὐτῶν ἡδονή. Ὅταν ἀναγινώσκουσιν αὐτοῖς σύγγραμμα ἠθικόν, ἱστορικὴν ἢ ποιητικὴν, εἰσι προσεκτικώτατοι καὶ φαίνονται εὐχαριστημένοι· ἀλλ' ὅταν εἶναι διήγησις περιηγήσεως, παραφέρονται ὑπὸ τῆς χαρᾶς των, καὶ προσηλοῦνται πάσῃ τῇ διανοίᾳ εἰς αὐτὴν, ὀμοιάζοντες πρὸς τὰ μικρὰ παιδία, ἅτινα φαίνονται ἀκόρεστα, ὁσάκις διηγοῦνται αὐτοῖς μύθον. Τὴν κλίσιν των ταύτην μαρτυρεῖ περιστατικόν τι, ὅπερ δὲν εἶναι ἀσκόποι ν' ἀναφέρωμεν ἐν ταῦθα. Μεγάλῃ ἐνεποίησεν αὐτοῖς ἐντύπωσιν τὸ τολμηρὸν σχέδιον τοῦ Γουσταίου Λαμβέρτου, προτιθεμένου νὰ εὕρῃ νέαν ἁδὸν διὰ τῶν πάγων τοῦ βορείου πόλου, ἵνα ἀνακαλύψῃ τὴν ἐλευθερὰν θάλασσαν. Ἴνα δώσωσι δ' αὐτοῖς ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν δυσκολιῶν καὶ τῶν παντοειδῶν κινδύνων, οἵτινες ἀνέμενον τὸν μέλλοντα θαλασσοπόρον, ἀνέγνωσαν αὐτοῖς τὴν *Περιήγησιν τοῦ πλοιοῦρχου Χαττερά*. Ὁ ἐνθουσιασμός αὐτῶν ἐξήφθη τότε εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμόν, καὶ πάραυτα οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι παῖδες, οἱ πλείστοι πτωχοὶ καὶ γυμνοὶ, συνήθρισαν ἀξιώλογον χρηματικὴν συνδρομὴν ὑπὲρ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης. Ὅτε δὲ βραδύτερον ἄκουσαν τὸν θάνατον τοῦ Γουσταίου Λαμβέρτου, φονευθέντος εἰς Μοντρετοῦ καὶ ἀποτυχόντος τοῦ σκοποῦ του, ἐλυπήθησαν μεγάλως. Οὐδεὶς αὐτῶν ἠθέλησε νὰ μάθῃ τί ἔγειναν τὰ χρήματα, ἀλλὰ πάντες ἠρώτων περὶ τοῦ ταξιδίου.

Τὰ τυφλὰ παιδία ἐν γένει εἰσὶν εὐπειθῆ, πραᾶτατα, φιλομαθῆ καὶ εὐλικρινέστατα.

Αί λογομαχίαι καὶ αἱ ἐριδες, αἱ τοσοῦτον συνήθειαι παρὰ τοῖς λοιποῖς μαθηταῖς, ἀδικοποὶ δὲ παρὰ τοῖς κωραλάοις, εἰσὶ σπανιώταται παρ' αὐτοῖς. Οἱ ἀμαυρωτικοὶ εἰσὶν οἱ μᾶλλον τῶν ἄλλων γαλῆνιοι παρατηρῶντες αὐτοὺς νομίζει ὅτι ἡ παραλυσις, ἢ πασχαί τὸ ὀπτικὸν αὐτῶν νεῦρον, ἐξαιμολύνει τὸν ἐγκέφαλον αὐτῶν φαίνονται δὲ πλεον τῶν ἄλλων ρεμβάζοντες, ἀλλ' ἴσως εἶναι μᾶλλον νεναρκωμένοι. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ὄρωντας παῖδας τὰ τυφλά κοράσια εἰσὶν ἡττον ζωηρὰ τῶν ἀρρένων. Εἰς τὰ μαθήματα, εἰς τὸ ἐργοιτάσιον, κατὰ τὰς ὥρας τῶν ἀναπαύσεων, πανταχοῦ φαίνονται μελαγχολικὰ καὶ μαραινόμενα, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ παιγνίδια τῶν γίνονται ἐν ἡσυχίᾳ καὶ σιωπῇ. Τοῦτο εἶναι εὐεξήγητον. Ἡ γυνὴ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὄν αἰσθηματικόν· ἐπειδὴ δὲ ἡ ὄρασις μεταδίδει ἡμῖν ἀπαύστως ποιικιλίαν αἰσθημάτων, ἡ τυφλὴ γυνὴ στερεῖται τῆς προσηλοῦς αὐτῆ διανοητικῆς τροφῆς, στερεῖται τῆς δυνάμεως τῆς ἀνανεύσεως τὴν ἰδιάζουσαν αὐτῆ νευρικὴν ζωὴν, τῶν ἐντυπώσεων δηλαδὴ, ἃς λαμβάνει καὶ μεταδίδει. Ἄξια τῶν ὄντων λύπης εἰσὶ τὰ δυστυχεῖα ταῦτα κοράσια, ὧν ἡ ψυχὴ φαίνεται ἐν ἀθυμίᾳ.

Πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου, οἱ τε παῖδες καὶ τὰ κοράσια, ἔχουσι κοινόν τι αἰσθημα, ἀγαπῶσι δηλαδὴ μέχρι λατρείας τὸ κατάστημα, ἐν ᾧ κατοικοῦσι, θεωροῦντες αὐτὸ ὡς πατρίδα, ὡς τόπον ὅστις ἔγεινε χάριν αὐτῶν. Γινώσκουσι ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος, οὐδὲν δυστύχημα ἐπαπειλεῖ αὐτοὺς, καὶ ὅτι τὸ πᾶν ἐν αὐτῷ εἶναι διατεθειμένον οὕτως, ὥστε νὰ ἐξαιμολύνῃ τὸ πάθος τῶν. Ἀπομακρύνονται δὲ μετὰ λύπης ἀπὸ τοῦ σχολείου, καὶ διὰ τοῦτο σπανίως γίνονται αἱ κατὰ τὰς κυριακάς ἐκδρομαὶ· ὁ δὲ ἄλλοτε κατὰ πᾶσιν πέμπτην γινόμενος περίπατος κατηργήθη ἤδη, διότι εὐχαριστοῦνται μᾶλλον ἐντὸς τοῦ δάσους τοῦ καταστήματος, οὐτινος γινώσκουσι τὰ ὄρια καὶ ἕκαστον δένδρον θεωροῦσιν ὡς ἀρχαῖον φίλον. Ὅσάκις εὐρίσκονται ἐκτὸς τοῦ σχολείου, καὶ ἐν αὐτῇ ἀκρόμῃ τῆς πατρικῆς οἰκίας αὐτῶν, στενοχωροῦνται, φαίνονται ἀ-

νήσυχοι, καὶ δὲν θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ, διότι ὁ κίνδυνος ὑπάρχει πανταχοῦ, καὶ ἀγνοοῦσι πόθεν δύνανται νὰ ἐπέλθῃ. Ἐκτὸς τούτου ἐπὶ πολλὴν ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ὁμοίους πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· πῶς ἠδύναντο τῶν ὄντων νὰ φαντασθῶσιν αἰσθησιν, ἢ ἐστεροῦντο, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ σκότους τῆς κυρορίας μετέβησαν εἰς τὸ σκότος τῆς ζωῆς; Ὅταν ὁμοῦ ἡ λυπηρὰ αὕτη ἀποκάλυψις ἐγένετο γνωστὴ αὐτοῖς, ὅταν ἐπίστησαν ἐξ ἰδίας πείρας ὅτι οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι ἠδύναντο νὰ λαμβάνουσι γνῶσιν τῶν κινήσεων αὐτῶν ἄνευ τῆς βοηθείας τῆς ἀφῆς, συνέλαβον τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι ἐξαιρετικὰ ὄντα καὶ ἕκτοτε φαντάζονται ὅτι πάντες τοὺς θεωροῦσι, χλευάζουσι τοὺς τρόπους τῶν καὶ καταγελωσι τοῦ πάθους αὐτῶν. Ἡ σταθερὰ καὶ δυσκόλως ἐξαιμολύμενη αὕτη ἰδέα καθιστᾷ αὐτοῖς ὀχληρὰν τὴν μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κοινωνίαν. Ἐν τῷ σχολείῳ εὐρίσκονται μετὰ τῶν συμπολιτῶν τῶν, ὡς λέγουσιν οἱ ἴδιοι ἀστεϊευόμενοι· ἐξέρχονται μετὰ δειλιάς καὶ ἐπιστρέφουσι μετὰ χαρᾶς· εὐτυχέστεροι δὲ πάντων εἰσὶν, ὅσοι μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν τῶν κατορθώσωσι νὰ μείνωσιν ἐν τῷ σχολείῳ ὡς διδάσκαλοι.

Σπανιώτατα ἀπαντῶνται ἐν αὐτοῖς χαρακτῆρες ἀτίθαστοι καὶ φιλοτάραχοι. Πρὸ τίνος ἐν τῷ σχολείῳ τῶν Παρισίων δωδεκαετῆς τυφλός, μὴ εὐχαριστούμενος ἐν αὐτῷ, ἐσκέπτετο πῶς νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἀνεζήτησε πανταχοῦ τὴν κλειδα τῆς θύρας τοῦ κήπου. Κατόρθωσε δὲ νὰ ἀναβῇ καὶ δέσῃ σχοινίον ἐπὶ τοῦ θριγκοῦ τοῦ τοίχου, ἵνα οὕτω δραπετεύσῃ ὡς ἀληθῆς κατάδικος. Ἐπειδὴ δὲ ἐφοβείτο τοὺς ληστὰς, κατεσκεύασε διὰ τῆς χορδῆς βαρβίτου τινός, διὰ στεφάνης καὶ τινῶν ραβδίων τόξον καὶ βέλη, ἵνα εἰς πᾶσαν προσβολὴν ἀντιτάσσεται ἐνοπλος. Ἄλλ' εἰδοποιήθη ἡ ἀστυνομία συνέλαβεν αὐτὸν μετὰ τῆς ὥρας καὶ τὸν ἐπανήγαγεν εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἡ διανοητικὴ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς τοῦ σχολείου τῶν τυφλῶν

διδάσκουσι αὐτοὺς συνάμα ἐπάγγελμα, τι, δι' αὐτὸ δύνανται νὰ πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ὁμολογητέον δὲ ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι εὐχερὲς, διότι ἂν ἡ ἐκμάθησις τεχνῶν τινῶν ὑπὸ τῶν κωραλάων, τῶν πεπρωκισμένων διὰ τῆς ὄρασεως, εἶναι σχετικῶς εὐκόλος, παρεμβάλλονται ὅμως μεγάλα προσκόμματα εἰς τοὺς τυφλοὺς, οἵτινες στεροῦνται τοῦ φωτός. Διὰ τοῦτο αἱ τέχναι, ἃς διδάσκουσι αὐτοὺς, εἰσὶν ὀλιγίσται, περιοριζόμεναι εἰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ ἀφῆ δύναται νὰ ἀναπτρῶσῃ ἐν μέρει τὴν ὄρασιν. Ἡ διδασκαλία αὐτῆ εἶναι βραδεία καὶ ὀχληροτάτη διὰ τοὺς διδάσκοντας. Πρέπει ὁ μαθητῆς, πρὶν τὰς ἐφαρμογὰς, νὰ κατορθώσῃ νὰ διατηρῇ ἐν τῇ μνήμῃ του τὰς διαφόρους κινήσεις, ἃς πρέπει νὰ ἐκτελῇ. Ἀσχολοῦνται εἰς τὸ νὰ πλέκωσι ψιάθους διὰ τὰς ἑδρας, μαθαίνουσι τὴν τορνευτικὴν, καὶ τινες μάλιστα κατορθοῦσι νὰ γείνωσι τεχνίται ἐπιδέξιοι. Ἐπίσης ἐκτυποῦσι τὰ εἰς χρῆσιν αὐτῶν βιβλία, συνθέτοντες μὲ ἀρκετὴν ταχύτητα, καὶ μεταχειρίζονται συνθετήριον ἔχον ὄπας, ἐν αἷς εἰσέρχεται ἐν μέρει τὸ στοιχείον ἡ χεὶρ αὐτῶν δὲν σφάλλει λαμβάνουσα τὰ γράμματα ἐκ τῶν θυριδίων, εἰς ἃ εἶναι διανεμημένα, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐγγίωσιν ἐλαφρῶς αὐτὴν ἐπὶ τῆς σανίδος ἐκάστου θυριδίου. Εἰς τὰς διορθώσεις ἀπαιτοῦνται δύο ἄνθρωποι, ἐξ ὧν ὁ εἰς ψηλαφεῖ διὰ τῆς χειρὸς τὸ ἀντίγραφον καὶ ἀναγινώσκει ὑψιφώνως, ὁ δ' ἕτερος ψαύει τὴν πλάκα ἐπαναλαμβάνων τὸν ἀναγνωσθέντα στίχον. Τὸ πιεστήριον κινεῖται ὑπὸ τυφλοῦ· ἀλλ' ὁ χάρτης τίθεται ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου ὑπὸ παίδων ὄρωντων, ὧν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν νεκρῶν βλεμμάτων τῶν τυφλῶν λάμπουσιν ὡς πολύτιμοι ἀνθρακες. Εἰσερχόμενοι εἰς τὸ τυπογραφεῖον οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου αἰσθάνονται μεγάλην χαρὰν, διότι ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτοῦ εἰσὶν ἀνηρτημένα κλωβία περιέχοντα κανάρια ἢ ἀκανθίδας. Ἀγαπῶσιν ἐμπαθῶς τὰ κελαιοῦντα πτηνὰ καὶ τὰ περιποιοῦνται μετὰ στοργῆς, τρέχοντες τίς πρῶτος νὰ δώσῃ αὐτοῖς ψιχίον ἄρτου ἢ ζαχαρέως. Ἄν ἐπετρέπετο νὰ φέρωσιν ἀ-

δόνα ἐν τῇ παραδόσει τῶν μαθημάτων, εἰς μάτην ἤθελεν ὀμνῆσαι ὁ διδάσκαλος· οὐδεὶς ἤθελε τὸν ἀκούει. — Μία ἐκ τῶν συνήθων τεχνῶν εἶναι καὶ τὸ πλέκειν δίκτυα παντοσιδῆ, διδασκομένη ὑπὸ τινος τυφλοῦ ἐμπειροτάτου, ὅστις διευθύνει ἐταιρικὸν κατάστημα μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας καὶ εὐηργέτησε μεγάλως τοὺς Παρισίανους κατὰ τὸν ἐπὶ τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου ἀποκλεισμόν, κατασκευάσας δίκτυα, δι' ὧν ἡλίευον ἐν τῷ Σηκουάνα.

Πλὴν τότε μόνον διδάσκουσι αὐτοὺς τὰς τέχνας ταύτας, ὅταν οἱ διευθυνταὶ τῆς σχολῆς μετὰ ἐπιχειρηματίας δοκιμὰς βεβαιώσωσιν ὅτι ὁ μαθητῆς στερεῖται πάσης διαθέσεως πρὸς τὴν μουσικὴν. Ὅτε ὁ Βαλαντίνος Haury ἐδίδαξε κατὰ πρῶτον τοὺς τυφλοὺς τὴν μουσικὴν, σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο νὰ προσφέρῃ αὐτοῖς τέχνην ψυχαγωγίας, οὐδόλως ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι αὕτη ἤθελεν εἶσθαι ὁ κυριώτερος αὐτῶν πόρος. Ἀλλὰ τὸ 1815 ὁ διδάκτωρ Γουίλλιε, διευθυντῆς τῆς σχολῆς, παρετήρησεν ὅτι ἐν γένει οἱ τυφλοὶ ἔχουσι ἐμφυτον πρὸς τὴν μουσικὴν κλίσιν, ἣτις ἠδύναντο ἀναπτυσσομένη νὰ καταστῇ αὐτοῖς χρήσιμος· δι' ἃ ἐπεδόθη μετὰ μεγίστου ζήλου εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν ἐξοχωτέρων μουσικῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπέτυχον ἐξαιρετοῦς καρπῶν, ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς τοσοῦτον προήχθη βαθμυδῶν, ὥστε τὸ σχολεῖον τῶν τυφλῶν κατήντησεν ἐν τῶν τῆς πρώτης τάξεως. Ἀμα ὁ μαθητῆς ἐνόησεν τὴν παραλλαγὴν (*solfège*), ἐκλέγει τὸ ὄργανον εἰς ὃ συναισθάνεται ὅτι ἔχει μεγαλειτέραν ἐπιδεξιότητα, μαθαίνει διὰ τῆς ἀφῆς τὰ μουσικὰ σημεῖα, ἔπειτα δ' ἐφαρμόζει παιζῶν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ ὄργανου ὑπὸ τῆς ἐπιτήρησιν σχεδὸν πάντοτε τυφλοῦ διδασκάλου. Ὁλόκληρος πτέρυξ τοῦ καταστήματος, διηρημένη εἰς τρία πατώματα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν εἰδικὴν ταύτην μελέτην· εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα διδάσκεται τὸ μεγαλόφωνον (*orgue*), εἰς τὸ δεύτερον τὰ ὄργανα τῆς ὀρχήστρας, εἰς τὸ τρίτον τὸ κλειδοκώμβανον· μακροὶ διάδρομοι διηρημένοι εἰς

θαλαμίσκους χωριζομένους ἀπ' ἀλλήλων διὰ πλινθίνων τοίχων, ἀποτελοῦσι τὴν θορυβώδη ταύτην παράδοσιν, ἐν ἣ ἕκαστος μαθητὴς κεκλεισμένος ἐν τῷ θαλαμίσκῳ του μελετᾷ μόνος. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ μελετήσωσιν ἐν συναυλίᾳ, ἀφοῦ ἕκαστος μάθῃ τὸ μέρος του, συνέρχονται πάντες εἰς εὐρύχωρον αἶθουσαν παίζοντες ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ὀρχήστρας, ὅστις δὲν κρούει τὸν ρυθμὸν, ἀλλὰ μεταχειρίζεται δύο σπαθίδας (*spatules*), ὧν τὸ ἄνω μέρος προσκρούμενον εἰς τὴν χεῖρα παράγει ξηρὸν ἤχον λίαν αἰσθητὸν. Τὰ μουσικὰ τεμάχια, ἅτινα διδάσκουσιν αὐτοὺς, εἶναι ἐκλεκτὰ καὶ σπουδαῖα, οἷα τὰ τοῦ *Glueh, Beethoven, Weber*.

Ἐκτὸς τῆς γενικῆς ταύτης σχολῆς ὑπάρχουσι δύο ἰδιαιτέραι τάξεις, ὧν ἐν μὲν τῇ μιᾷ σπουδάζουσιν οἱ ὀργανοκρουσταὶ (*organiste*), ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ οἱ ἀρμωσταὶ (*accordeurs*) τῶν κλειδοκυμβάλων. Μετὰ θαυμασμοῦ ἤκουσα μαθητὰς παίζοντας ὑπερμεγέθη μεγαλόργανα τῶν ἐκκλησιῶν. Εἰς τούτων ἐφαίνετο θελγόμενος ἐκ τῆς ἀρμονίας τῆς ἐξερχομένης ὑπὸ τοὺς δακτύλους του ἦτο ὑψηλὸν παιδίον, ξανθὸν καὶ ὠχρὸν, οὐτινος οἱ μεγάλοι καὶ λευκοὶ ὀφθαλμοὶ ἔμενον ἀκίνητοι. Ἀκούων αὐτὸν παρετήρησα ὅτι εἰς τινὰς ἤχους τοῦ μεγαλοργάνου, εἰς τοὺς θρηνώδεις ἐκείνους ἤχους τοὺς ὁμοιάζοντας πρὸς τὰς θρηνωδίας τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς, ῥοδοειδῆς χροιά ἐπεκάθητο ἐπὶ τοῦ προσώπου του καὶ ἐλαφρὸς σπασμὸς ἐκίνοι τὰ χεῖρά του· τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ἐκφράζουσι τὸ αἶσθημα εἶναι ἀριστοτέχνης ψάλλον τὸ ὄνειρόν του. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀηδὼν αὐτῇ δὲν καθίσταται ἀμίμητος ἀοιδός, ὅταν ἐξορῶζομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς; — Οἱ ἔχοντες φαντασίαν ἄγονον γίνονται ἀρμωσταὶ τῶν κλειδοκυμβάλων, ἀποκτῶντες εἰς τὴν τέχνην ταύτην, εἰς ἣν, ὡς λέγουσιν, εἶναι δύσκολον νὰ τελειοποιηθῇ τις, ἀμίμητον ἐπιδειξιότητα.

Εἰς τὰς ἀξιολόγους συναυλίαις, ἃς δίδουσιν, οἱ κεκλημένοι συνέρχονται ἐν τῷ ναΐδιῳ, ἐνθα ἐπὶ τινος ὑψώματος κάθηται

οἱ τυφλοὶ, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους οἱ παῖδες, ἀπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου τὰ κοράσια. Ἄλλ' ὀπίσω θλιβερὰν ἐντύπωσιν ἐμποιοῦσι τὸ πρῶτον αἱ ὀμηγύρεις αὐταί! Τὸ πάθος ἐπικρατεῖ ἐν αὐταῖς· μετὰ λύπης δὲ βλέπει τις τὰ ἀκίνητα καὶ ἄνευ βλεμμάτων ἐκείνα πρόσωπα. Πλὴν τὸ αἶσθημα τοῦτο ταχέως παρέρχεται καὶ θαυμασμὸς καταλαμβάνει τὸν θεατὴν τὸν ἀκροώμενον τῆς ἐντέχνου καὶ μελωδικῆς ἐκείνης μουσικῆς, ἐν ἣ οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ὑπάρχει παραφωνία. Πολλοὶ ἄλλοτε μὲν μαθηταὶ τοῦ σχολείου, νῦν δὲ καθηγηταὶ ἐν αὐτῷ, συνέθεσαν ἀξιόλογα καὶ μελωδικώτατα τεμάχια. Ὅταν τὰ κοράσια ἐγείρονται, ἵνα ψάλλωσι, πάντες οἱ παῖδες κλίνουν τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὰ, ὡς διὰ νὰ ἀκούσωσι καλλίτερον « τοὺς ὠραίους ἤχους τῆς φωνῆς των. »

Ἐν γένει δὲ μεταχειρίζονται τόσα μέσα, ἵνα ἀναπτύξωσι τὴν κλίσιν καὶ τὰς γνώσεις αὐτῶν εἰς τὴν μουσικὴν, ὥστε καὶ θεωρεῖα παραχωροῦσιν αὐτοῖς εἰς τὰ θέατρα.

Ὁ τυφλὸς ἐξερχόμενος ἐκ τοῦ ἀξιολόγου τούτου σχολείου δὲν μένει ἐγκαταλειμμένος, οὐδὲ ρίπτεται ἀπροστάτετος εἰς τὰς ἀδυνηρὰς τοῦ βίου περιπετείας. Ἰδιαιτέρα ἐταιρία ἐπαγρυπνεῖ ἐπ' αὐτοῦ, τὸν καθοδηγεῖ καὶ τὸν ὑπερασπίζεται. Σπανίως μὲν δίδει αὐτῷ χρηματικὰς συνδρομὰς· ἀλλ' ἀντὶ τούτου φροντίζει δραστηρίως ἵνα ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν τοιοῦτον, ὥστε διὰ τῆς ἐργασίας του νὰ ζῇ ἀνεξάρτητος. Ἐπὶ τούτῳ δὲ συνδέει σχέσεις μετὰ τῶν κατασκευαστῶν τῶν μουσικῶν ὀργάνων, καὶ ἐν γένει μετ' ἐκείνων, παρ' οἷς δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ἡ τέχνη, ἣν ἐν τῇ σχολῇ ἐδιδάχθησαν. Ὁ κατάλογος τῶν δωρητῶν, πάντων σχεδὸν τυφλῶν, μαρτυρεῖ ὅποιαν εὐγνωμοσύνην διεφύλαξαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι μαθηταὶ πρὸς τὴν σχολὴν, ἣτις περιέθαλψε καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς.

(ἐκ τῆς Γαλλ. ὑπὸ Π. Περράκη.)

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΤΩΝ ΕΝΙΑΥΣΙΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔ. ΣΥΛΛΟΓΟΥ « ΟΜΗΡΟΥ »,

ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Προέδρου

ΣΑΒΒΑ Ι. ΚΕΣΣΙΣΟΓΛΟΥ.

Σεβασμιώτατε Πάτερ' φιλόμουσοσ
Ὁμήγυρις!

Τρίτην ταύτην φορὰν βλέποντές με ἀναβάντα πάλιν τὸ βῆμα, ὅπως, κατὰ τὰ νεονομισμένα, ποιήσω ἐνώπιον ὑμῶν περιληπτικὴν ἐκθεσιν καὶ ἀφήγησιν τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ φιλεκαπαιδευτικῷ τούτῳ καθιδρύματι κατὰ τὸ τελευταῖον ἐνιαύσιον διδάσκειμα οἱ πολλοὶ βεβαίως ἀνακαλεῖτε εἰς τὴν μνήμην καὶ δύο ἄλλας συνεχεῖς μετὰ τὴν λήξιν ἐκάστου τῶν δύο προηγηθέντων ἐτῶν ἀναγνωσθεῖσας ὑπ' ἐμοῦ Λογοδοσίας. Ἄλλ' ἐκεῖναι, ὡς ἐνθυμείσθε, ἦσαν μακρότεροι καὶ πολλῶν καὶ ποικίλων γεγονότων περιεκτικαί· ἡ παρούσα, τὸ ἐναντίον, ἔσεται συντομωτέρα ὡς οἴόν τε καὶ γυνὴ μεγαλοεργημάτων. Ὡς τὸ μικρὸν φυτὸν ἄμα τῇ βλαστῆσει φαίνεται εὐθὺς αὐξάνον γιγαντιαίοις βήμασιν, ὠθοῦν ὑψηλὰ τοὺς κλώνους αὐτοῦ, πολλαπλασιάζον τὰ φύλλα· ὁπότεν δὲ ἀποκτήσῃ τὸ ἀπαιτούμενον μέγεθος, πάντα τὰ ἄλλα προσπαθεῖ νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ τῆς μονοτόνου μὲν ἀλλὰ καὶ ὠφελίμου καρποφορίας, οὕτω καὶ τὸ Σωματεῖον τοῦτο κατὰ μὲν τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ὑπάρξεως καὶ ζωῆς αὐτοῦ ποικιλωτέρας φάσεις ἐλάμβανε καὶ τρόπον τινα ὀργῶν ἐν ταῖς ἐνεργείαις του ἐφαίνετο· νῦν δὲ ἡλικιωθὲν ὀπωσθήποτε, ἀκολοθεῖ τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὴν ἡλικίαν του στασιμωτέραν πορείαν. Καὶ ἀφ' ἑτέρου, οἰονδήποτε δένδρον εἰς ἕκαστον ἔτος δὲν δύναται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ ἦναι καρποφόρον· κατὰ μέγα μέρος ἐξαορτᾶται ὁμολογουμένως καὶ ἐκ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΤΑ. ΣΓ.)

τῆς ἐπιδράσεως τῶν ὠρῶν. Αἱ λογοδοσίαι, ὀφείλουσι νὰ κατοπτρίζωσι πιστῶς τὰ πράγματα, μέτρον κυρίως ἔχουσι τὸ τῶν γεγονότων μέγεθος.

Ταῦτα, Κύριοι, ὡς ἐν προομίῳ εἰπὼν, μεταβαίνω εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ διὰ τοῦ 20^{ου} ἄρθρου τοῦ Κανονισμοῦ ἐπιβεβλημένου μοι καθήκοντος.

Περὶ Μελῶν.

Τὸ σπουδαιότερον κεφάλαιον ἐνὸς Σωματείου εἶναι ὁμολογουμένως ἡ ὑπαρξίς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν. Ὅπως ὁ ἔμπορος ἢ ὁ τραπεζίτης ἄνευ κεφαλαίων, καὶ κεφαλαίων μεγάλων, δὲν δύναται νὰ προσδοκᾷ μεγάλα κέρδη, οὕτω καὶ τὰ Σωματεῖα ἄνευ ὑπάρξεως καὶ πληθύσεως μελῶν δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ σπουδαῖα ἔργα· ὅπως ἐν τῷ ἐμπορικῷ βίῳ ἡ αὕξησις ἢ ἡ ἐλάττωσις τῶν κεφαλαίων εἶναι τὸ σφυγμόμετρον τῆς ἀνθηρᾶς ἢ τῆς καχεκτικῆς καταστάσεως αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς Σωματεῖαις ὁ ἀπολογισμὸς τῶν μελῶν εἰς ἀνάλογα ἄγει συμπεράσματα.

Εἰς τὰς προηγουμένας λογοδοσίας μου ἀνήγγελον πάντοτε, ὡς ἐνθυμοῦνται οἱ παρόντες, μέλη ἐγγεγραμμένα μὲν πλειότερα, παρητημένα δὲ ὀλιγώτερα· νῦν ὅμως τὸ ἐναντίον συμβαίνει, καὶ τοῦτο πρὸς ἰσορροπίαν ἴσως, ὡς ἂν εἶχομεν πλεονάσει, καὶ ἡ πλεονεξία δὲν εἶναι βέβαια καλὸν πρᾶγμα. Ὁ μὲν ἄριστος τῶν ψυχολόγων ἐκ τῶν ἀρχαίων, ὁ Σωκράτης, γνωματεύει ὅτι τὰ ἐναντία στενωῶς πρὸς ἄλληλα συγγενεύουσι,

καὶ γεννᾶται τὸ μὲν ἐκ τοῦ δέ' ὁ δὲ φίλος τοῦ Μώμου ἐκ τῶν νεωτέρων, ὁ Βολταίρος, κατὰ τὸν συνήθη αὐτοῦ τρόπον παρόμοια ἐκφράζεται λέγων: « *Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas.* »

Ὡστε δὲν θὰ ἐκπλαγῆτε βεβαίως ἀκούοντες, ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐνιαύσιον διάστημα περὶ 30 μὲν μάλιστα τῶν ἀριθμῶν ἐνεγράφησαν νέα τακτικά μέλη, ὑπερδιπλάσια δὲ ἐκ τῶν παλαιῶν παρητήθησαν, μάλιστα τῶν κατὰ τὸ προλαβόντος ἐτος ἐγγεγραμμένων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν καὶ τινὰ μίαν μόνην τριμηνίαν ἀφειδῶς πληρώσαντα. Πόθεν τοῦτο προήλθεν; Ἐκείνων πλέον ἢ συνειδήσεως ἢ μυστηρίου τὰ ἀληθῆ, ἅτε ἐμοῦ στερουμένου τοῦ καρδιογνώστου προσόντος.

Μηδεὶς δὲ, παρακαλῶ, ἐκλαβέτω με μεμψίμορον, παριστάντα τὰ γεγονότα κατὰ τὸ ἐμὸν καθήκον. Οὐδαμῶς τοιαύτη τις καταλαμβάνει με διάθεσις, καίτοι ἐγκαρδίως λυπούμαι διότι γνωρίζω καὶ πιστεύω ἀδιστακτικῶς ὅτι τὸ θεῖον λόγιον, « πολλοὶ οἱ κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ οἱ ἐλεκτοὶ, » οὐδέποτε ψεύδους ἔχεται. Τοσοῦτον μόνον πικρύνομαι καὶ δυσθυμῶ, ὅτι εὐαριθμοὶ τινες, χωρὶς νὰ ἀναπολήσωσι κατὰ νοῦν τοῦτο, καὶ χωρὶς νὰ ἐμβαθύνωσι προσηκόντως εἰς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἀντ' ἄλλων κατὰ τὴν φαντασίαν τῶν ὑπέθεσαν καὶ εἶπον. Δὲν ἐπιθυμῶ παντελῶς νὰ θίξω χορδὰς αἰτινῶν ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεώς τῶν εἰσὶν ἐλαστικαί, καὶ δύνανται κατὰ περιστάσεις νὰ ἤχῳσι διαφοροτρόπως καὶ ἀντιθέτως. Δὲν πρέπει τις, Κύριοι, μονομερῶς νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ πράγματα. Ποταμὸς τις σπανιώτατα ἢ μᾶλλον οὐδέποτε συμβαίνει νὰ ἔχη μίαν καὶ μόνην πηγὴν γενικῶς πολλὰ καὶ κατὰ διαφόρους γωνίας βέοντα ῥυάκια συναποτελοῦσιν αὐτόν. Γνωσταὶ αἱ δυσχερεῖαι αἰτινῶν φύσει περικυκλοῦσι τὴν ἀρχὴν πανταχοῦ δὲ εἰς αὐτὴν ὡς εἰς αἰτίαν συνειθίζουσιν οἱ πολλοὶ νὰ ἀποδίδωσι καὶ τὸ ἐλάχιστον γεγονός, εἴτε καλόν, εἴτε κακόν. Ἀκμάζει ὁ Σύλλογος; εἶναι καλὸν καὶ ἀξίον τὸ προεδρεῖον παρακμάζει ἐκεῖνος;

εἶναι ἀδρανὲς καὶ ἀνάξιον τοῦτο. Ἀλλὰ τί θὰ ἔπταιε τὸ προεδρεῖον, εἰάν τὰ μέλη, οὐχὶ ἕνεκα αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ λόγους ἄλλους, καὶ τούτους οὐχὶ μυστηριώδεις καὶ δυσκαταλήπτους ἀρχίζουσιν νὰ ἀραιώνωσιν ὁσπέραι τὴν φάλαγγα; διὰ τί αὐτὸ μόνον, εἰπέτε, κατακριτέον θὰ ἦτο, εἰάν τινὰ τῶν μελῶν δὲν ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν τῶν τὸν κυριώτατον τοῦ Συλλόγου σκοπῶν, καὶ ἐμπράκτως δεικνύουσιν ὅτι ἄλλα εἶναι τὰ κινουόμενα αὐτὰ ἐλατήρια; Μὴ νομίσητε, Κύριοι, ὅτι παντελῆς ἀδιαφορία κατελάμβανε τὸν ταῦτα λέγοντα, καὶ ὅτι δὲν ἐστάθμιζε τὰ πράγματα κατὰ τὰς ποικίλας τῶν φάσεις. Τούτων μάλιστα ἕνεκα, καὶ διότι ἐφρόνουν ὅτι τὰ νέα πρόσωπα νέαν ζωὴν δύνανται νὰ παρέρῳσιν εἰς τὸν Σύλλογον καὶ νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν συμπαγέστερον καὶ θαλερώτερον, ἐθεώρουν ἐκπαλαί ἀναγκαίαν τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπομάκρυνσίν μου, ὡς πολλάκις διεδάλωσα, συνοιδῶς ἄλλως τε τὰς ἐμὰς δυνάμεις ἀσθενεῖς καὶ ἀνεπαρκεῖς. Ἦλθον ἄλλαι εἰσὶν αἱ βουλαὶ τῶν ἀνθρώπων. οἱ διηνεκεῖς πόθοι μου ἐναυάγησαν, ὡς γνωρίζετε, ἐν τῷ ἐλαφρῷ καὶ διαβατικῷ τοῦ παρελθόντος ἔτους σάλῳ ὡς κηδόμενος τῶν ἀληθῶν τοῦ Καταστήματος συμπερὸν τῶν ἔσχον τότε, ὁμολογῶ, τὴν ἀδυναμίαν νὰ παραδεχθῶ ἄκων καὶ εἰς τὰς ἐνστάσεις φίλων ἐνδίδων τὴν ὡς ἐξ ἀνάγκης προσενεχθεῖσάν μοι ἀρχὴν, καὶ τοὶ συναισθανόμενος τὴν εὐθύνην βαρυτέραν, τοῦ Συλλόγου ἀπαιτοῦντος ὡς ἐκ τῆς εἰς ἡν εἶχε φθάσει περιωπῆ; Ἰθύντορα ἰκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον. Ἐάν ἡ ἀποδοχὴ ἐκείνη ἐβλάψεν, ἢ μᾶλλον προῦφύλαξε τὸ Κατάστημα ἀπὸ μεταγενεστέρων ἐτι ἐπιβλαβῶν κλονισμῶν, περὶ τούτου κρινέτωσαν καὶ ἀποφανέσθωσαν οἱ εὖ φρονούντες.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑφισταμένων τακτικῶν μελῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο περιορίζεται εἰς 300. Ἰδιαιτέρος πῖναξ ἐν τῷ Παραρτήματι θέλει δηλώσει τὰ ὀνόματα αὐτῶν, πλὴν τῶν παραιτηθέντων καὶ διαγραφέντων ἐκ τοῦ Καταλόγου. Ἄν ποτε τὸ κακόζηλον τοῦτο ἔθος τοῦ μετὰ πολλῆς μὲν σπουδῆς

ἐγγράφεσθαι, οὐχ' ἤττονος δὲ ἄλλης παρητεῖσθαι ἐξέλειπεν ἀφ' ἡμῶν, ἀν ἦτε ἐκλογῆ καὶ ἡ ἐγγραφή τῶν μελῶν ἐπὶ σταθερωτέρων ἡρεῖδοντο βάσεων, καὶ ἂν τέλος οἱ καλοὶ συμπολιταὶ ἐν μιᾷ τοιαύτῃ πολυανθρώπων πόλει, οἷα ἡ Σμύρνη, ἐκτιμώντες, ὡς προσηκει, τὴν ἀποστολὴν τοῦ Συλλόγου, γοργότεροι τοῖς ποσὶ καὶ ἀθρόοις τοῖς σώμασι προσήρχοντο αὐτῷ, ἄλλη βεβαίως θὰ ἦτο τότε ἡ θέσις αὐτοῦ ἐν τῇ Κοινωνίᾳ καὶ ἡ δύναμις, ἄλλη ἡ ἐνεργητικότης καὶ ἡ ὑπόληψις. Ἀλλὰ ταῦτα ἀπαιτοῦσι πάντως ἰδιαίτερον μελέτην, σκέψιν καὶ μέριμναν, οἱ δὲ πολλοὶ εἴτε περὶ σπουδαιότερα ἄλλα, κατὰ τὰ φαινόμενα, τυρβάζοντες, εἴτε μᾶλλον ταχύτατα ὑπὸ τοῦ κόρου καταλαμβάνομενοι, τῇ ἀληθείᾳ οὔτε καιρὸν οὔτε ἔρεξιν ἔχουσι νὰ ἀπασχολῶσι τὸν νοῦν καὶ περὶ τοιαῦτα δευτερεύοντα ζητήματα, καὶ νὰ περιεργάζωνται ὅπως μανθάνωσι, τί διαπράττεται εἰς τὸν ἐξῶ κόσμον, καὶ τοιοῦτο, « καὶ τοῦτο ποιῆσαι, κἀκεῖνο μὴ ἀφιέναι, » εἶναι καθήκον παντὸς κοινωνικοῦ ἀνθρώπου.

Ταῦτα ἐπὶ τὸ παρεχθατικώτερον εἰρήσθωσάν μοι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, μὴ παντάπασι ἀκαιρα.

Ἄλλ' οὐδαμῶς, Κύριοι, πρέπει νὰ κίττα λάβῃ ἡμᾶς ἀθυμία τις ἢ ὀλιγοψυχία. Καθὼς ὁ ἔμπορος, — σύγγνωτέ μοι διὰ τοῦς ἐπὶ τὸ ἐμπορικώτερον παραλληλισμοὺς, ἅτε μάλιστα οἱ πλείστοι ὄντες ὀπαδοὶ τοῦ Κερδῶου — καθὼς, λέγω, ὁ ἔμπορος ἂν ποτε ἕνεκα τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀστασίας τῶν καιρῶν ἀπολέσῃ μέρος τι τῶν κεφαλαίων του, δὲν πρέπει νὰ ἀποθαρρῶνηται ἀρκεῖ νὰ ἦναι φιλόπονος καὶ τίμιος τὰ προσόντα ταῦτα θὰ ἦναι τὸ ἐπισημότερον συστατικόν του καὶ τὸ μεγαλύτερον κεφάλαιον καὶ εἶναι πολλὴ ἡ ἐλπίς ὅτι οὐ μόνον θὰ τύχῃ πάλιν νὰ ἀναπληρῶσῃ τὰ ἐλλείποντα, ἀλλὰ καὶ νὰ διπλασιάσῃ τὰ ἀρχικὰ κεφάλαια οὕτω καὶ ἐνταῦθα, εἰάν ἕνεκα τῆς μεταβολῆς διχθεσῶν τινῶν καὶ φρονημάτων ἢ τῆς ἀφικονίας πρὸ πάντων συνέδη νὰ ἀραιωθῇ ἡ φάλαγγς ἡμῶν,

ἢ ἠθικὴ ὑπόληψις τοῦ Καταστήματος καὶ ἡ πολλὴ προθυμία τῶν εἰλικρινῶς καὶ πιστῶς διακειμένων πρὸς αὐτὸ, οὐ μόνον θὰ εὐρωσι τὰ κατάλληλα συμπυκνατικά μέσα, ἀλλὰ καὶ θὰ περιαγάγῳσι τὰ πράγματα εἰς περιωπὴν ἀνωτέραν καὶ ἐπιφανέστεραν. Καλὸν μὲν ἀληθῶς εἶναι τὸ ποσόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιὸν οὐκ εὐκαταφρόνητον, ἐνίστε μάλιστα καὶ αἰρετώτερον εἶναι. Δύναμαι δὲ νὰ εἶπω μετὰ θάρρους ὅτι ὁ Σύλλογος ἡμῶν ἤδη κέκτηται ρίζας, καὶ ρίζας καλὰς.

Ἄντεπιστέλλοντα μέλη τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ὠνομάσθησαν οἱ ἐξῆς ἀξιότιμοι Κύριοι: I. Σακελιῶν ἐν Πάτρῳ, N. Βαλασσόπουλος ἐν Βαζιτηρίῳ, I. Κυριακίδης ἐν Ὀδεμῆσι, E. Σπηλιωτόπουλος, Δ. Νεόκοσμος καὶ I. Καρολίδης ἐν Κωνσταντινουπόλει, A. Τόμπρας ἐν Κυδωνίαις, K. Καταβαίνης ἐν Σάμῳ, Γ. Σουρίας ἐν Χίῳ, T. Ἀμπελάς ἐν Σύρῳ, A. Χαρεμῆς καὶ E. Τσακαλώτος ἐν Ταϊγανίῳ, A. Νερούτσος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 43 τὸν ἀριθμὸν ἐν συνόλῳ, πρὸς οὓς ἐστάλησαν ἐγκαίρως τὰ σχετικὰ διπλώματα μετ' ἐπιστολῶν, καὶ οἱ ὅποιοι ἔσπευσαν νὰ ἀπαντήσωσι πρὸς ἡμᾶς, πλὴν τῶν κ. κ. A. Τόμπρα καὶ K. Καταβαίνης, καὶ τῶν ἐν Ταϊγανίῳ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὀνομασθέντων.

Ἐκτὸς τῶν γνωστῶν ὑμῖν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπιτίμων μελῶν, εἰς τινὰ τῶν ὁποίων τὰ σχετικὰ διπλώματα καὶ ἐπιστολαὶ ἐστάλησαν παρ' ἡμῶν ἐπὶ τῆς τελευταίας περιόδου, περὶ ἐγγραφῆς καὶ ἄλλων οὐδεμίαν νεωτέρα πρότασις ἐγένετο ἄχρι τοῦδε ἐν τῷ Συλλόγῳ.

Μετ' ἐνδομύχου θλίψεως ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην ὑμῶν τὰ ὀνόματα τῶν αἰοιδίμων, Δημητρίου Σ. Μαυροκορδάτου, μέλους ἐπιτίμου, καὶ Ἰλιῶ Κίουσαζόγλου, Μιχαὴλ Καλιγέρη καὶ Κωνσταντίνου Καλθοκορέση, μελῶν τακτικῶν, ἀποδημησάντων ἐκ τῆς χορείας ἡμῶν κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος καὶ εἰς αἰώνιον ζωὴν μεταστάντων. Ἀπαξάπαντες, ὡς εἶδος, συνελυπήθημεν καὶ ἐπενηθῆσαμεν τὴν στήρσιν τῶν ἀγαθῶν τούτων ἀνδρῶν, χρησίμων κατὰ τὰς ἀρε-

τάς καὶ τὰλλα ἐκάστου προσόντα εἰς τὴν Κοινωνίαν.

Περὶ τοῦ Συμβουλίου.

Τὰ ἀπαρτίσαντα τὸ Συμβούλιον μέλη κατὰ τὴν λήξαν περίοδον, ἐκτὸς τῶν γνωστῶν ὑμῖν ἀρχικῶν παραιτήσεων τινῶν καὶ ἀντικαταστάσεων δι' ἄλλων, ὑπῆρξαν οἱ ἐξῆς: Σάββας Ι. Κεσόσιογλους πρόεδρος, Φωκίων Α. Βουτσιᾶς καὶ Ἀριστομένης Λάσκαρις ἀντιπρόεδροι, Κωνσταντῖνος Εὐσταθόπουλος γενικὸς γραμματεὺς, Ἰωάννης Δαπόντες καὶ Κωνσταντῖνος Θάλης εἰδικοί γραμματεῖς, Νικόλαος Δημητριάδης ταμίας, Δημοσθένης Κερσετεζόπουλος βιβλιοφύλαξ, Στυλιανὸς Κοντολέων ἐπιστάτης τοῦ ἀναγνωστηρίου, Ἰωάννης Κοντόπουλος, Ἀναστάσιος Σερφεριάδης καὶ Ἐμμανουὴλ Πραξίας κοσμητορες.

Ἐν ἐξαιρέσει τινῶν οἵτινες τῶν πολλῶν ἰδιαιτέρων ἀσχολιῶν τῶν καὶ ἄλλων τυχόν κωλυμάτων ἕνεκα δὲν ἠδυνήθησαν τακτικῶς νὰ παρευρίσκωνται εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου, οἱ λοιποὶ ὡς οἶόν τε θερμῶς καὶ ἀκριβῶς ἐξεπλήρωσαν τὰ καθήκοντά των, καὶ κατεστάθησαν οὕτως ἄξιοι ἐπαίνων καὶ τῆς ἐμῆς ἐγκαρδίου εὐγνωμοσύνης. Εἰς μάλιστα ἐξ αὐτῶν ἕνεκα τοῦ ὑπερέτρου πρὸς τὸν Σύλλογον ζήλου του ἐν ἀπουσίᾳ πολλῶν τοῦ μὲν ἢ τοῦ δὲ ἐκ τῶν συναδέλφων ἀνελάβαν ἀόκνως καὶ ἐξεπλήρωσαν, ὡς ἐδύνατο, καὶ τὰ καθήκοντα ἐκείνων πάντες, πιστεύω, οἱ λοιποὶ συναδέλφοί μου θὰ συναινέσωσι μετ' ἐμοῦ, ὅπως δημοσίᾳ ἐκφράσω τὰς ἀνηκούσας εὐχαριστίας καὶ τὸν δίκαιον ἐπαινον τῷ φίλῳ κ. Ι. Κοντοπούλῳ.

Ἐν πρώτοις, Κύριοι, ὀφείλω νὰ εἶπω ὑμῖν ὅτι, ἐπειδὴ ἕνεκα τῶν κατ' ἀνάγκην ἀπουσιῶν ὅτε μὲν τούτων, ὅτε δὲ ἐκείνων ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν ἐγένετο εἰς τὰς συνεδριάσεις ἢ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὀριζομένη ἀπαρτία, καὶ ἐπειδὴ προτιμότερον εἶναι νὰ θυσιάζηται τὸ γράμμα εἰς τὸ πνεῦμα, παρὰ τὸ πνεῦμα

εἰς τὸ γράμμα, ἐνεκρίθη καὶ ὠρίσθη διὰ πρακτικοῦ, ὅπως καὶ με ἐλάσσονα τοῦ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὀριζομένου ἀριθμοῦ, θεωρηταὶ ἀπαρτία εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθωμεν, ὅσα ἢ Ἐθνοσυνέλευσις ἐν Κωνσταντινουπόλει, μηδὲ ψυχρανθῆ ὁ ζήλος τῶν τακτικώτερον φοιτῶντων, καὶ γένηται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης.

Πρώτη ἐργασία τοῦ Συμβουλίου ὑπῆρξεν, ὡς ὀρίζει ὁ Κανονισμὸς, ἡ σύνταξις τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἣτις καὶ ἐγένετο, ληφθέντων ὑπ' ὄψιν κατὰ προσέγγισιν τῶν τε ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ Καταστήματος· ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς:

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ.

Περίσσευμα ταμείου παρελθόντος	ἔτους Γρ. 669
Εἰσπράχθησαν ἀπὸ καθυστερούμενα	μετζ. 35 πρὸς γρ. 20 Γρ. 700
Ἐξεδόθησαν ἀποδείξεις 359 μελῶν	πρὸς 6 μετζ. τὸ ὅλον 2154 μετζ. » 43080
	» 44449
Ἐλλειμμα	» 2787
Τὸ ὅλον πρὸς 20 γρ. τὸ μετζ. Γρ.	47236

ΔΑΠΑΝΑΙ

Ἀποθεματ. κεφάλ. ἐκ τοῦ ἀντικρῦ ποσοῦ τῶν 43080 γρ. νὰ ἀφαιρεθῆ	10 0)0	Γρ. 4308
Διὰ τακτικὰ ἐξόδα τοῦ Συλλόγου ἢτοι ἐνοίκιον, μισθοὺς καὶ λοιπὰ »		47096
Διὰ Βιβλιοθήκην καὶ Ἀναγνωστήριον		» 3500
Δι' ἀγορὰν ἐπίπλων τοῦ Συλλόγου »		4500
Χρέη ληξιάσης χρήσεως ἵνα πληρωθῶσιν εἰς διαφόρους		» 8832
		Γρ. 35236
Τῆ ἐκπαιδευτ. ἐπιτροπῆ δι' ἐνοίκιον Σχολείου δημοτικοῦ, συντήρησιν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐσπερινῶν σχολ. τοῦ λαοῦ		» 12000
Τὸ ὅλον πρὸς 20 γρ. τὸ μετζ. Γρ.		47236

Τὸ Συμβούλιον μεριμνῶν περὶ τῶν μέσων τῆς προαγωγῆς τοῦ Συλλόγου, καὶ κατανοοῦν τὰς δυνάμεις ἑαυτοῦ ἀνεπαρκεῖς περὶ τὰς ἐξωτερικὰς μάλιστα ἐνεργείας, ὧν ἡ ἀνάγκη ὁσμῆραι ἐπαισθητοτέρα καθίστατο, συνεσκέφθη περὶ σχηματισμοῦ γεροϋσιαστικοῦ τινος, οὕτως εἶπεῖν, σώματος, ἐκ τῶν ἐγκριτωτέρων συμπολιτῶν, ὅπερ ὑπὸ τὸ ὄνομα Συμβουλευτικῆ Ἐπιτροπῆ συγκαλούμενον ἐνίοτε καὶ συνεδριάζον μετὰ τοῦ Προεδρείου (ἢτοι τοῦ προέδρου, τῶν ἀντιπροέδρων καὶ τοῦ γενικοῦ γραμματέως) νὰ συσκέπτηται περὶ τῶν ἀνωτέρων ζητημάτων καὶ γενικωτέρων συμφερόντων τοῦ Συλλόγου. Τῆς δὲ περὶ τούτου προτάσεως ὑποβληθείσης καὶ ἐγκριθείσης ὑπὸ τῶν μελῶν ἐν γενικῇ συνεδριάσει, ἱκανοὶ ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν συμπολιτῶν ἀπεδέχθησαν τὸν διορισμὸν, ὧν τὰ ὀνόματα δηλωθέντα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δι' ἰδιαιτέρας δημοσιευθείσης Ἐγκυκλίου ἔχουσιν ὡς ἐξῆς: ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης κ. Μελέτιος, ὁ Ἐπίσκοπος Βελίτσης κ. Δανιὴλ οἱ κ.κ. Α. Καλλιγὰς, Γ. Κλάδος, Π. Πάγκαλος, Γ. Λάτρης, Γ. Βάφας, Κ. Ξανθοπούλος, Ν. Ἀρώνης, Ι. Λάτρης, Μ. Πάγκαλος, Α. Κασάπογλους, Σ. Δελλαγραμμάτικας, Ι. Μαρτσέλλας, Γ. Ζερλέντης, Α. Βουτσιᾶς, Β. Γεωργιάδης Φιλαδέλφους, Α. Νορρᾶς, Α. Λάτρης, Σ. Πιττακὸς καὶ Α. Δάλλας.

Ἔργα πολλὰ καὶ ἄξια λόγου δὲν ἠδυνήθη νὰ ποιῆσθαι, Κύριοι, καὶ ἡ Συμβουλευτικῆ Ἐπιτροπῆ ἕνεκα τῶν καιρικῶν, εἰπωμεν, δυσχερειῶν, καὶ τοι ἡ προθυμία τινῶν καὶ ὁ ζήλος ὑπῆρξαν διαρκεῖς· πλὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν παρευρισκομένων εἰς τὰς συνεδριάσεις σπανίως ὑπερέβαινε τὸ ἡμισυ, τῶν ἄλλων κωλυμένων νὰ συχνάζωσιν ἕνεκα πολλῶν κοινωνικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἀσχολιῶν των. Πρῶτον ἀντικείμενον σκέψεως καὶ μελέτης τῆς Συμβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐγένετο τὸ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τακτικῶν μελῶν ζήτημα· ἀλλὰ, με ὄλην τὴν καλὴν θέλησιν ἐκάστου, ἀντὶ πολλαπλασιασμοῦ ὁ πρὸς τὴν ἐλάττωσιν καὶ ἀραίωσιν φυσικώτερος ῥοῦς δὲν ἀνεγκαιτίσθη δι-

ὅτι εἶχε παρέλθει, ὡς προὑπεμνήσθη, ἡ ἐποχὴ τῶν ἀντιφιλοτιμιῶν, καὶ ἡ ἀψικορὴ ἐβασίλευε.

Τὸ πολλαπλῶν ἐξ ὑπαρχῆς ἀκροσφαλῆς καὶ δυσήνυτον τοῦτο διάβημα μόλις ἀρξάμενον μετεστράφη εἰς ἕτερον εὐθυπορωτέραν μὲν τὴν ὁδὸν ἔχον, ἀλλ' ἀπαιτοῦν σκέλη μακρὰ καὶ καρτερικά. Προὔταθον δηλονότι ἵνα συσταθῆ ὑπὸ τοῦ Φιλεκαπαιδευτικοῦ Συλλόγου « Ὀμήρου » Διδασκαλεῖον πρὸς μέρωσιν ἐγχωρίων δημοδιδασκάλων καὶ ἑλληνοδιδασκάλων διὰ τὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὁμογενεῖς Κοινότητας, ὑπ' αὐτῶν τούτων ἀποστελλομένων τῶν καταλλήλων μαθητῶν ἐπὶ καταβολῆ μετρίας χρηματικῆς ποσότητος διὰ τροφεία τοῦτο δὲ ἵνα μὴ ἐπιβαρύνηται ὁ Σύλλογος με ὑπερόγκους δαπάνας, ἅτε μὴ εὐπορῶν ἀρκούντως. Οἱ προσελευσόμενοι μαθηταί, ὑποχρεούμενοι ὅτι θὰ ἐπανέλθωσι μετέπειτα εἰς τὰς πατρίδας των ὡς διδάξοντες καὶ μεταδώσαντες τὰ ἀγαθὰ τῆς παιδείας εἰς τὴν διψῶσαν αὐτῆς ἐπιτόπιον Νεολαίαν, θὰ διδάσκωνται ἐνταῦθα παρὰ τῆ Εὐαγγελικῆ Σχολῆς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων εἰδικῶν καὶ ἀναγκαίων διὰ τὸ προκείμενον ἐπάγγελμα μαθημάτων, διδασκόμενων τούτων ἐν αὐτῷ τῷ Διδασκαλεῖῳ. Ἄριστον ὄντως τὸ σχέδιον καὶ συντελεστικώτατον διὰ τὴν πνευματικὴν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ πρόοδον· ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ὡς ἐμνήσθη, δὲν στερεῖται τῶν ἐν τῇ πράξει ἀπαντησοσῶν δυσχερειῶν.

Σχεδὸν ὅλας τὰς συνεδριάσεις τῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπεροφῆσαν αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου σκέψεις, ὡς καὶ ἡ σύνταξις καὶ συζήτησις τοῦ προκαταρκτικοῦ Κανονισμοῦ οὗτος ἀπεπερατώθη ἤδη, ἡ δὲ ἐφαρμογὴ καὶ τὰ ἕτερα ἐναποτίθενται εἰς τὸ διάδογον Συμβούλιον. Εὐχῆς ἔργον, Κύριοι, ὅπως ὁ ἀγὼς οὗτος σκοπὸς εὖρη ἤχῳ παρὰ πολλοῖς, καὶ τύχη τῆς δεούσης ὑποστηρίξεως παρὰ τῶν φιλοπροσόδων!

Ἡ πλείστη ἐργασία τοῦ Συμβουλίου περιεστράφη ὡς καὶ ἄλλοτε, περὶ τὸ ἀλλήλο γραφικὸν μέρος. Πλείστα ὅσα ἐπιστολαί

ἢ ἀπαντήσεις συνετάχθησαν καὶ ἐστάλησαν ἐπὶ διαφόροις ζητήμασι καὶ ὑποθέσεσιν εἰς τὰ μεθ' ὧν διακείμεθα ἐν συναφῇ σχέσεων σωματεία ἢ πρόσωπα. Τὰ περιεχόμενα τῶν μέχρι τοῦδε ἀνταλλαγιστῶν ἐπιστολῶν γνωστά ὑμῖν γενόμενα κατὰ τὰς γενικὰς συνεδριάσεις, ἀπο σκοποῦ θεωρῶ νὰ ἐκθέσω αὐτὰ λεπτομερῶς καὶ σήμερον, ἄλλως τε ἀπαιτούμενα καὶ χρόνον πολλὸν καὶ ὑπομονὴν Ἰώθειον εἰς τὴν ἀκρόασιν. Αἱ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολαὶ τῶν διαφόρων σωματείων ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐν τοῖς ἀντιπέραν διαμερίσμασιν ἀντικείμενον εἶχον ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν αἰ μὲν τὴν σύνδεσιν πνευματικῶν σχέσεων καὶ ὁμόθυμον συνεργασίαν ἐν τῷ γενικῷ ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀγωνί, αἱ δὲ τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου συνδρομὴν καὶ ὑποστήριξιν. Τὰ σπουδαιότερα τῶν σωματείων ἄπερ τὴν πνευματικὴν συνάφειαν μετὰ τοῦ ἡμετέρου, ὡς νεωστὶ ἰδρυθέντα ἐζήτησαν εἶναι οἱ Σύλλογοι Θρακικῶς, Ἡπειρωτικῶς, Θεσσαλικῶς, καὶ ἡ Ἑλλ. φιλόμουσος Ἐταιρεία « Παιδαγωγία », ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐνὶ ἐκάστῳ, Κύριοι, ἐποίησαμεν τὰς δεούσας ἀπαντήσεις, καὶ ὅ,τι ἀφ' ἡμῶν ἐζήρητο καὶ κατορθωτὸν ἦν, δὲν ἀπηνήθημεν.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐσπεύσαμεν νὰ ζητήσωμεν τὴν συναφὴν σχέσεων καὶ τὴν ἠθικὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἐν Παρισίοις πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἰδρυμένου Συλλόγου, ἢν καὶ εὐρομεν, ὡς δι' ἐλπίδος εἶχομεν, φίλα πρὸς ἡμᾶς φρονούντα. Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸς ὁ ἀκραίφνης φιλελληνισμὸς τοῦ ἐν τῇ ἐστία τῶν φώτων φωτοβολούντος τούτου Σωματείου. Αἱ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολαὶ τοῦ πολυμαθοῦς καὶ γενναίου κ. Γουστάθου Ἐιχθάλ, ὡς καὶ τῆς εὐγενοῦς ἐν Φλωρεντίᾳ πριγκιπέσσης Δώρας Ἰστριαδος, ἀμροτέρων ἐπιτίμων μελῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου καὶ σεμνωμάτων πάσης Ἑλληνικῆς καρδίας, περιποιούσι μεγίστην τιμὴν εἰς τὸν Σύλλογον καὶ παρήγαρον βάλσαμον ἐπιχέουσιν εἰς τὸ ἀδίκως ὑπὸ τῶν ἐθελοκάκων περιφρονούμενον ἔθνος ἡμῶν, διὰ τὰς ἐν αὐταῖς ἐμφραζόμενας ἀ-

ληθείας, ἀπυγάσματα ἐμβριθῶν σκέψεων, εὐμενῶν κρίσεων, καὶ ἀδόλων αἰσθημάτων.

Ἐνταῦθα δέον κρίνω, Κύριοι, νὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν μνήμην ὑμῶν τὰς Ἐγκυκλίους ἃς ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς φιλολογικὸς Σύλλογος, ὁ γενναίτερος οὗτος συναδελφος, εἶχε πέμψει πρὸς ἡμᾶς, καὶ δι' ὧν ἐζήτηε διαφόρους πληροφορίας, προτρέπων ἅμα τοὺς φιλομούσους εἰς διάσωσιν τῶν προγονικῶν κειμηλίων, εἰς συλλογὴν τῶν ζώντων τοῦ ἔθνους μνημείων, εἰς ἐκθέσεις ἀντικείμενα ἐχούσας τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως κτλ. κλπ. Παρόμοια, ἐν μικροτέρῳ, ἐννοεῖται, μέτρῳ καὶ στενωτέρῳ κύκλῳ εἶχε προεπιχειρήσει καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς Συμβούλιον, καὶ ἐπὶ τούτῳ συντεταγμένην καὶ ἐκτετατωμένην Ἐγκύκλιον εἶχεν ἀποστέλλει εἰς τὰς ἀρμόδιους ἐν τῷ ἐσωτερικῷ Κοινοτήτας καὶ ἄλλα γνωστά πρόσωπα. Ἀντίγραφον ταύτης ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα.

ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΟΜΗΡΟΣ.

Ἐπειδὴ ἐκ τῶν σπουδαιότερων τῶν Συλλόγων καθηκόντων λογίζεται καὶ ὁ σχηματισμὸς στατιστικῆς, ὅσον τὸ δυνατόν ἀκριβεστέρως, τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἡμετέρων χωρῶν, πόλεων, κωμοπόλεων, κωμῶν, καὶ τῆς βαθμιαίας αὐτῶν αὐξήσεως καὶ προαγωγῆς περὶ τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμὸν, λαμβάνομεν τὸ θάρρος καὶ ὡς καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ σᾶς παρακαλέσωμεν, ἵνα δώσητε ἀκριβεῖς, ὅσον ἐνεστί, πληροφορίας ἐπὶ τῶν ἐξῆς αἰτημάτων ἡμῶν.

Α' Τὸν ὑπάρχοντα νῦν ἀριθμὸν τῶν ὁμογενῶν οἰκογενειῶν μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν ἔτι δὲ καὶ τὸν πρὸ δεκαετίας, ἢ πανταετίας, ὅσον ἐξάγεται ἀπὸ ἐγγράφων τῆς Δημογεροντίας ἢ τῆς Μητροπόλεως, σημειοῦντες προσέτι ἂν προσῆλθον ἔξωθεν οἰκογενεαὶ τινες, πόθεν καὶ πότε.

Β' Τὸν ἀριθμὸν τῶν Σχολείων καὶ τὸν τῶν μαθηματευομένων ἐκαστέρου φύλου, ἐν τε τῇ ἰδιαιτέρῃ ὑμῶν πατρίδι καὶ τοῖς περιχώροις τὸν χρόνον τῆς συστάσεως, τοὺς

πόρους, τοὺς κατὰ καιρὸν διδάσκοντας, τὴν πατρίδα καὶ μισθοδοσίαν αὐτῶν, τὰ μαθήματα, τὴν βαθμιαίαν τῶν μαθητῶν ἐπαύξησιν ἢ ἐλάττωσιν ἀπὸ τῆς πρώτης συστάσεως, εἰ δυνατόν, καὶ ἐκ θετικῶν πηγῶν.

Γ' Βραχύτατά τινα περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ τῆς οἰκογενειακῆς ἐμιλουμένης γλώσσης τὰ ἐπαγγέλματα καὶ τὰς τέχνας, ἃς οἱ ὁμογενεῖς μετέρχονται καὶ τὴν διανοητικὴν ἢ ὕλικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν σχετικῶς πρὸς τοὺς ἄλλογενεῖς συμπολίτας.

Δ' Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν μὴ ὁμογενῶν κατοίκων καὶ τῶν ἐκπαιδευομένων αὐτῶν τέκνων ἐν ἐκάστῃ κωμοπόλει ἢ κώμῃ, λαμβανομένης, εἰ δυνατόν, τῆς αὐτῆς ἐποχῆς.

Ε' Πᾶσαν ἰδιαιτέραν πληροφορίαν ἐκ παραδόσεως ἢ ἐξ ἐγγράφων συμβάλλουσαν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

Ἐὰν δὲ πάντες προθύμως ἐργασθέντες παράσχωμεν τὰς δεούσας περὶ τῆς καταστάσεως ἡμῶν πληροφορίας, ὅποια δηλ. βαθμῶν ἀπὸ τινος χρονικοῦ σημείου ὑπῆρχε καὶ εἰς ποίαν ἤδη φθάσασα εὐρίσκεται, τοιοῦτοτρόπως, διαγνωσθείσης ἀκριβεστερον τῆς παρουσίας πασῶν τῶν ὁμογενῶν κοινοτήτων καταστάσεως, οὐ μόνον τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου γενικωτέρα νὰ ἐπέλθῃ ρύθμισις δυνήσεται, ἀλλὰ καὶ ὁ ἡμέτερος Σύλλογος τὴν δυνατόν αὐτοῦ ἀντίληψιν καταλλήλως καὶ ἐν γνώσει ποιήσειται.

Ἐλπίζοντες ὅτι μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης προθυμίας θέλετε δεχθῆ καὶ ἐκπληρώσει τὴν αἰτησιν ἡμῶν ταύτην, διατελοῦμεν μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἐν Σμύρῃ τῇ 40 Ἰανουαρίου 1874.

Ο Πρόεδρος

Σάββας Γ. Κερασιόπουλος.

Ο Γεν. Γραμματεὺς

Κωνστ. Εὐσταθόπουλος.

Ἀπαντήσεις τῶν αἰτήσεών μας νύτηξάσαμεν νὰ λάβωμεν παρά τινων καὶ οἱ λοιποὶ εὐελπιζόμεθα ὅτι δὲν θὰ ἀδιαφορήσωσι παντάπασιν περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἔργου. Περιλήψεις τῶν κομιζομένων πληρο-

φορῶν ἐκάστοτε, καθῆκον ἔχει ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ νὰ μεταδίδῃ ἡμῖν ἐφεξῆς διὰ τοῦ Περιδικίου τοῦ Συλλόγου.

Ἄν καὶ μικραὶ καὶ μὴ πολυποικίλοι εἰσιν αἱ ἐργασίαι τοῦ Συμβουλίου, δὲν εἶναι ὅμως διὰ ταῦτα καὶ παντάπασιν ἄμοιροι σημασίας καὶ σπουδαιότητος ἂν ποτε αἰ πόθοι αὐτοῦ καὶ αἱ ἐλπίδες πραγματοποιηθῶσι, τότε βεβαίως θὰ κρίνονται εὐμενεστερον καὶ θὰ ἐκτιμῶνται δέοντως καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐπιπολαίως ἐξ ἀρχῆς κρινόντων καὶ τὰ πάντα ἀθασανίστως καὶ ἀδιακρίτως ψεγόντων. Αἱ μὲν ἐπιδείξεις καὶ οἱ ὄγκοι ἐλαχίστην ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς εὐφρονούντας, ἡ δὲ οὐσία τῶν πραγμάτων ἀντιπλειόνων τιμᾶται τὰ θεμέλια καὶ αἱ ρίζαι εἰσιν ἀεναεῖς ἐξωτερικῶς, ἀλλ' ἐσωτερικὴν ἰσχὺν ἔχουσι πολλαπλῆν καὶ μεγάλην.

Ὁ γενικὸς γραμματεὺς, ὁ εὐπαιδευτος συναδελφος κ. Κ. Εὐσταθόπουλος ἀόκνως καὶ ἀκριβῶς πληρώσας τὸ ἑαυτοῦ καθήκον, ἐπισπᾶται δικαίως ἐφ' ἑαυτὸν τὰς εὐχαριστίας τοῦ Συλλόγου.

Ἐπειδὴ, Κύριοι, ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων μερῶν ἀπεστέλλοντο ἡμῖν πρὸς ἐκποίησιν γραμμάτια λαχείων ἐνεργουμένων ὑπὲρ φιλεκπαιδευτικῶν καὶ ἄλλων κοινωφελῶν σκοπῶν, τὸ Συμβούλιον τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου πρωτοβούλως θεωρήσας τὰ τοιαῦτα μέσα οὐχὶ τασούτον θεμιτὰ καὶ προσήκοντα, κοινῇ ἀποφάσει τῶν μελῶν ἐξέφρασε τὴν ἀποδοκιμασίαν καὶ τὴν ἀποποίησιν αὐτῶν διὰ τῶν ἐπιτοπίων Ἐφημερίδων Ἀμαλθείας, Σμύρνης καὶ Προόδου.

Τοσαῦτα μὲν περὶ τῶν κυριωτέρων καὶ γενικωτέρων ἐργασιῶν τοῦ Συμβουλίου τελευτῶν δὲ σπεύδω νὰ προσθέσω, Κύριοι, ὅτι τοῦτο οὐδὲν τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ οἰκιοθελῶς παρεμέλησεν ἂν δὲ ἔμεινάν τινα ἔργα ἐκκρεμῆ ἢ καὶ ἀτελείωτα, ὡς πρὸς ταῦτα ἐλπίζω ὅτι θὰ τύχῃ τῆς ἐπιεικείας ὑμῶν, ἀναλογιζομένων ὅτι τὸ κατὰ δύναμιν καὶ τῷ Θεῷ φίλον ἐστί. Τινὲς ἄλλαι ἐργασίαι αὐτοῦ ἐν οἰκείοις τόποις κατωτέρω μνημονευθήσονται.

Περὶ τῶν γενικῶν συνεδριάσεων.

Τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου κατὰ τὸ 36 ἄρθρον τοῦ Κανονισμοῦ συνεκαλοῦντο τακτικῶς ἅπαξ τοῦ μηνὸς εἰς γενικὰς συνεδριάσεις, ἐν αἷς ἐκοινοποιοῦντο αὐτοῖς αἱ μνηαῖαι ἐργασίαι τοῦ Συμβουλίου, ἡ ἀλληλογραφία αὐτοῦ μετ' ἄλλων σωματείων καὶ ἀτόμων, καὶ συνεζητοῦντο ἐπὶ τέλους αἱ παρὰ τῶν μελῶν ὑποβαλλόμεναι προτάσεις. Μὴν τούτων, ὡς διαφέρουσιν καὶ σπουδαίοντα εἶναι ἐχούσαν, καθήκον θεωρῶ νὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν μνήμην τῶν παρόντων κατὰ τὴν πανηγυρικὴν ταύτην τοῦ Συλλόγου ἡμέραν. Ἡ ἐν λόγῳ πρότασις εἶναι ἡ ἀφορῶσα τὴν αἴτησιν παρὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀρχῆς ἐνταῦθα τῆς ἄρσεως τῶν κατὰ τὴν Μεγάλαν Παρασκευὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς Ναοῖς κατὰ κοινόζηλον ἔθος συμβαινόντων ἀτοπημάτων, ὅπως ἀντιχριστιανικῶν καὶ φαρτικῶν τῶν ἡθῶν. Χαίρομεν σφόδρα, ὅτι συμφώνους πρὸς τὴν ἀγνήν ταύτην καὶ γενικὴν τῶν μελῶν ἐπιθυμίαν εὐρομεν οὐ μόνον τὸν πνευματικὸν ἀρχηγὸν καὶ πατέρα ἡμῶν, τὸν σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σμύρνης κ. κ. Μελέτιον, τιμῶντα ἡμᾶς σήμερον διὰ τῆς σεβαστῆς παρουσίας του, καὶ ἐπευχόμενον τὰ βέλτιστα εἰς τὸ ἱερόν τοῦτο καθίδρυμα οὐ μόνον τὰς ἐντίμους ἐφορείας τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ὑπαγομένων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ πλείστους ὅσους τῶν συμπολιτῶν ἐνταῦθα ἐκ τε τῆς ἀνωτέρας καὶ τῆς κατωτέρας τάξεως, καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ἀντιπροσωπεύουσαν τὴν κοινὴν γνώμην δημοσιογραφίαν. Καθῆκον τῷ ὄντι ἔχουσι πάντες οἱ ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος ἐμφορούμενοι νὰ ζητῶσι μὲν πάντοτε τὴν τήρησιν καὶ διάσωσιν τῶν σεμνῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων, νὰ πολεμῶσι δὲ καὶ ἀποσκορακίζωσι πᾶν τὸ ἄκοσμον καὶ σκανδαλώδες. Ἐκφράζω δημοσίᾳ τὰς ἐγκαρδίας τῶν μελῶν καὶ ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς ὅλους γενικῶς τοὺς ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι ὁμοφρονήσαντας καὶ συμπράξαντας.

Πρὶν ἢ τελειώσω, συντόμως οὕτω, τὸ περὶ γενικῶν συνεδριάσεων κεφάλαιον, δὲν πρέπει διὰ σιγῆς νὰ παρέλθω, Κύριοι, τὴν ἀκρην καὶ βαθυτάτην λύπην μου ἐπὶ τῇ ἀνεξηγήτῳ, ἀλλ' ὅπως ὅποτε καὶ ἀσυγγνώστῳ ἀκηδία τῶν πλείστων μελῶν, ἀπουσιαζόντων τακτικῶς καὶ καθ' ἕξιν ἐκ τῶν συγκαλουμένων τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων συνεδριάσεων. Λέγω δὲ τῶν πλείστων, διότι τῷ ὄντι ἐν τῷ ὅ Σύλλογος ἡμῶν, ὡς ἔχει, ἀπαριθμεῖ μέλη τακτικὰ περὶ τὰ τριακόσια, ὁ ἀριθμὸς τῶν προσερχομένων εἰς τὰς γενικὰς συνεδριάσεις θαῦμα ἦτο νὰ ὑπερβῇ τὰ πενήκοντα. Βασκανία, ὡς φαίνεται, κατέλαβε τοὺς ἄλλοτε ἀθρουντέρας προσερχομένους. Μὴ, θεὲ, χειρότερα!

Περὶ τῆς εορτῆς τοῦ Συλλόγου.

Ὁ Σύλλογος, κατὰ τὰ νενομισμένα, ἐτέλεσε τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ Ἑορτὴν τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς μετὰ Ἀρχιερατικῆς Ἱεροτελεστίας, ᾧ τρόπῳ εἶχε γέινει καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, μνημονευθέντων τῶν ὀνομάτων τῶν τε ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων μελῶν, ὡς καὶ πάντων τῶν συνδρομητῶν τοῦ Συλλόγου καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ καθιδρύματι μετέπειτα, μεταβάντος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου καὶ τοῦ θεοφ. Ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐν συνοδίᾳ τοῦ Προεδρείου, ὅποτε ἐξεφωνήθη ἀπὸ τοῦδε τοῦ βήματος ὁ πρὸς τιμὴν τοῦ Ὁμῆρου καθιερωμένος πανηγυρικὸς λόγος ὑπὸ τοῦ γεραροῦ καὶ σοφοῦ Γυμνασιάρχου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς κ. Κ. Ξανθοπούλου, ἐπισφραγισθεὶς κατόπιν διὰ τῆς εὐστόχου καὶ ἐμμέτρου προσλαλιᾶς τοῦ ἡδυσποῦς Ἀσκληπιάδου κ. Α. Καλλιγᾶ. Ταῦτα, ὡς γνωστὸν, ἐδημοσιεύθησαν τότε διὰ τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου καὶ εἰς ἰδιαίτερον φυλλάδιον.

Περὶ μαθημάτων καὶ διαλέξεων.

Τὸ Συμβούλιον ἐν καιρῷ εἶχεν ἐπιστείλει

εἰς πλείστους τῶν παρ' ἡμῶν λογίων καὶ ἐπιστημόνων παρακαλοῦν, ὅπως δανείωσιν εἰς τὸν ἡμέτερον Σύλλογον τὴν ἡθικὴν καὶ πνευματικὴν συνδρομὴν των, ἀναδεχόμενοι κατὰ προαίρεσιν οἱ μὲν τὴν διδασκαλίαν τακτικοῦ τινος μαθήματος, οἱ δὲ διαλέξεις τινὰς περὶ σπουδαίων καὶ ὠφελίμων ὑποθέσεων. Μετὰ πάσης δὲ εὐχαριστήσεως ἡμῶν καὶ ἐνδομύχου ἀγαλλιᾶσεως εἶχομεν ἴδει τινὰς, συναινέσαντας προθύμως τῇ ἀγαθῇ καὶ κοινωφελῇ ταύτῃ προθέσει. Ἀλλὰ τὰ μὲν μαθήματα, κατὰ κακὴν μοῖραν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀκολουθῶσι τακτικῶς τὴν πορείαν των, τὰ μὲν μηδαμῶς, τὰ δὲ μολίς ἀρξάμενα, διακοπέντα διὰ τὴν σπάνιν τῶν φιλομαθῶν ἀκροατῶν. — Ἴσως καὶ ταῦτα ἦσαν ποτε τοῦ συρμοῦ, ὅστις χαμαιλέοντος ἰδιότητος κέκτηται, καὶ ὅστις, καθὰ φαίνεται, ὑπὸ τὴν μορφήν Πρωτέως ὡς θεὸς τις προσφιλῆς ὑπὸ τῶν προγόνων ἡμῶν τὸ πάλαϊ ἐλατρεύετο, καὶ ὡς κληρονόμημα ἀναραίρετον κατελείφθη εἰς ἡμᾶς. — Αἱ δὲ διαλέξεις, τὴν τῶν μαθημάτων τύχην φοβούμεναι, ἔσχον ὁδὸν μὲν τὴν βραδύτητα, μέτρον δὲ τὴν σπανιότητα τῶν ἀκροατῶν καθ' ὅλην τὴν περίοδον.

Ἰδοῦ, ἐν συνόψει, ὅσαι ὀμιλίαι ἢ διαλέξεις ἐγένοντο ὑπὸ τῶν ἐξῆς κυρίων.

1^{ον} Κ. Εὐσταθοπούλου, περὶ Πολυβίου.

2^{ον} Ι. Μαλλίου, περὶ τῆς τοῦ θεοῦ οἰκονομίας καὶ ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

3^{ον} Γ. Καρύδου, περὶ τῆς θρησκείας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.

4^{ον} Α. Κουρνιακτοῦ, περὶ τῶν ῥητόρων τῆς Ἐκκλησίας.

5^{ον} Α. Στεφανᾶκη, περὶ τοῦ χωρισμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν.

Εἰς τοὺς τὴν πνευματικὴν συνδρομὴν των προσερχόντας τούτους Κυρίους ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν δημοσίᾳ.

Περὶ τῶν Εἰδικῶν Ἐπιτροπῶν.

Τὸ Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου, ἅμα ἐγκατασταθὲν ἔσπευσε, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ, νὰ διορίσῃ τὰς (ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΣΤ΄.)

διαρκεῖς εἰδικὰς ἐπιτροπὰς, ὀνομάσαν ὡς μέλη τῆς μὲν Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοὺς κ. κ. Κωνσταντῖνον Ξανθοπούλου, Φωκίωνα Βουτσιαῆν, Παρθένιον Δανιηλίδην, Ἀγαθάγγελον Στεφανᾶκην, Παναγιώτην Γρηγοριάδην, Γεώργιον Ἐαρινόν, καὶ Ἀχιλλέα Φοντριέρ' τῆς δὲ Συντακτικῆς τοὺς κ. κ. Ἀριστομένην Λάσκαριν, Γεώργιον Διαμαντόπουλον, Ἐμμανουὴλ Γιαννακόπουλον, Παναγιώτην Περράκην καὶ τὸν πρὸ ὀλίγου εἰς αἰωνίαν ζωὴν μεταστάντα Κ. Καλοκορέστην.

Ἐκτακτος δὲ ἐπιτροπὴ συνεστήθη, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, πρὸς συλλογὴν ἐργοχειρῶν διὰ τὴν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὀρφανοτροφείου ἐνταῦθα καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἀγορᾶν (bazar), ὑπὸ τῶν ἐξῆς κ. κ. Ν. Βραθαρίδου, Δ. Μόσχου, Δ. Κερσετετζοπούλου, Δ. Βέργου, Κ. Ἰσηγόνη, Μ. Κοκόλα, Δ. Τριανταφυλλίδου, Σ. Μαρκοπούλου, Φ. Χ. Κωστῆ, Σ. Μπαξελεῆ, Θ. Γεωργακοπούλου, Π. Κήττα, Δ. Σαβελλῆ, Ν. Δάλλα, Γ. Νικολαΐδου, Π. Τσολακίδου, Π. Παντολέοντος, Π. Ἀλεξάνδρου, Α. Χαλιτσῆ, Χ. Σιμητοπούλου, Ε. Σεκιάρη, Π. Γρηγοριάδου, Κ. Ἐπιφανίου, Α. Ζαχαρίου, Α. Μεγαλίδου, Β. Δ. Σπράου, Μ. Χ. Χατινιόγλου, Φ. Κυβετοῦ, Κ. Θάλη, Σ. Παπαδάκη, Δ. Πετροχειλοῦ, Ν. Πανουσιᾶδου, Η. Βαφεία, Δ. Ἀλεξάνδρου, Α. Βέλλη, Α. Ἀγγελίδου, καὶ Δ. Βρετοπούλου. Οἱ Κύριοι οὗτοι προθύμως ἀναδεχθέντες τὴν ἐντολήν, πρώτων φροντίδα ἔσχον νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ Συλλόγου, συλλέξαντες ἐργόχειρα κ. λ. π. ἀξίας ἑκατὸν περὶπου ὀθ. λιρ' διὸ ὁ Σύλλογος ἐκφράζει πρὸς αὐτοὺς δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας ἑαυτοῦ.

Ἀντιπρόσωπος δὲ τοῦ Συλλόγου ἐπὶ τῆς ἰδιαίτερης Τραπέζης αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν λόγῳ Ἀγορᾶν διορίσθη ἡ ἀξιότιμος Κυρία Ν. Βραθαρίδου, συμβουθηδὸς ἔχουσα τὰς δεσποινίδας Νορρᾶ, Κυβετοῦ καὶ Σεκιάρη. Ἀπασαὶ ἐκπληρῶσαι ἐπαξίως τὴν ἀνατεθείσαν αὐταῖς ἐπιστάσιαν, ἠξιώθησαν τῆς ἐκφράσεως τῶν εὐχαριστιῶν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου.

Ἐνταῦθα ἐπιβάλλει μοι τὸ καθήκον νὰ ποιήσω μνησὶν καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ εὐδυσλήπτου

και φιλοκάλου έμογενούς ήμων κ. Δ. Κί-
ουπετζόγλου χρηματικής προσφοράς δέκα
εικοσοφράγκων, άποσταλείσης δι' ήμων εις
τον έκτεθέντα δίσκον' ο φιλογενής ούτος αυ-
τάδελφος του άειμνήστου 'Ηλιού έστιν ά-
ξιος πολλών επαινων και της εύγνωμοσύ-
νης πάντων δια τα χαρακτηρίζοντα αυτόν
πάντοτε πατριωτικά και άγαθοποιητικά
αισθήματα και δια τας ειδικάς προς τον
Σύλλογον « Όμηρον » ενοικίας του διαθέ-
σεις. 'Η μεγάλη και άξιωμαίητος γενναι-
οδωρία αυτού εις την Εύαγγελικήν Σχολήν
και το έθνικόν Νοσοκομειον της ήμετέρας
κοινοτήτος εν τη καλλιτέκνω ταύτη πρω-
τευούση της 'Ιωνίας έστι γεγραμμένη άδα-
μαντινούς γραμμασιν εις τας άθανάτους
δέλτους των δύο εύαγών και έθνωφελών εκεί-
νων καθιδρυμάτων.

Περί της Βιβλιοθήκης.

'Η Βιβλιοθήκη του Συλλόγου, διευθυνθεί-
σα κατά την λήξασαν περίοδον υπό του
φιλοπόνου συναδέλφου κ. Δ. Κερασετζοπού-
λου, βαίνει όσημέραι πλουτιζομένη δια νεω-
τέρων δωρημάτων και δι' αγοράς των χρη-
σιμωτέρων πονημάτων.

'Ο αριθμός των κατά το έτος τούτο δω-
ρηθέντων βιβλίων άνηλθεν εις 259 τόμους,
ο δέ των εξ' αγοράς εις 82. Συμπεριλαμ-
βανομένων και των πρότερον υπάρχοντων
εν τη Βιβλιοθήκη, ο όλικός αριθμός, τό γε
νυν έχον, συμποσούται εις 4574 τόμους,
οστις βεβαίως δεν είναι πολυς δια Σύλλογον
ιδρυμένον εν μιᾷ τοιαύτη μεγαλοπόλει.

Έκφράζων τας ζωηράς εύχαριστίας της
όλομελείας του Συλλόγου προς όλους τους
φιλομούσους και φιλοκάλους προκιστάς της
Βιβλιοθήκης, εύχομαι όπως αυτοί μεν μη
παύσωνται και εις το εξής δεικνύοντες τον
αυτόν προς την ευόδωσιν του Συλλόγου δια-
πυρον ζήλον, πολλοί δε άλλοι ευρεθώσιν ο-
πό δημοίων ευγενών και Έλληνοπρεπών έ-
λατηρίων κινούμενοι.

Τα όνόματα των βιβλίων των εισελθόντων
εις την Βιβλιοθήκη κατά το τελευταίον έ-

τος εκ δωρημάτων και αγοράς, μετά των
ονομάτων των άξιότιμων δωρητών σημει-
οϋνται εις τον συναπτόμενον μετά την Λο-
γοδοσίαν ιδιαίτερον Πίνακα.

Περί του άρχαιολογικου Μουσείου.

'Ο Σύλλογος ήμων καθά το παρελθόν έ-
τος, ως γνωρίζετε πάντες, ένεκα των προ-
σενεχθέντων υπό του άρχαιοφίλου και ευ-
γενούς βλαστου της Σμύρνης κ. Ι. Μισθοϋ
άρχαιολογικων άντικειμένων ειχεν ιδρύσει
παρά την 'Οργανοθήκην και άρχαιολογικόν
Μουσείον, με την έλπίδα ότι τούτο κινούν
όσημέραι τον ζήλον των τα πατρογονικά
κειμήλια φιλούντων θα καταστή δια του
χρόνου σεμνυόμενον επί τη ύπάρξει αυτού
και τῷ πλουτισμῷ. 'Η έλπις αυτή δεν ήτο
βεβαίως γέννημα της φαντασίας, ούτε υπήρ-
ξε παντάπασι κενή και άνεμώλιος' ήδη ή-
ξατο σάρκα και όστα, ούτως ειπειν, να
προσκτήται. Έκτός πλείστων έσων αρχαι-
ων νομισμάτων και τινων αγαλαμάτων κα-
τά το μάλλον και ήττον σῶων και άλλων
τινων άρχαιολογικων άντικειμένων, άπερ ο
αυτός άξιότιμος κ. Ι. Μισθός και κατά το
έτος τούτο προθύμως προσήνεγκεν εις το
Μουσείον ήμων, τῷ άόκνω ενεργεία αυτού
και τῷ χρηματικῷ συνδρομῇ αυτού τε και
τινων έτέρων φιλομούσων άνδρων, ών τα
όνόματα εν τῷ περι χρηματικων προσφο-
ρων προς τον Σύλλογον πίνακι ιδιαίτέρως
μνημονευθήσονται, το άρχαιολογικόν ήμων
Μουσείον ητύχησε να αποκτήσῃ εν μικρόν
άρχαιον άριστούργημα, το εκ μαρμάρου ά-
γαλαμάτιον του πτερωτου 'Ερωτος κοιμω-
μένου επί λεοντής, όπερ ο εν 'Αιδινίω Καππα-
δόκης άξιότιμος κ. Ι. 'Ιορδάνου εν χειράν
άλλοφύλου ευρισκόμενον, άντι 26 λιρών ο-
θωμανικων αγοράσας, εύχαρίστως παρεχώ-
ρησε δια τον ήμετερον Σύλλογον, δεχθείς
μάλιστα 20 μόνον λίρας, και δωρησάμενος
τας λοιπὰς 6, και περ πράγματι πολλαπλα-
σίαν έχον αξίαν.

'Εν τῷ Μουσείῳ ετέθη και η εκ γύψου
προτομή του 'Ομήρου, έργον σπουδῆς, δω-

ρηθείσα εσχάτως υπό του εν τῷ Πολυτεχνείῳ
των 'Αθηνων άξιότιμου κ. Ι. Καλλισπέρη,
ζηλωτου των καλων έργων.

Φωτογραφική εικὼν τοιαύτης τινός προ-
τομῆς του 'Ομήρου, μεθ' έτέρου φωτογρα-
φήματος αγάλματος παριστώντος τον 'Ο-
μηρον εν ὄλω τῷ σώματι, άπεστάλη ήμιν
υπό του κ. Κόσσου δια του 'Ελληνοφίλου
εν Παρισίῳ κ. Γ. 'Είχθάλ.

Το Συμβούλιον του Συλλόγου εύχαριστή-
σαν κατά καθῆκον τους τοιούτους δωρητάς,
άπέστειλε προσέτι δίπλωμα του ευεργέτου
εις τον διηνεκῶς και άκαμάτως ύπερ του
Συλλόγου ενεργούντα και δια συνεχων και
ποικίλων δωρημάτων το Μουσείον ήμων
προκίζοντα κ. Ι. Μισθόν, ως και διπλώ-
ματα δωρητων εις τον εν 'Αιδινίῳ κ. Ι.
'Ιορδάνου δια το παραχωρηθέν παρ' αυτού
άντι ελάσσονος της πρώτης αγοράς αξίας
πολύτιμον αγαλαμάτιον, και εις τον εν 'Α-
θήναις κ. Ι. Καλλισπέρην δια την δωρηθεί-
σαν προτομήν του 'Ομήρου. Είθε και άλλ-
λοι έμογενείς μιμηθῶσι τα ευγενῆ και πολ-
λών επαινων αξία παραδείγματα των τοι-
ούτων φιλοκαλων δωρητων!

Περί του 'Αναγνωστηρίου.

Το αναγνωστήριον του Συλλόγου διευθυ-
νέν υπό του άξιότιμου συναδέλφου κ. Σ.
Κοντολέοντος, ένεκα του ανταλλασσομένου
Περιοδικου ήμων έχει επί της τραπέζης αυ-
του πληθύν Ιανήν εφημερίδων και Περιο-
δικων φυλλαδιων' τα όνόματα αυτων και
ο αριθμός εν ιδίῳ Πίνακι εις το μετά την
Λογοδοσίαν Παράρτημα γνωστά ήμιν γε-
νήσονται. Έκτός όλιγίστων, και τούτων ως
επί το πολύ Ευρωπαϊκων, τα λοιπα, Περιο-
δικα και Εφημερίδες, ανταλλάσσονται, ως
άνωτέρω εμνήσθην, μετά του ήμετερου Πε-
ριοδικου. 'Εν τούτοις εις τους δειξάντας ευ-
διαθεσίαν προς ανταλλαγῆν άξιότιμους
συντάκτας και εκδότας εκφράζω τας ανη-
κούσας εύχαριστίας, επαινων την προθυμί-
αν και την προς διαφώτισιν του λαου ειδι-
κωτέρων αυτων μερίμναν.

Οί κ. κ. συντάκται του 'Νεολόγου' εν
Κωνσταντινουπόλει, επί εν έτος ειχον αντι-
φιλοτιμηθῆ να πέμπωσιν ήμιν τακτικῶς τα
παρ' αυτων εκδιδόμενα φύλλα, ως άντάλ-
λαγμα άπέναντι του ύφ' ήμων προς εκεί-
νους άποστελλομένου Περιοδικου « Όμήρου »
άλλ' από της αρχῆς του παρελθόντος 'Ιω-
νουαρίου, ούκ οίδαμεν τί παθόντες, διεκόψαν
την άποστολήν.

'Η πληθὺς, Κύριοι, τοσούτων άλλων φύλ-
λων έκτεθειμένων επί της πνευματικῆς τρα-
πέζης του αναγνωστηρίου είναι τροφή μά-
λα επαρκῆς εις τους μετ' όρέξεως παρακα-
θήμενους φιλαναγνώστας' οί τοιούτοι, ναί,
όταν ελλείπωσιν η σπανίζωσι, τούτο κυρίως
έμποιεῖ ήμιν την άλγεινοτέραν έντύπωσιν.

Περί του Περιοδικου.

Το όμώνυμον Περιοδικόν του ήμετερου
Συλλόγου άπαξ του μηνός τακτικῶς εκδι-
δόμενον, και τείνον να βαθίζῃ συμφώνως
τῷ προορισμῷ αυτού, όσημέραι βελτιούται,
παρέχον εις τους φίλους αναγνώστας του
τροφῆν ποικίλην και ωφέλιμον. 'Οτι δε η βελ-
τίωσις του είναι αισθητή και πραγματική,
μαρτυρεῖται και υπό πολλων άλλων έγγρα-
φως η προφορικῶς εκφρασάντων τας εύχα-
ριστήσεις των. 'Εννοεῖται δε, Κύριοι, ότι έρ-
γον τι οίονδήποτε εκ πρώτης αρχῆς δεν δύ-
ναται να η τέλειον' η τελειοποίησις κατά
μέγα μέρος εξαρτάται και εκ του χρόνου.
Τούτο είναι ο γενικώτερος νόμος εν τῷδε
τῷ κόσμῳ. το μικρόν φυτὸν τῷ χρόνῳ κα-
θίσταται μεγαλόκορμον δένδρον, το βρέφος
γίνεται άνήρ, και τάλλα ὡσαύτως έχουσιν
ώστε, εαν ποτε ετι ευρίσκηται τι επιληψί-
μον εν τῷ ήμετέρῳ Περιοδικῷ, και τούτο
ευελπιζόμεθα ότι δια του χρόνου θα άρθῆ.
Τούτο πρὸ πάντων όφείλει έκαστος να έχῃ
υπ' ὄψιν, ότι αἱ ελλείψεις του Περιοδικου
συγκρινόμεναι προς τας άλλας άρετάς αυτού
είναι ὡπωσδήποτε υποδεέστεραι και ασήμαν-
τοι. 'Η εν Φλωρεντίᾳ ευγενῆς περιγρηπείσα
Δώρα 'Ιστορῆς ού μόνον ευνοικωτάτην κρι-
σιν επήνεγκεν επί του κοινοφελους τούτου

πρωτόντος του Συλλόγου, αλλά και ἐνεθάρρυνεν ἡμᾶς εἰς τὸ ἔργον, ὑποσχεθείσα τὴν πολυτιμὸν αὐτῆς πνευματικὴν συνδρομὴν. Ἄφ' ἑτέρου ὁ πρὸς ἐπίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Παρισίοις Σύλλογος, ὡς εἶδετε ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολῆς τοῦ σοφοῦ κ. Boucard δημοσιευθείσης ἐν τῷ Φυλλαδίῳ τοῦ Ἀπριλίου, ἐξετίμησε τὸ περιοδικὸν καὶ δι' ἄλλα, μάλιστα δὲ διὰ τὰς δημοσιευομένας ἐν αὐτῷ ἀρχαίας ἐπιγραφὰς, καὶ προτρέπει τὸν διπλασιασμὸν τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα μερίμνης, παρέχων ἡμῖν καὶ τὰς ἀπαιτούμενας ὁδηγίας. Αὐτὸ τοῦτο ἐποίησε δι' ἐπιστολῆς του καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις γενναῖος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Σ. Κουμανοῦδης.

Ἰκαναὶ διατριβαὶ ἐστάλησαν ἐξωθεν παρὰ τε τῶν ἀντεπιστελλόντων μελῶν καὶ ἄλλων λογίων πρὸς καταχώρησιν ἐν τῷ Περιδικῷ, σημεῖον ἕτερον τῆς δσημέραι αὐξανούσης ὑπολήψεως αὐτοῦ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐνταῦθα εἰδικώτερον εἰργάσθησαν διὰ τὸ Περιδικὸν οἱ ἐξῆς ζηλωταὶ κύριοι: Φ. Α. Βουτσινᾶς, Ε. Γιαννακόπουλος, Π. Παράκκης, Δ. Βρετόπουλος, Κ. Ἰσηγιάνης, Α. Κουρνιακτῆς καὶ Γ. Διαμαντόπουλος. Μετ' ἐπαίνων ἰδίως ὀφείλω νὰ ἀναφέρω τὸ ὄνομα τοῦ ἀκαμάτου κ. Φ. Α. Βουτσινᾶ, ὅστις ψυχῇ τε καὶ σώματι ἐνεργεῖ διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ περιοδικοῦ, ἔνθεν μὲν ἐπιστατῶν εἰς τὴν ἐκτύπωσιν, ἔνθεν δὲ ποικίλων αὐτὸ πάντοτε διὰ καταλλήλου καὶ ἀφθονωτέρας ὕλης.

Πρὸς ὅλους ἐν γένει τοὺς τε προθύμως συνεργασθέντας καὶ τοὺς εὐνοϊκώτερον πρὸς τὸ Περιδικὸν ἡμῶν διατεθειμένους καὶ ποθοῦντας τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ, ἐκφράζω δημοσίᾳ τὰς ζωηροτέρας ἡμῶν εὐχαριστίας.

Σὺν τῇ ἐπί τὰ τελειώτερα πορείᾳ τοῦ Περιδικοῦ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν αὐτοῦ αὐξάνει ὀσημέραι, τοῦτου δὲ ἕνεκα αἰσθάνομαι τῷ ὄντι γλυκεῖαν χερὰν ἀναγγέλλων ἐν παρουσίᾳ ὑμῶν ὅτι τὰ ἔσοδα ἤρξαντο κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο νὰ ὑπερβλίνωσιν ὀπωποῦν τὰ οὐκ ὀλίγα αὐτοῦ ἔσοδα. Τὸ δυσάρεστον εἶναι ὅτι ἱκανοὶ ἐκ τῶν συνδρομητῶν ὡς ἡθονικὴν τινα ἴσως, εἶναι θεωρούσι-

τὴν καθυτέρησιν τῶν συνδρομῶν, μηδαμῶς ἀναλογίζομενοι ὅτι τὰ τοιαῦτα ἔργα ἄνευ χρηματικῶν καταβολῶν δὲν δύνανται νὰ ὀρθοποδώσι. Πλὴν τούτου, ἐὰν, ὡς εἶδος, ἅπαντα ἀνεξαιρέτως τὰ ἀξιώσιμα μέλη τοῦ πνευματικοῦ τούτου Φυτωρίου οἰκιοθελῶς καὶ προθύμως προσήρχοντο εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Περιδικοῦ, ἐγγραφόμενα συνδρομηταί, βεβαίως τὰ ἔσοδα αὐτοῦ ἔτι ἀνώτερα θὰ ἦσαν ἢ αἱ δαπάναι, καὶ ὁ Σύλλογος εὐχαρίστως δὰ διετίθει τὸ περισσεύμα ὑπὲρ τῶν ἀπαιτούμενων πρὸς τὴν κρείττονα καὶ ἐπιτυχῆ πορείαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ συντηρουμένων Σχολείων. Τὸ πολυδάπανον, ἄλλα καὶ ἄγιον τοῦτο ἔργον τῆς τοῦ λαοῦ ἐκπαιδεύσεως ὑπ' ὅψιν ἔχοντες πάντες οἱ φίλοι τῆς προόδου, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι θὰ φιλοτιμηθῶσι νὰ συνδράμωσι τὸ Περιδικὸν τοῦ Συλλόγου « Ὀμήρου », καθ' ὅσον καὶ ἡ τιμὴ τῆς ἐτησίως συνδρομῆς σχετικῶς εἶναι μικρὰ καὶ ἀσήμαντος, καὶ τὸ καθῆκον τῆς φιλογενείας καὶ κοινωφελείας ἐπιβάλλει. Ἐπὶ πᾶσι δὲ, καὶ ἰδίον κέκτηται ψυχαγωγικὸν πλεονέκτημα, ἅτε τέρπον μὲν τὴν καρδίαν, τρέφον δὲ καὶ ἐνισχύον τὴν νοῦν διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐν αὐτῷ ποικίλων ἄρθρων.

Περὶ τῶν Σχολείων τοῦ Συλλόγου.

Τὸ Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου, ἀτενίζων πρὸς τὸν κυριώτατον σκοπὸν τοῦ καθιδρύματος, τὸν ἐκπαιδευτικόν, ὅστις καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματός του καταφαίνεται, ἔσπευσεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ὡς ἐμνήσθη ἀνωτέρω, νὰ ἀναμάσῃ τὰ μέλη τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν ἐνεπιστεύθη, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἡλλογίμου κ. Κ. Ξανθοπούλου, πᾶσαν τὴν περὶ τῶν Σχολείων τοῦ Συλλόγου μερίμνην ὡς κατὰ τὸ παρελθόν, οὕτω καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος ἀπὸ τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου ἤρξατο ἐκ νέου τὴν συνήθη καὶ τακτικὴν πορείαν του τὸ κατὰ τὴν ὁδὸν Ῥόδων διὰ τοὺς ἀπόρους παιδᾶς ἰδρυθῆν δημοτικὸν Σχολεῖον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέν-

των μαθητῶν καθ' ὅλην τὴν σχολικὴν περίοδον, ὡς σημειοῦται ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκθέσει τοῦ διδασκάλου κ. Δ. Μηνᾶ, ἀνῆλθεν εἰς 85, ἐφοίτων δὲ κατὰ μέσον ὕρον ἕως 70. Εἰς τοὺς μαθητάς, ἐκτὸς τῆς πνευματικῆς τροφῆς, καὶ τὰ ἄλλα χρειώδη, ὡς βιβλία, χάρται κλπ., ὅλα δωρεὰν ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου ὁ διδάσκαλος κ. Δ. Μηνᾶς πράγματι μὲν δὲν ὀλιγόρησε τῶν χρεῶν του, ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν μεγάλην τοῦ Συλλόγου ἐπιθυμίαν διὰ τὴν ἐκπαιδεύσιν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ. Πολλὰ ἀναντιρρήτως δὲν δύναται τις νὰ προσδοκᾷ ἐξ ἀγνοηταίων, ὧν ἡ οἰκιακὴ ἀγωγή εἶναι ὅλως παρεμλημένη κατ' ἀνάγκην. Ἡς τις ἐξ ἡμῶν ὀφείλει νὰ ἀρκηται εἰς τὰ ἐφικτά τοῦτο ἰδίως καὶ ἡμεῖς ἐπιθυμήσαμεν καὶ ἐθηρεύσαμεν. Ἐπειτα καὶ παντοῦ ἄλλου ἢ πρόδοος δὲν δύναται νὰ καταμετρηθῇ μετ' αὐτὸ μέτρον ὁ προοδεύοντες φύσει εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν μὴ τοιούτων ὁ νόμος οὗτος ἐκ πείρας ἐφάνη καὶ ἐνταῦθα ἐφαρμοζόμενος. Ὅταν, ἐκτὸς τῶν φυσικῶν συνεπειῶν πηγαζουσῶν ἐκ τῆς ἀναποδράστου ἀνάγκης τῆς ἀνθρωπίνης ἀτελείας καὶ ἀδυναμίας, ἀναλογισθῶμεν καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν, ἵνα μὴ ἀπαριθμῆσω ἄλλα, πάντως θὰ ὤμεν ἐπιεικέστεροι εἰς τὰς ἀπαιτήσεις καὶ μετριώτεροι εἰς τὰς ἐπιθυμίας. Τί χρειάζονται καὶ τί ὀφελοῦν αἱ πομπώδεις λέξεις, τὰ ἀλαζονεύματα, οἱ θωπευτικὶ ἐπαίνοι καὶ τὰ πυκνὰ θυμιάματα, ὅταν ταῦτα συντελῶσι μᾶλλον εἰς τὴν κατασκότισιν τῆς καθαρᾶς ἀληθείας;

Ἐσπερινὰ Σχολεῖα διὰ τὸν λαὸν κατὰ τὸ κληῖον ἔτος συνστάθησαν δύο ἐν μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν Ῥόδων, ἕτερον δὲ κατὰ τὴν συνοικίαν τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ὡς σχολάρχαι δὲ διωρίσθησαν διὰ μὲν τὸ πρῶτον ὁ διδάσκαλος τοῦ δημοτικοῦ Σχολεῖου τοῦ Συλλόγου κ. Δ. Μηνᾶς, διὰ δὲ τὸ δεύτερον ὁ ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ δημοδιδάσκαλος κ. Ζαυριάδης· συμπαραλήθησαν καὶ βοηθητικοὶ διδάσκαλοι εἰς τὸ πρῶτον μὲν οἱ κ. Οἰκονομόπουλος, Βαζβαρίγος, Μάτσας, Πα-

παθεοδοσίου καὶ Γ. Παργαμνῶς, εἰς δὲ τὸ δεύτερον οἱ κ. Σταφφῆτας καὶ Στυλιανός. Εἰς ὅλους τούτους, ὡς μόνον πόρον ζωῆς ἔχοντας τὰς ἐκ τοῦ ἀποκλειστικοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος ἀπολαύς, ἐνεκρίθη καλὸν ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς νὰ χορηγηθῆται ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου, παρὰ τὰ προϋπολογισμένα, ἄλλως τε καὶ τῆς ἀσθετικῆς αὐτοῦ καταστάσεως μὴ ἐπιδεχομένης πλείονας ἀραιμάξαις, μικρὰ τις ἀντιμισθία, ἵνα καὶ αὐτοὶ μὲν ἀκοντότερος ἐργάζωνται, καὶ ἡ διδασκαλία δὲ ἡ τακτικώτερα καὶ τελεσφορώτερα.

Ἡ πληθὺς τῶν φοιτῶντων εἰς τὰ Ἐσπερινὰ Σχολεῖα ὑπῆρξε, Κύριοι, ὑποδεστέρα τῆς τοῦ παρελθόντος ἔτος, καὶ τοι ἐξ ἀρχῆς τὸ Συμβούλιον εἶχε μεριμνήσει δεόντως περὶ τοῦ τελειοτέρου καταρτισμοῦ αὐτῶν ἄλλὰ τοῦτο οὐδαμῶς δν σημείον ὀπισθοδρομικόν, ὡς τινες ὑπόπτεισαν, συνάδει μάλιστα πρὸς αὐτὸν τὸν τῶν πραγμάτων φυσικώτατον βῆσιν. Φύσει τῷ ὄντι ὁ λαὸς ἀγαπᾷ τὰ καινὰ, καὶ ἀρύεται θύλας ἐκ τῶν ἐκτάκτων ὁ πολλοὶ ἐκ τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ μαθητολόγιον κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος, προσήρχοντο οἱ μὲν ἀπὸ περιεργείας ἀπλῆς, οἱ δὲ καὶ παιδείας χάριν, ὀλίγιστοι βεβαίως ἦσαν οἱ ἀπὸ καθαροῦ ζήλου μαθήσεως ἐμπνεόμενοι· ἔδει κατὰ μέγα μέρος νὰ παύσῃ καὶ ὁ συρμὸς οὗτος, ὡς καὶ τῷ ὄντι ἔγεινε, περὶ τοὺς τελευταίους μάλιστα μῆνας. Διὰ ταῦτα, κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίοδον τῆς συστάσεως τῶν ἔσπερινῶν Σχολείων ἐνεγράφησαν ἀρχικῶς εἰς μὲν τὸ μαθητολόγιον τοῦ κατὰ τὴν ὁδὸν Ῥόδων Σχολεῖου 410, εἰς δὲ τὸ τοῦ κατὰ τὴν συνοικίαν τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης 423, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν φοιτῶντων προῖόντος τοῦ χρόνου ἡλατοῦτο ἐπισημητῶς, ὥστε ὁ μέσος ὕρος, καθὰ ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐκθέσεων τῶν κ. Σχολαρχῶν, εἶναι 75—80 εἰς τὸ πρῶτον, καὶ 45 εἰς τὸ δεύτερον Σχολεῖον.

Σημειωτέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἱκανοὶ ἐκ τῶν ἐγγραφέντων εἰς τὸ πρῶτον Σχολεῖον μετέβησαν ἀκολούθως εἰς τὸ δεύτερον, ὅπου αἱ

των μαθημάτων ἐνάρξεις εἶχον γίνεσθαι βραδύτερον.

Τάξις βεβαίως περὶ τὴν φοίτησιν δὲν ἠδύνατο νὰ τηρηθῆται ἐν πάσῃ τῇ απαιτουμένῃ αὐστηρότητι, καθ' ὅσον οἱ φοιτῶντες οὐχὶ μόνον ἦσαν ἐξ ἐκείνων παρ' οἷς ἐν γένει ἡ ἰδέα τῆς τάξεως δὲν εἶναι ἀποχρώτως ἀνεπτυγμένη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ἐναντίᾳ ὑποθέσει πάλιν ὡς ἐργατικοὶ ἄνθρωποι ἀνταντιρρήτως δὲν εὕρισκον πάντοτε καὶ τὴν απαιτουμένην εὐκαιρίαν καὶ ἄνεσιν. Πλὴν εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως, δὲν θὰ ἦναι ἀκατάλληλον νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα τὴν ἐρῶν παρτήρησιν ἢν μετὰ θάρρους ποιεῖ ὁ διδάσκαλος κ. Κ. Ζαννιαδῆς ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκθέσει του, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνηται ἡ ἐγγραφή των προσερχομένων εἰς τὰ Σχολεῖα ἐπὶ σκοπῷ μαθήσεως μετὰ τινος ἠθικῆς ὑπευθύνῃς περὶ τὴν τακτικώτερον φοίτησιν, ἵνα ἡ ἡ διδασκαλία ἐπιτυχῆς καὶ τελεσφορώτερη.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ὁμολογητέον, Κύριοι, ὅτι καίτοι ὑπάρχουσι τῷ ὄντι ἀποθαρρυντικὰ τινὰ ὡς πρὸς τὸ ποσοτικὸν κεφάλαιον, τὸ ποιοτικὸν ὅμως μέρος δὲν στερεῖται ὀλοτελῶς καὶ τῆς ἀναγκαίας πρὸς ἐγκαρδίωσιν ἀντισταθμίσεως καὶ παραγορητικῆς ἀρετῆς, ἅτε τῆς προόδου των τακτικῶς φοιτησάντων καὶ ἐπιμελῶς τὰ διδασκόμενα ἀκολουθησάντων ἐπαισητοτέρας καταστάσεως. Τὰ ἐπιδεικτικὰ ὡς καὶ ἀνωτέρω ἠνείκα μὴν, εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ ἔργα τοῦ Συλλόγου ἐξέλιπον κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἀντικατασταθέντα ὡς οἶόν τε διὰ τῆς σιγηλοτέρας μὲν καὶ ἀφανστεράς, οὐχ' ἦσαν δὲ καὶ θετικώτερας καὶ καρπώδεστερας ἐνεργείας.

Ἐκτὸς των τακτικῶν μαθημάτων περιοριζομένων εἰς ἀνάγνωσιν, γραφῆν, Ἀριθμητικὴν, ἀρχὰς τινὰς τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματικῆς καὶ ἐρμηνείας των δυσκαταληπτοτέρων λέξεων, ὡς καὶ μικρὰ ἐρθογραφικὰ γυμνάσματα ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τελευταίᾳ τάξει, ἐκτάκτως ἐδίδάχθη δωρεάν ἐν τοῖς δυσὶ Σχολείοις τοῦ λαοῦ τὴν μὲν Ἰερὰν Ἱστορίαν οἱ Ἱερολογιώτατοι κ. Π. Δανιηλίδης καὶ Α. Στεφαννάκης, τὴν δὲ Ἑλληνικὴν Ἱ-

στορίαν μετὰ των ἀναγκαιουσῶν γεωγραφικῶν γνώσεων οἱ ἐλλόγιμοι κ. Α. Καραγιάννης καὶ Μ. Σεϊζάνης.

Εἰς τοὺς διδάξαντας καὶ ἐργασθέντας μετὰ ζήλου δια τὴν τοῦ λαοῦ ἐκπαίδευσιν ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας τοῦ ἡμετέρου Σωματείου.

Στατιστικὰς καὶ ἄλλας εἰδικωτέρας καὶ λεπτομερεστεράς πληροφορίας ἀφορώσας τὰ Σχολεῖα ἐν γένει, δὲν προσδοκᾶτε βεβαίως νὰ ἀκούσετε παρ' ἐμοῦ ἐνταῦθα αἱ τοιαῦται ἐκθέσεις ἀνήκον μᾶλλον εἰς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν.

Ἄλλ' ἐπὶ πάνιν, οὐδένα ἐξ ἡμῶν πρέπει νὰ διαλάβῃ τὸ ἐξῆς τοῦτο: ἐὰν ἐκ μέρους των φιλοκάλων συμπολιτῶν τὰ Σχολεῖα τοῦ λαοῦ ἐτύγχανον εὐνοϊκωτέρου βλέμματος καὶ τῆς προσηκούσης ὕλικῆς καὶ ἠθικῆς ὑποστηρίξεως, πάτως ταῦτα βεβαίως θὰ ἐρρυθμίζοντο ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἔτι, καὶ ἡ πρόοδος θὰ ἐγίνετο πολλαπλασία ὅταν τὸ κύριον ἐλατήριο ἀδρανῆ, ὅποιαν τακτικὴν καὶ ἀποτελεσματικὴν κίνησιν δύνανται ποτε νὰ παράγῃ ἡ μηχανή; Τὰ πράγματα ἀπαιτοῦσιν ὄθνησιν καὶ θερμότητα τὸ ψῦχος περιστελλεῖ τὰ πολλὰ, ὁ παγετός καταστρέφει ἅπαντα, ἡ δὲ ἀδράνεια καὶ ἀκίνησις εἶναι αὐτόχρομα θάνατος. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος οὐ μόνον αἱ ὕλικαὶ συνδρομαὶ ἦσαν ἀφθονώτερας, ἀλλὰ καὶ δωρεάν ἰκανὰ ζηλωτὰ μέλη εἶχον διδάξει, καὶ οἱ συχνὰ τὰ Σχολεῖα ἐπισκεπτόμενοι καὶ διὰ τῆς παρουσίας των ἐνθαρρύνοντες τοὺς ἐργαζομένους ἦσαν πλεῖστοι ὅσοι. Κατὰ τελευταῖον τοῦτο ἔτος ἀτυχῶς ὅλαι σχεδὸν αἱ πηγαὶ ἐστείρουν, καὶ ὅμως ὁ κόσμος ἀπαιτεῖ πάλιν σημεῖα καὶ τέρατα παρὰ τοῦ Συλλόγου «Ὀμήρου». Καὶ πολλὰ ἠδύνατο, καὶ πολλὰς ὄφειλε νὰ ποιῆσθαι οὗτος, νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς περὶ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ἐργασίας του, νὰ περιθάλλῃ τὰ σχολεῖα καὶ ἄλλων ὁμογενῶν καὶ ἀπόρων κοινοτήτων, διότι ἐκ τῆς ἐκπαίδευσῆς καὶ μορφώσεως τοῦ λαοῦ ἐξαρτᾶται ὁμολογουμένως ἡ ἀνήκουσα καὶ ποθητὴ ἐθνικὴ ἡμῶν ἀνοψίσις, ἐὰν ὀλίγοι τινὲς καὶ ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν μετὰ συναμι-

λητικῶ ὄμματος ἐβλεπον τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ ὑπὸ μεγαθύμων ἀνδρῶν πᾶνυ γενναίως δωρούμενα εἰς τοὺς Συλλόγους ἀδρὰ ποσὰ ὑπὲρ τῆς κοινῆς παιδείσεως.

Περὶ τοῦ ταμείου.

Ἐκ των μέχρι τοῦδε λεγθέντων δύνανται ἕκαστος εὐχερῶς νὰ κρίνῃ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ταμείου τοῦ Συλλόγου. Ὅταν ἀφ' ἐνὸς ὁ ἀριθμὸς των μελῶν ὁσημέραι ὀλιγοστεύῃ, καὶ ἐκ των ὑφισταμένων οὐκ ὀλίγα καθυστερῶσι ἐπὶ μακρὸν τὰς ὀφειλομένας τακτικὰς συνδρομάς των ἀφ' ἑτέρου, ὅταν ἐκ μέρους των εὐπορούντων οὐδεμία σημαντικὴ προσφορὰ, ἰκανὴ νὰ ἀναπληρώσῃ πολλὰς ἐλλείψεις καὶ νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκτέλεσιν των μεγάλων καὶ ἀγαθῶν σκοπῶν τοῦ Συλλόγου, δὲν ἐμφανίζηται εἰς τὸν ὀρίζοντα τοῦ ταμείου αὐτοῦ καὶ ὅταν, ἀπ' ἐναντίας, αἱ δαπάναι ἀναγκαιῶς ἡμέραν τῇ ἡμέρᾳ πολλαπλασιάζονται, ἡ πλάστιγξ τοῦ παθητικοῦ θὰ βέπη φυσικὰ πρὸς τὰ κάτω ἔτι μᾶλλον ἢ ἡ τοῦ ἐνεργητικοῦ, καὶ ἀντὶ νὰ αὐξάνῃ ὁ Σύλλογος κατ' ἔτος τὸ ἀποθεματικὸν του κεφάλαιον, τ' ἀνάπαλιν ὁ λόγος των πιστωτῶν θὰ καθίσταται βαθμηδὸν πολυαριθμότερος. Ἐκ τοῦ κατωτέρω ἐπισυναπτομένου ἰσολογισμοῦ θέλετε λάβει γνῶσιν τῆς πραγματικῆς θέσεως τοῦ ταμείου. Πρὶν τοῦτου ὀφείλω νὰ ὑπομνήσω ὑμῖν ὅτι συνταχθέντος τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπὶ τῇ βάσει των ἐλπιζομένων πόρων τοῦ Καταστήματος, καὶ τούτων προϊόντος τοῦ χρόνου ἀντὶ τῆς προσηκούσης ἐπαυξήσεως ἐλάττωσιν μᾶλλον ὑποστάντων, ἀπ' ἐναντίας δὲ παρουσιασθεῶν καὶ ἐκτάκτων τινῶν δαπανῶν, ὡς ἡ μισθοδοσία των διδασκόντων ἐν τοῖς Σχολείοις τοῦ λαοῦ κτλ. ἐδέησε νὰ ζητηθῇ ἐν γενικῇ συνεδριάσει πίστωσις 50 λιρῶν ὀθωμανικῶν, ὡς προσθήκη, ὅπερ ἐπεβάρυνεν ἐν μέρει τὸ ταμῖον τοῦ Συλλόγου.

Ἴνα δὲ ἔχητε ἀκριβεστεράς πληροφορίας περὶ των πραγμάτων, ἀνάγκη νὰ σημειώσω τὰ ἐξῆς:

Προϋπελογίσθησαν καὶ ἐξεδόθησαν ἀποδείξεις τακτικῶν συνδρομῶν	Μετζ. 2183
Δικαιώματα ἐγγραφῆς	» 52
τὸ ὅλον	» 2235
εἰσεπράχθησαν ἐκ τακτικῶν συνδρομῶν	» 4535,5
καθυστεροῦσι ἐκ μέρους των ὑφισταμένων μελῶν καὶ μὴ πληρωσάντων ἔτι,	Μετζ. 300
καθυστεροῦσι πρὸς τοῦτοις καὶ αἱ ὀφειλόμεναι συνδρομαὶ μελῶν παραιθέντων καὶ μὴ πληρωσάντων	» 399,5
	699,5
καθυστεροῦσι καὶ ἐκ των συνδρομῶν τοῦ Περιδικίου	Μετζ. 160

Τὸ ὀλικὸν ποσὸν των καθυστερημάτων εἶναι Μετζ. 859,5 ὥστε ἐὰν εἰσεπράττοντο ταῦτα καὶ προσετίθεντο εἰς τὰ ὡς ἀνωτέρω εἰσπραχθέντα, θὰ εἴχομεν τὸ ποσὸν των 2395 μετζίτιων, ἀπέναντι των προϋπολελογισμένων 2235 μετζίτιων ὅθεν θὰ προέκυπτε ὡς πλεόνασμα ἡ διαφορὰ 160 μετζίτιων, ἀκριβῶς τὰ καθυστεροῦντα ἐκ των συνδρομῶν τοῦ Περιδικίου. Δυστυχῶς τώρα, ἀφαιρουμένου τοῦ πραγματικοῦ ποσοῦ των εἰσπράξεων ἐκ των προϋπολογισθέντων, παρουσιάζεται ἕλλειμμα ἐξ 700 μετζ. περίπου. Ἄς ὄψονται οἱ αἴτιοι!

Καὶ με ὅλα ταῦτα, Κύριοι, ὁ Σύλλογος ἔχει οὐκ εὐκαταφρόνητον ἐσωτερικὴν περιουσίαν, ἦτοι ἐπιπλα, βιβλία, πειραματικὰ ὄργανα, ἀρχαιολογικὰ ἀντικείμενα, καὶ ἰκανὰ ἀντίτυπα τοῦ Περιδικίου διὰ πώλησιν.

ΕΤΗΣΙΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ		ΔΑΠΑΝΑΙ	
Ἐκ Τακτικῶν Συνδρομῶν	Γρ. 29,830	Διὰ Σφραγίδας δύο	Γρ. 650
» Δικαιωμάτων ἐγγραφῆς	» 840	» Ἀσφάλειαν	» 334
» Καθυστερημάτων παρελθόντος ἔτους	» 2,916	» Μισθοὺς ὑπαλλήλων	5,931
» Ἐνοικίου 2 δωματίων	» 858	» Ἐνοίκιον Καταστήμ.	42,000
» Δωρεῶν (διαφόρων)	» 4287	» Βιβλ. εἰς πτωχ. μαθητ.	385
» Ἀποθεμ. Κεφαλαίου	» 3378	» Διάφορα	3,453
εἰς πίστ. Α. Νορῶ	» 2040		22,753
» Δ. Βρετοπούλου	» 3229		49,620
» Ι. Κοντοπούλου	» 4496	Ἐξόδα Σχολείων.	
Κατάλοιπον παρελ. ἔτους	» 669	Εἰς ἐνοίκιον	Γρ. 862
		» διδασκάλους	
		Κ. Κιλαδόπουλον	» 2,040
		Δ. Μηνᾶν	» 5,411
		Ἐσπερινῶν σχολείων	6,749
		Δημ. Σχολείου ἀγ. Κωνσταντίνου	480
		» Σπύρον (ἐπιστάτην Σχολείου)	» 800
		» Βιβλία, Πετρέλ. κτλ	4,718
		» Ἐν ὠρολόγιον	» 441
			18,201
			45,468
		Ἐξόδα Βιβλιοθήκης καὶ Ἀναγνωστηρίου.	
		Εἰς διάφορα βιβλία	» 2,177
		» δετικά	» 666
		» Εὐρωπαϊκὰς ἐφημερ. καὶ Περιοδικὰ	» 4,609
			» 4,452
			3,684
		Συνδρομὴ εἰς Σχολὴν Γκίολδων	» 885
		Χρέη παρελθ. ἔτους πληρωθέντα	» 6,886
			Γρ. 46,543
			Γρ. 46,543

Τοσαῦτα, Κύριοι, περὶ τῶν κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐν τῷ Συλλόγῳ πεπραγμένων ὡς ἐν κεφαλαίῳ δεῖ ἐπισυνάπτω τὰ ἐξῆς, ἐπικαλούμενος τὴν ἐπιεικῆ ὑμῶν ἀκρόασιν. Τὸ τετραετὴ ἡλικίαν ἤδη ἄγον τοῦτο καθίδρυμα ἐν τῇ πρώτῃ συστάσει αὐτοῦ, ὡς οὐδένα διαλανθάνει, εἶχεν ἀρχίσει μὲ μικρὰ κεφάλαια, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ, ὡς ἐπόμενον ἦν, περιορισμέναι καὶ ἀνάλογοι τῶν δυνάμεων τοῦ ἦσαν, συνιστάμεναι εἰς ἀναγνώσεις καὶ μαθήματά τινα ἢ διαλέξεις πρὸς πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μελῶν· χάρις δὲ εἰς τὴν μετρίφρονα διαχείρησιν τῶν διεπόντων καὶ τὴν ἠθικὴν σύμπραξιν τῶν εὐλικρινῶς φιλοῦντων καὶ τὴν ἐδραίωσιν τοῦ καταστήματος ἐπιποθούντων, προήχθη βαθμῶν καὶ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ, ἐφέλικτον ὡςήμεραι τὴν προσοχὴν τῶν τε ἔσω καὶ τῶν ἔξω, καὶ φήμην τινὰ ἐπιτοικιζόμενον. Οὕτω δὲ, νομίσαν ἑαυτὸ ἱκανὰς πτέρυγας κεκτημένον, ἔσπευσε νὰ μεταρσιωθῆ ὁραραλέως, ἀνταλλάξαν τὸ τριβώνιον τοῦ Ἀναγνωστηρίου μετὴν πορφύραν τοῦ Συλλόγου. Ἄλλ' ὁ λογαριασμός, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐγένετο ἄνευ τοῦ ξενοδόχου ὁ νεανίας, ὀργῶν ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας του, δὲν προβλέπει συνήθως τοὺς σκοπέλους οὓς θὰ ἀπαντήσῃ ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ βίου. Τοῦτο εἶναι φυσικώτατον καὶ οὐδαμῶς παράδοξον. Τὰ ζήλωτὰ μέλη, μηδαμῶς ἀναλογιζόμενα ὅτι πρὸς τὴν κτήσιν πτερύγων χρειάζονται καὶ δυνάμεις, αἷ δὲν ἦτο δυνατόν οὕτω ταχέως νὰ προσαποκτήσῃ ὁ Σύλλογος, κατελήφθησαν ὑπὸ αἰσθήματος μεμψιμοιρίας ἐπὶ τῇ φυσικῇ ταύτῃ καταστάσει, τινὰ δὲ καὶ βραδίως ἐφάνησαν ἀποκαμόντα. Δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ἤρξαντο ἀνατομικοπαθολογικαὶ ἐρευνᾶν καὶ μεταφυσικαὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τῷ ὑποθετικώτερον γινόμεναι. Ἄλλ' ὦ φίλοι! τὰ πράγματα εἰσιν ἀπλοῦστατα. Τὸ πνεῦμα ἵνα ἐνεργῆ ἰσχυρώτερον καὶ δραστηκώτερον, ἀπαιτεῖ πάντως καὶ σῶμα ἰσχυρὸν, καὶ δυνάμεις ὕλικας ἄνευ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν οὐδέποτε τι γενναῖον κατορθοῦται· ὑμεῖς νομίζετε ἴσως ὅτι ἀρκεῖ τὸ πνεῦμα νὰ ἦναι ἐνεργόν, καὶ αἱ ὕλικαι δυνάμεις

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΣΤ')

πάντως θὰ συμπαρακολουθῶσιν εὐχῆς ἔργον ἦτο τοῦτο· ἀλλ' οἱ ἐπὶ τὸ φυσικώτερον κρίνοντες δυσκολεύονται ἐν παντὶ καὶ πάντοτε νὰ παραδεχθῶσι τὸ μέτρον τοῦτο. Ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα, τὸ πνεῦμα δὲν εἶναι ἀπόλυτον· τὰ ἀπόλυτα ἐν τῇ ἰδέᾳ μόνῃ ὑφιστάμενα κατοπτρίζονται ὁ κόσμος, ὡς ἔχει, ἀπαιτεῖ πράγματα, ὁ δὲ παρὼν αἰὼν ἐπιμαρτυρεῖ τὴν ἀνάγκην τῶν ὕλικων δυνάμεων. Προκίσατε τὸν Σύλλογον καὶ μὲ ὕλικας δυνάμεις, καὶ τότε θέλετε ἴδειν καὶ τὸ πνεῦμα ἐλευθερώτερον θὰ ἐνεργῆ, καὶ εὐρύτερον ὅταν ὁ ὀρίζων ἦναι στενός, τί προσδοκᾶτε; Ὑμεῖς ἐνομίσατε ὅτι ὁ Σύλλογος θείε τὰ θεμέλια αὐτοῦ ἐπὶ πνευματικῶν βάσεων θὰ παγιοῦται ὡςήμεραι, καὶ θαυμάσια ἔργα θὰ ἐκτελῆ διὰ τοῦ χρόνου· διὸ καὶ προκηρύξεις ἐπὶ προκηρύξεων καὶ ἐπὶ τὸ πομπωδέστερον ἐφθήμεν δημοσιεύσαντες. Ἄλλ' ἐν πρώτοις τὸ μέτρον τοῦ χρόνου εἶναι διπλοῦν, κατὰ τὴν φύσιν τῶν μειζόνων καὶ ἐλασσόνων μεγεθῶν· τί δὲ εἶναι ἡ τετραετὴς ἡλικία δι' ἐν σωματικῶν, οὗτινος μάλιστα ἡ ἀρχικὴ γένεσις ὑπὸ ἀλλοίαν μορφήν παρέστη, καὶ ὁ προορισμός του δημοτρόπως προεδηλοῦτο; Ἐπειτα ἡ μεταμόρφωσις ἐνομίσαμεν ὅτι θὰ ἦναι κατ' εὐσίαν, καὶ οὐχὶ κατ' ἐπιφάνειαν μόνον ἠλπίσσαμεν δηλαδὴ ὅτι ὁ Σύλλογος θὰ τύχῃ ὑποστηρίξεως καὶ ἀρωγῆς παρὰ τῷ κοινῷ, θὰ συνδράμηται ὕλικῶς παρὰ τῶν εὐπορούντων, ὡςπερ ἀλλαχοῦ, θὰ πολλαπλασιάσῃ βαθμηδὸν τὰ ἑαυτοῦ μέλη· ἀλλ' ἐνταῦθα ὠλισθήσμεν, τὸ βαυκαλισμὰ μας ὑπῆρξεν ἡ προκομμένη ἀπάτη. Αἱ ἐξωτερικαὶ συνεισφοραὶ δυστυχῶς ὑπὲρ τὸ δέον γλίσχαν τὴν ὄψιν ἔδειξαν, καὶ οὐδὲ ἦσαν ἀντάξιαι τοῦ ὀνόματος τοῦ Συλλόγου, οὐδὲ τῆς μεγάλης Σμυρναϊκῆς Κοινότητος. Προσθέσατε εἰς ταῦτα, καὶ ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν βραχυπρόθεσμον ἔσχον τὴν ἀρχικὴν προθυμίαν των, τὰ μὲν παραιτούμενα, τὰ δὲ ἀκνηρότερα τὰ βήματα καταστάντα, ἄλλα δὲ τέλος καὶ αὐτὴν τὴν εὐτελεῆ συνδρομὴν των καθυστεροῦντα ἄχρι τοῦδε. Τί, εἰπέτε μοι, παρακαλῶ, τί μέγα ἡδύνατο ἢ δύναται νὰ κατορ-

34.

θώσῃ ὁ Σύλλογος ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τῶν πραγμάτων; ἐγὼ δὲ τολμῶ εἰπεῖν, Κύριοι, ὅτι ὅ,τι ἐποίησεν, εἶναι πάλιν μέγα καὶ πολὺ καὶ ἐπαίνων ἄξιον· οὐδὲν παρέλειψεν ἐκ τῶν ἐφικτῶν καὶ ἐνόητων· καὶ μεγάλη μάλιστα παρηγορία ἡμῶν καὶ καύχημα εἶναι ὅτι ὁ Σύλλογος «Ὀμηρος» ἐξετιμήθη πολὺ περισσότερον καὶ δεόντως παρά τῶν ἔξω ὁμογενῶν καὶ ἄλλων ὀρθῶς καὶ εἰλικρινέστερον περὶ τῶν πραγμάτων κρινόντων, ἢ παρά τῶν ἐνταῦθα ἐν γένει, παρ' ὧν ἤλιπιζε καὶ ἀπῆτει μάλιστα πλεονεξία δικαίως.

Κύριοί μου! οἱ Σύλλογοι βεβαίως δὲν βαδίζουσι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· διπλοῦν καὶ ἐδραῖον περιτείχισμα πρέπει νὰ περιβάλλῃ τὸν περίβολον αὐτῶν· συνασπισμὸς χρειάζεται· ἐσωτερικὸς τε καὶ ἐξωτερικὸς· διπλαῖα πρέπει νὰ ἴναι αἱ πηγαὶ αὐτῶν, ὕλικὴ καὶ πνευματικὴ, καὶ διαρκῶς αὐταὶ βέουσαι· οἰαδῆποτε πηγῇ, ἔστω καὶ χειρᾶρρος, ἅμα ἔχη ταχεῖαν τὴν διακοπὴν, οὐδὲν κατορθώνει. Βλέπετε τὰ τακτικῶς καὶ διαρκῶς βέοντα ἐκείνα ρυάκια πόσον συντελοῦσιν εἰς τὴν γονιμότητα, πόσον παραγωγικὴν δύναμιν ἔχουσι; τοιαύτην πορείαν ὀφείλει νὰ διαγράψῃ ὁ Σύλλογος ἡμῶν· ὀφείλει καλῶς νὰ ζυγοστατήσῃ τὰ πράγματα· ἐν παντὶ δὲ καὶ πάντοτε πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὰ δυσανάλογα μέτρα.

Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος κατὰ τὴν ὕλικὴν ὑπαρξίν ἰσχνὸς ὅπωςδῆποτε ἐφάνη—ἐννοῶ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν πόλιν ἐνθα ἐστὶν ἰδρυμένος· ὡς δὲ ἐκ τούτου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, ὅπως ἀπῆτει ὁ προορισμὸς του. Ὁ προορισμὸς τῶν Συλλόγων δὲν περιορίζεται βεβαίως εἰς ἀναγκώσεις ἢ μαθήματα ἐντὸς τῶν τειχῶν τῶν καταστημάτων αὐτῶν γινόμενα, καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μελῶν αὐτῶν ἀποκλειστικῶς ἀφορῶντα· διότι οἱ Σύλλογοι δὲν εἶναι Ἀναγνωστήρια· σκοπὸν κυρίως προτίθενται τὴν γενικωτέραν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν, οἱ καλούμενοι μάλιστα φιλικπαιδευτικοί, ὡς ὁ ἡμέτερος· ἀπαιτοῦσι πολλοὺς καὶ ἀκαμάτους γεωργούς· ἔχουσι ἀνάγκην ἀφθόνου ἐλαίου διὰ

τὸν κοινὸν φωτισμὸν· ἢ τράπεζά των πρέπει νὰ ἴναι πλήρης πάντοτε, πλουσία εἰς τὰ εἶδη, καὶ ἐπαρκὴς εἰς πολλοὺς. Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος θὰ ἠδύνατο βεβαίως νὰ κατωρθώσῃ πολὺ περισσότερα ἢ ὅσα ἔχει κατωρθωμένα, ἐὰν ἐκτὸς ἄλλων κημοίρει τοῦλάχιστον πολλῶν ὁμηρῶν πνευματικῶν λειτουργῶν· ἀλλ' ἀτυχῶς ἡμέραν τῆ ἡμέρα καὶ οἱ τοιοῦτοι, ὡς φαίνεται, τὴν τῶν κομητῶν πορείαν ὀρέγονται ἵνα ἀκολουθῶσιν. Ἄλλοτε ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ Ἀναγνωστηρίου ἱκανοὶ παρουσιάζοντο· ἀφ' οὗτος ὁμοῦ ὁ θεῖος Ὀμηρος ἔστησε τὴν ὑψηλοτέραν του σημαίαν, ἐγενόμεθα, ὡς φαίνεται, δειλότεροι· καὶ οἱ διδάσκοντες καὶ οἱ διδασκόμενοι διασκορπιζόμεθα καὶ κρυπτόμεθα. Φαντάζομαι τί θὰ ἔλεγε πρὸς ἡμᾶς ὁ γηραιὸς ἐκεῖνος παρὰ τὸν Μέλητα αἰδοῦς. Ναι, θὰ ἔλεγε πρὸς ὅλους διὰ τῆς ἠχηρᾶς καὶ ἐπιβλητικῆς φωνῆς του: Ἰωνες! τί ποιεῖτε; πρὸς τὸ θεαθῆναι μόνον ἰδρῦσατε τὸ εἰς ἐμὸν ὄνομα ἐν τῇ ἐμῇ πατρίδι γεραιόμενον τοῦτο τέμενος, εἰς ὃ πιστοὺς καὶ ἐνθέρμους ὀπαδοὺς ἐλονὲν ἐλιγυτέρας βλέπω; Δὲν γνωρίζετε ὅτι τὴν συναναστροφὴν μου ἐζήτουν νύκτωρ τε καὶ ἡμέραν ἐπιστημότατοι ἄνδρες τῆς ὑψηλῆς, βασιλεῖς καὶ φιλόσοφοι, ῥήτορες καὶ ἱστορικοί, καὶ ὑμεῖς οἱ λεγόμενοι φυσικοὶ ἀπόγονοί μου, οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ πίνοντες ὕδωρ, ἀποφεύγετε τὸ πρόσωπόν μου καὶ δὲν σπεύδετε νὰ ἀνυψώσητε ἐμὲ τὸν προπάτερά σας εἰς τὴν ἀνήκουσάν μοι περιωπὴν; ὦ αἰσχος! θὰ καταντήσω τῷ ὄντι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀποκηρύξω ὅλους ὑμᾶς· δὲν ἀνέχομαι ἀπογόνους ἀδρανεῖς· δὲν μοι περιποιεῖ εὐχαρίστησιν νὰ λέγωμαι προπάτερων· ἐὰν ἐγὼ ἦμαι Ὀμηρος σάρκα καὶ ὀστά σῶν, μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ οἱ Οὐοφίανοί, μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ διὰ τῶν χειλέων των μόνον τὸ ὄνομά μου ψελλίζοντες. Ναι, τοιαῦτα ἀδιστακτικῶς θὰ ἔλεγεν ὁ θεῖος ποιητὴς πρὸς τοὺς τὸν οἶκον αὐτοῦ ψυχροτέρῳ τῷ βλέμματι καθορῶντας.

Θίξας, Κύριοι, τὴν περὶ Συλλόγων χορδὴν, δὲν πρέπει τελευταῖον νὰ καλύψω διὰ σι-

Περὶ ἀρχαιρεσιῶν.

Τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν, 28 λήξαντος Ἀπριλίου, προσκληθέντων τῶν μελῶν εἰς γενικὴν συνεδρίαν πρὸς ἐκλογὴν τοῦ νέου Συμβουλίου, ὡς ὀρίζει ὁ Κανονισμὸς, μέλη αὐτοῦ διὰ σχετικῆς πλειονοψηφίας ἀνεδείχθησαν οἱ ἑξῆς κύριοι: Α. Καλλιγᾶς πρόεδρος, Φ. Βουτσινᾶς καὶ Ν. Οἰκονομίδης ἀντιπρόεδροι, Α. Καραγιάννης γενικὸς γραμματεὺς, Ἀχ. Φοντριέρ καὶ Μ. Φακῦρης εἰδικοὶ γραμματεῖς, Α. Βέλλης ταμίας, Κ. Εὐσταθόπουλος βιβλιοφύλαξ, Κ. Ἰσηγόνης ἐπιμελητὴς τοῦ ἀναγνωστηρίου, Δ. Μαρκόπουλος, Σ. Πιττακὸς καὶ Ι. Λύγερινος σύμβουλοι.

Κηρύττων, Κύριοι, τὴν λήξιν τῆς περιόδου τοῦ παλαιοῦ Συμβουλίου καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ νέου, κατέρχομαι τοῦ βήματος, γηθόσυνος παραδίδων τὴν ἀρχὴν εἰς τὸν ὁμηρῶν Ἀσκληπιάδην, τὸν κατὰ τὰς εἰλικρινεῖς εὐχὰς μου ὁμολογουμένως ἰκανωτέρον μου κ. Α. Καλλιγᾶν. Συγχαίρω ἀπὸ καρδίας τῷ τε ἀξιοτίμῳ διαδόχῳ μου καὶ τοῖς ἀξίοις συναδέλφοις του ἐπὶ τῇ ἐπιτυχεῖ ἐκλογῇ των, καὶ εὐχομαι ὅπως διὰ τοῦ θερμοῦ πρὸς τὸν Σύλλογον ζήλου καὶ τῆς ἐγνωσμένης ἰκανότητός των συντελέσωσιν ὡς μάλιστα εἰς τὴν παγίωσιν καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω παραγωγὴν τοῦ πνευματικοῦ τούτου φωτισμοῦ. Ἐκφράζω τὰς ὀφειλομένας ζωντὰς εὐχαριστίας ἐμοῦ τε καὶ τῶν μετ' ἐμοῦ ἀποχωρούντων συναδέλφων εἰς ὅλα τὰ ἀξιοτίμα μέλη καὶ πάντας τοὺς διὰ τῆς ποθητῆς παρουσίας των τιμήσαντας τὸ Κατάστημα γεραροῦς ἄνδρας. Εὐέλπις εἶμι, ὅτι πάντες ἀναλογιζόμενοι τὴν ἀφοσίωσιν, τὴν εἰλικρινεῖαν, τοὺς πόθους, καὶ τὴν κατὰ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις πιστὴν ἐν τῷ Καταστηματικῷ ὑπηρεσίαν μου, θέλουσι παρίδει ἐπεικῶς καὶ ὅ,τι ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐξ ἀδυναμίας παρημέλησα. Εὐχομαι ὅπως, πάντες κατανοοῦντες τελείως τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν τοῦ ἱεροῦ τούτου καθιδρύματος, ὑπ' ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ φιλοπροόδου πνεύματος ἐμφορούμενοι, καὶ πρὸς τὸν κυριώτατον σκοπὸν αὐτοῦ διεύ-

γῆς καὶ τι ἄλλο, ὅπερ μετὰ ἑταστικοῦ βλέμματος παρακολουθῶ συμβαίνον ἐν τισι τῶν Συλλόγων καὶ Ἀναγνωστηρίων, καὶ ὅπερ δύναται ἐπίσης νὰ παρακωλῆ ἢ νὰ καθιστῆ δυσεπιτευκτοτέραν τὴν πραγματοποιήσιν τῶν σκοπῶν, νὰ παρεκτρέπη ἐκ τῆς κυριωτέρας γραμμῆς ἢν ὀφείλου νὰ βαδίζωσι τὰ ἠθοποιητικὰ σωματεία, νὰ βραδύνῃ τὴν προαγωγὴν αὐτῶν καὶ παγίωσιν· ἐννοῶ τὸν κατ' ἐπιφάνειαν μὲν πολὺν, κατ' οὐσίαν δὲ ἀλυσιατελῆ ζήλον τινῶν, οἱ ὁποῖοι θέλοντες νὰ διυλίωσι τὸν κῶνωπα, κατὰ τὸ λεγόμενον, τῶν δὲ βαρυτέων ἐπιλανθανόμενοι, δωρεᾶν ἀναδέχονται τὸ ἄζηλον ἐπάγγελμα τοῦ κακοῦ ἐπικριτοῦ, ἐπὶ τραπεζῆς τιθέασιν ἐν οὐ δέοντι συζητήσεις ἀγόνους καὶ ἀκαίρους, τὴν ἰαμάδα τῆς ἰκανότητός των καταναλίσκουσι περὶ ὅλων περιττὰς καὶ ἀνωφελεῖς διενέξεις, πρὸ τῶν χειλέων συνεχῶς ἔχουσι τὰς ἀποδοκιμασίας, ἀπαιτητικώτεροι γίνονται περὶ ὅλα χωρὶς νὰ σταθμίσωσιν ἐπακριβῶς τὰς περιστάσεις, καὶ ταῦτα πάντα ἕνεκα τοῦ πολλοῦ δῆθεν πρὸς τοὺς Συλλόγους ζήλου των· ἀλλ' οὐκ οἶδασιν ἴσως ὅτι ἢ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἐνίοτε σπουδῇ ἐνδέχεται ν' ἀποβῆ ὀλεθρία, κατασθενύουσα τὸν πραγματικὸν ζήλον τῶν ἀθορύβως καὶ ὁμαλῶς πρὸς τὸ τέρμα χωροῦντων, καὶ φράσσουσα τὴν ὀδὸν εἰς ἄλλους ἐτοίμους νὰ κινῶνται ἐναμίλλως. Ναι, ὑπάρχουσι πανταχοῦ καὶ πάντοτε Ἰοικράταις καὶ Χαβοῖαι· ἀλλ' εἶναι γνωστὰ δι' ἀμφοτέρους καὶ τὰ ἀνάλογα μέτρα.

Ταῦτα, Κύριοι, ἐπὶ τὸ γενικώτερον εἰπὼν, παρακαλῶ νὰ μὴ νομίση τις, ὅτι προσθέμην εἰκὴ καὶ δωρεᾶν νὰ κατακρίνω τὸν ἡμέτερον Σύλλογον. Ἄν αὐτὸς ἔχη μικρὰς τινὰς ἐπιλείψεις, καὶ ταύτας φυσικῶς ἕνεκα τῆς ἡλικίας του καὶ τῆς ἀμεριμνησίας τινῶν, οὐδὲν ἔχω ἐκ τούτου ἔπειτα· ὅτι καὶ δὲν εἰργάσθη ἢ δὲν ἐργάζεται ὡς οἶόν τε συμφώνως πρὸς τὸν προορισμὸν του· οὐδὲ εἶναι ἀφανῆ τὰ δείγματα τῆς ἐντὸς τῶν ἑαυτοῦ ὀρίων μεμετρημένης καὶ ἀσφαλοῦς αὐτοῦ πορείας.

θυνόμενοι, καταστήσωσιν ἐν οὐ μακρῷ χρόνῳ τὸν φιλεκαιδευτικὸν Σύλλογον αὐτῶν ὡς φέρων λαμπρὸν τῆς Ἀνατολῆς, ἐστὶαν φωτὸς καὶ παιδεύσεως, κέντρον ἀγάπης καὶ συμπνοίας, γόητρον τοῖς θεωμένοις, σέμνωμα τῆς Σμύρνης, καὶ οἶκον πανάξιον τοῦ ἀθανάτου τῆς Ἰωνίας ποιητοῦ. Γένοιτο!

ΠΡΟΣΦΟΡΑΙ

Διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀγαλματίου τοῦ Ἑρωτος ὑπὸ τῶν Κ. Κ.

I. Μισθοῦ ἐν Ἀϊδινίῳ λίρ. ὄθωμ.	10
I. Ἰορδάνου » »	6
N. I. Ῥοδοκανάκη » »	2
A. X. Δήμου » »	2
A. Κοκόλα » »	2
Δ. Μισθοῦ ἐν Σμύρνῃ, » »	2
Δ. Δεσίπρῃ » »	2
» »	26

Διὰ τὰς διαφόρους ἐν γένει ἀνάγκας τοῦ Συλλόγου ὑπὸ τῶν Κ. Κ.

N. I. Ῥάλλη, ἐν Περγάμῳ λίρ. ὄθωμ.	2
N. Ἀράνη ἐν Σμύρνῃ (ἐκ τοῦ ποιητοῦ τοῦ Δουκείου) λίρ. ὄθ.	1
M. Κορνηνοῦ ὑπὲρ ἀγορᾶς ὑδρίας »	4
I. Μισθοῦ » »	2
Ἀωνόμου διὰ τοῦ Κ. Α. Βέλλη ἐνταῦθα εἰκοσάφραγκ.	» » 10

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ.

Δωρεὰ Χρήστου Σημιτοπούλου.

Ἐν πῆλινον δοχεῖον Κορινθιακῆς κατασκευῆς. — Τρεῖς λυχνίας Σμυρναίων πηλίνους. — Δύο κεφαλὰς πηλίνους μικράς. — Ἐν δακρυδόχον ἀγγεῖον Καρίας καὶ ἐν Σμυρναίων. — Τρία βέλινα δοχεῖα. — Ἐν φυλακτήριον Σμυρναίων.

42 — Ἐξ τεμάχια Μωσαϊκοῦ.

42

Δωρεαὶ Ἰωάννου Μισθοῦ (ἐν Ἀϊδινίῳ).

Μία χεὶρ μαρμάρινος. — Δύο ἀνάγλυφα τεθραυσμένα. — Ἐν ἀνάγλυφον προβάτου. — Ἀπολίθωμα ἐκ τοῦ Καρωνείου ἄντρου. — Τεμάχιον λίθου ἐκ τοῦ Πλουτωνεῖου ἄντρου. — Ἐν τεμάχιον μαρμάρου μετ' ἐπιγραφῆς. — Εἰς ἀρχαῖος δακτυλιόλιθος. — Τρεῖς λυχνίας πηλίνους μικράς. — Μία λυχνία ὄρειχάλκινος. — Μία κεφαλὴ γυναικὸς μαρμάρινος μικρὰ καὶ μία μεγάλη. — Μία κεφαλὴ ἀνδρὸς μαρμάρινος. — Ἀγαλμα Σατύρου. — Ἀγαλμα ἀθλητοῦ ἄνευ κεφαλῆς. — Κεφαλὴ γυναικὸς τεθραυσμένη τὴν μίαν παρεῖαν καὶ παραστάουσα τὴν Ἀφροδίτην. — Ὅσα ἀπολίθωμένα. — Πλῆθος μαρμάρινος τεθραυσμένο. — Μία μεγάλη ὑδρία πᾶνιμος.

20

Δώρημα τῆ συνδρομῆ διαφόρων.

Ἀγαλματίον παριστᾶνον τὸν Ἑρωτα κοιμώμενον ἐπὶ λεοντῆς.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ.

Δωρηθέντα ὑπὸ Χρ. Σημιτοπούλου.

Σμυρναίων χαλ. 2. — Χίων ἀργ. 2. — Ἐφεσίων χαλ. 2. — Μαγνίτων χαλ. 2. — Μονδίων χαλ. 1. — Κολοφωνίων χαλ. 1. — Περγαμηνῶν χαλ. 2. — Ἐλαιατῶν χαλ. 1. — Πριηνέων Καρίας χαλ. 1. — Μιλησίων Ἰωνίας χαλ. 8. — Τριπολιτῶν Φρυγίας χαλ. 1. — Κυμαίων Αἰολίδος χαλ. 9. — Ῥωμαϊκὰ χαλ. 3. — Βυζαντινὰ χαλ. 5. — Κασσάνδρου Βασιλείως Μακεδονίας χαλ. 1.

41

44

Δωρηθέντα ὑπὸ I. Μισθοῦ.

Σμυρναίων χαλ. 8. — Ῥωμαϊκὰ χαλ. 20 καὶ ἀργ. 10. — Περγαμηνῶν χαλ. 5. — Κλαζομενίων χαλ. 6. — Σαμίων χαλ. 23. — Ἐρυθραίων Ἰωνίας χαλ. 24. — Νισαίων Καρίας χαλ. 4. — Μαδίων Καρίας χαλ. 2. — Θεσσαλῶν χαλ. 4. — Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου χαλ. 6 καὶ ἀργ. 2. — Ἐφεσίων Ἰωνίας χαλ. 9. — Τραλλιανῶν χαλ. 4. — Φιλαδελφῶν Αἰδιδάρ χαλ. 2. — Κρήτης χαλ. 4. — Μαγνήτων χαλ. 2. — Κεβρίκης Αἰολίδος χαλ. 4. — Απολλωνιατῶν Φρυγίας χαλ. 4. — Κωίων χαλ. 3. — Τρωάδος χαλ. 4. — Κολοφωνίων χαλ. 2. — Ἀντιόχου Εὐεργέτου χαλ. 4. — Ἀζοῦ Κρήτης χαλ. 4. — Τερμησεῶν Πεισιδίας χαλ. 4. — Φιλίππου χαλ. 2. — Αἰνίων χαλ. 3. — Περγαίων Περφυλίας χαλ. 4. — Λαοδικαίων χαλ. 4. — Ἀλικαρνασσεῶν Καρίας χαλ. 4. — Ἰερὰ πολιτῶν Φρυγίας χαλ. 3. — Κωνσταντίνου χρυσ. 1. — Ἰζανῶν Φρυγίας χαλ. 4. — Κόσμημα Περγαμηνῶν καὶ Σμυρναίων χαλ. 4. — Ἀντιοχέων ἀποικιακὰ χαλ. 40. — Ῥοδνίων ἀργ. 4. — Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος χαλ. 4. — Ἀντιόχου χαλ. 2. — Πριηνέων χαλ. 4. — Πημενοθηρέων χαλ. 4. — Θουατσηρηνῶν χαλ. 4. — Ταβηνῶν χαλ. 4. — Τερσοῦ χαλ. 4. — Ἀσμονέων χαλ. 4. — Βυζαντινῶν χαλ. 93. — Ἀντιοχέων Καρίας χαλ. 4. — Μιλησίων χαλ. 4. — Εὐκαρπίων χαλ. 4. — Κυμαίων χαλ. 2. — Χίων χαλ. 2. — Ἀθηνῶν χαλ. 4. — Φυλεταίρου χαλ. 4. — Περγᾶμου χαλ. 2. — Ἀμύντου βασιλέως χαλ. 4. — Ἀλαβανδέων χαλ. 4. — Λαοδικέων χαλ. 4. — Κλαυδίου χαλ. 4. — Πριανέων χαλ. 4. — Ἀτταλέων χαλ. 4. — Μισπολίτου βασιλέως χαλ. 4. — Ἀγνωστα 24.

306

306

Δωρηθέντα ὑπὸ Σάββα I. Κεσσίσιουλου.

Ῥοδίων ἀργυρᾶ. 2. — Ἀρσάκου ἀργ. 2. — Ἐρυθραίων χαλ. 13. — Σαμίων χαλ. 3. — Κλαζομενίων χαλ. 2. — Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου χαλ. 2. — Σμυρναίων χαλ. 2. — Μονδίων Καρίας χαλ. 4. — Περγαμηνῶν χαλ. 4. — Χίων χαλ. 4. — Κυμαίων χαλ. 4. — Ἀγατᾶ χαλ. 4. — Βυζαντινὰ χαλ. 2. — Ἀγνωστα χαλ. 2.

35

382

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ.

Τόμοι.

ΛΕΟΝΤΙΑΣ Σ. Χρηστομάθεια κορασιακῆ, ἐν Σμύρνῃ 1873 8ον τομ. α. 1
 ΒΟΥΤΖΙΝΑΣ (Φ). Ἡ ἐπιστήμη τοῦ ἐμπορίου ὑπὸ I. Σκαλτσούνῃ, ἐν Κεφαλληνίᾳ 8ον 1865. 3
 ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ Θ. *Dizionario di chirurgia (Coper)* τομ. 6. — *Noseographie par J. F. A. S. Geus* τομ. 3. — *Nouveaux éléments de thérapeutique par J. Y. Alibert* τομ. 2. — *Divina Comedia*, τομ. 3. — *Richerche del G. Tommasini*, τομ. 2. — *Della infiammazione di G. Tommasini*, — *Del methodo di curare le maladie del G. P. Frank* τομ. 12. 29

33

ΚΟΥΤΟΥΒΑΛΗΣ Μ. Ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου δράμα, 1873. 4
 ΚΟΡΟΜΗΛΑ (εἰς Ἀθήνας). Λεξικὸν ὑπὸ I. Πανταζίδου 1873. — Πρώτη τροφὴ σωμ. 10. — Ἀριθμητικὴ Γεράκη σωμ. 10. — Χρηστομάθεια Ῥαγκαβῆ σωμ. 10 τομ. α. — Ἰδίου συγγραμματος τομ. β'. σωμ. 10. — Κατήχη

ΕΙΣ ΥΠΗΘΝ ΒΡΕΦΟΥΣ.

Υπό σκιάν τῆς μητρικῆς στρωμνῆς, ὡς πετερυγίζον
 Πτηνόν, κοιμᾶσαι ἤρεμον! ἐνῶ τὸ λαμπυρίζον
 Ἄγγελικόν σου βλέφαρον, δι' ὅλους κεκλεισμένον,
 Μένει δι' ἕνα, — τὸν Θεόν, — ἀεὶ ἠνεωγμένον.

Τί ὄνειρεύεσαι λοιπόν, τὰ χεῖλη σου συστέλλον;
 Τοῦ Παραδείσου τὸν καρπὸν, ἢ φίλημα Ἄγγέλων;
 Πῶς μειδιάς ἐνίοτε; Ὁ Χερουβὶμ μὴν ἤλθε,
 Σοὶ εἶπε: Χαῖρε, τέκνον μου! σ' ἠσπάσθη καὶ ἀπῆλθε;

Ἡλίους βλέπεις φαινοὺς, συσπῶν τοὺς ὀφθαλμούς σου;
 Ἡ εἰς πλανήτας ἀφανεῖς πλανᾶτ' ἔτι ὁ νοῦς σου;
 Μήπως διείδες οὐρανοῦ αὐγὴν, Αὐγὴ τοῦ βίου;
 Μὴ κατωπτρίσθη ἐν αὐτοῖς ἀκτὶς τοῦ Αἰωνίου;

Κοιμοῦ, ὦ τέκνον μου, κοιμοῦ. Σκιαὶ τῶν Ἄσωμάτων
 Τὰ σπάργανά σου ψάουσι μὲ τὰ χρυσαῖα πτερά των.
 Κοιμοῦ· μὲ ῥόδα στρώνουσι τὸ βάθος τῆς στρωμνῆς σου,
 Πρὶν ὁ Θεὸς στρώσῃ μ' αὐτὰ τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς σου!

Φ. Α. Β.